

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bára Straková

Státní občanství a sport

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vladimír Balaš, CSc.

Katedra: Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 6. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 245 936 znaků včetně mezer.

V Praze dne 15. 6. 2019

.....
Bára Straková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. Vladimíru Balašovi CSc. a to především za jeho pomoc, cenné rady, poznatky a trpělivost v rámci zpracování této práce. Zároveň bych ráda poděkovala panu Yannu Hafnerovi, který byl ochoten se mnou konzultovat probíranou problematiku elektronickou formou a zodpovědět mi jakoukoliv moji otázku týkající se předmětné problematiky.

Dále bych chtěla poděkovat svojí rodině a blízkým za podporu během studia, jelikož velkou měrou napomohli tomu, že se mé studium uchýlilo ke konci. V neposlední řadě patří velké díky mým spolužákům z fakulty, kteří celé studium udělali nezapomenutelným.

Obsah

Úvod	1
1 Statní občanství	4
1.1 Pojem státní občanství	4
1.2 Obsah státního občanství	5
1.3 Právo na státní občanství	6
1.4 Mezinárodní právní úprava státního občanství	6
1.4.1 Prameny mezinárodního práva	8
1.4.2 Nottebohm (Lichtenštejnsko v. Guatemala)	10
1.5 Vnitrostátní úprava státního občanství (ČR)	11
1.6 Dvojí občanství – Bipolitismus	12
1.6.1 Dvojí občanství v mezinárodním právu	13
1.7 Státní občanství vs. státní příslušnost	14
1.8 Nabývání a pozbývání státního občanství	15
1.8.1 Ius Soli a Ius Sanguinis	15
1.9 Diplomatická ochrana	16
1.9.1 Diplomatická ochrana fyzických osob	17
1.9.2 Diplomatická ochrana a bipolitismus	18
1.10 Shrnutí	19
2 Naturalizace	21
2.1 Naturalizace obecně	21
2.2 Právní úprava naturalizace	21
2.3 Předpoklady pro naturalizaci	22
2.4 Prominentní žadatelé o státní občanství	26
2.5 Shrnutí	26
3 Změna státního občanství ve světě sportu	27
3.1 Naturalizace sportovců	27
3.2 Prokázání trvalého vztahu ke státu u sportovců	30
3.3 Sportovec a status občana po udělení státního občanství	33
3.4 Důvody změny a rizika v rámci naturalizace sportovců	34
3.4.1 Sportovci	35
3.4.2 Země původu	36
3.4.3 Náborové státy	37

3.4.4	Syndrom pořadatelské země.....	37
3.5	Shrnutí	38
4	Sportovní příslušnost	39
4.1	Pojem sportovní příslušnost	39
4.2	Sportovní příslušnost ve světle Olympijských her	40
4.2.1	Význam MOV	42
4.3	Shrnutí	47
5	Vztah mezi státním občanstvím a sportovní příslušností	48
5.1	Státní občanství = sportovní příslušnost?	48
5.2	Mezinárodní sportovní soutěže jako prostředek k prosazování zahraničně – politických cílů	49
5.3	Shrnutí	51
6	Změna sportovní příslušnosti.....	53
6.1	Význam mezinárodních sportovních federací	53
6.1.1	Právní postavení a autonomie.....	54
6.1.2	System v rámci sportovních federací.....	56
6.2	Prostředky MSF k úpravě sportovní příslušnosti	57
6.2.1	Waiting periods	57
6.2.2	Kvóty naturalizovaných sportovců.....	60
6.3	Rozdíly v úpravě v rámci jednotlivých MSF.....	61
6.3.1	Mezinárodní fotbalová federace – FIFA	61
6.3.2	Mezinárodní basketbalová federace – FIBA	62
6.3.3	Mezinárodní házenkářská federace – IHF	64
6.3.4	Mezinárodní baseballová federace – IBA	65
6.4	Národní sportovní federace a národní olympijské výbory	66
6.5	Shrnutí	67
7	Diskriminace na základě státní příslušnosti	69
7.1	EU a zákaz diskriminace na základě státního občanství	69
7.1.1	Walrave and Koch	70
7.1.2	Donà v. Mantero	71
7.1.3	Pravidlo FIFA 6+5	75
7.1.4	UEFA „home grown players“ rule	76
7.2	Legitimita a proporcionalita pravidel sportovních organizací.....	77
7.2.1	Princip proporcionality	78

7.2.2	Meca-Medina v. Commission	78
7.3	Diskriminace na základě státní příslušnosti a občané třetích zemí	79
7.4	Shrnutí	80
Závěr	.....	82
Seznam použitých zkratek	.....	84
Seznam použitých zdrojů	.....	86
Seznam příloh	.....	97
Přílohy	.....	98
Abstrakt	.....	110
Abstract	.....	112

Úvod

„Sportovci by neměli přeskakovat z jedné reprezentace do druhé, kdykoliv se jim zachce.“¹ V tomto duchu se vyjádřila irská běžkyně Fionnuala McCormack po atletickém mistrovství světa konaném v roce 2012 v Amsterdamu. Fenomén „nákupu sportovců“ zde totiž byl tak očividný, že se proti němu ozvali právě sami atleti. Je to hlavně v posledním desetiletí, kdy se národní týmy rozrůstají o naturalizované sportovce a pro státy je to často prostředkem zvýšení své prestiže ať už v rámci vlastního společenství, či na úrovni mezinárodní. Je pravdou, že na klubové úrovni jsou přestupy sportovců mezi týmy běžnou záležitostí již delší dobu, ale mezi samotnými státy je to v takovémto rozsahu novinkou. Ač v této sféře nelze většinou hovořit o určité částce, kterou sportovec za svůj „přestup“ mezi státy obdrží a odměna je většinou tvořena spíše hmotnou pomocí ve formě vytváření kvalitních tréninkových podmínek či poskytnutí zázemí pro, z pohledu sportovce, lepší život, najdou se i výjimky, kdy stát za změnu občanství atleta zaplatí odpovídající cenu. Už začátkem tohoto tisíciletí údajně Katar zaplatil za současného držitele světového rekordu na 3 000 m překážek Stephena Cherona původem z Keni přibližně milion dolarů. Tento přestup byl pak jako jeden z prvních veřejně kritizován i tehdejším předsedou Mezinárodního olympijského výboru Jacquesem Roggem. Na druhou stranu existují i případy opačného rázu, kdy může být sportovec svojí vlastní tzv. „zahnán do kouta“ a pokud chce nadále závodit na mezinárodní úrovni, tak nemá v podstatě jinou možnost, než svou sportovní příslušnost změnit. Jako příklad lze uvést slovenskou biatlonistku Anastasiu Kuzminovou, která své státní občanství z ruského na slovenské změnila v roce 2008, od té doby v barvách našich sousedů získala šest olympijských medailí a třikrát se postavila na stupně vítězů v rámci mistrovství světa. Anastasia byla úspěšnou sportovkyní i před již zmíněnou naturalizací ze strany Slovenska, ale poté co se rozhodla stát se matkou a udělat si sportovní pauzu už o ní ruská biatlonová reprezentace nejevila zájem a stále je pro ně neperspektivní. Ona však chtěla nadále pokračovat, a tak se po neúspěšných snahách o přestup k bulharskému biatlonovému svazu dostala až k tomu slovenskému. Ač původní záměr se zdá být dobrým řešením, poněkud kontroverzním se stalo její vyjádření na tiskové konferenci po zisku zlaté medaile na zimních Olympijských hrách v ruském Soči, kde se vyslovila v tom smyslu, že se stále cítí být ruskou a ke Slovensku ji váže pouze cestovní pas.

---

¹ ŠAMŠA, Radek. *Šebrle zkritizoval nákupy neevropských atletů, Čechy za výkon na ME chválí* [online]. 2016 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport_atletika/sebrle-zkritizoval-nakupy-neeuropejskych-atletu-cechy-za-vykon-na-me-chvali_201607141647_rsamsa

Z výše nadepsaného textu tak lze vyvodit, že nákup sportovců ze strany států a jejich následný přechod mezi národními týmy je něčím, co se v současné době stává stále větším problémem, a to nejenom v rámci sportovního světa, ale i na mezinárodní scéně ve světle udržení národní integrity států a hodnoty státního občanství.

V této práci bych se tak chtěla zabývat možným propojením státního občanství se sportovním světem a zkusit zodpovědět otázku, zda při přechodech sportovců motivovaných penězi nedochází právě ke znehodnocení institutu státního občanství jako takového. Dále se analyzuji prostředky, jež státy při úpravě státního občanství používají a následně nástroje, které aplikují mezinárodní sportovní federace za účelem ochránit sport před volnými přechody napříč národními týmy. V návaznosti na rozbor těchto prostředků a nastínění možnosti úpravy se v rámci této práce pokouším zodpovědět další otázku, a sice zda by bylo možné vytvořit určitou komplexní a ucelenou úpravu, která by na jedné straně pomohla potlačit schopnost bohatých států nakoupit si šampióny za účelem podpory vlastních zájmů a zároveň by byla proporcionální k zájmům sportovců, států i mezinárodních sportovních organizací.

Tato diplomová práce je z důvodu splnění svého účelu systematicky rozdělena do jednotlivých kapitol, a to podle aktuálního předmětu rozboru a tyto na sebe systematicky navazují.

V první kapitole se zabývám konceptem státního občanství obecně – jeho obsahem, právní úpravou na mezinárodní i vnitrostátní úrovni a zároveň právy z něj vyplývajících – v této souvislosti se rozebírám podrobněji také právo na diplomatickou ochranu.

V následující kapitole se dostávám k pojmu naturalizace, jelikož právě ta bývá nejčastějším nástrojem k nabytí nového státního občanství sloužícímu k následné změně sportovní příslušnosti. Nejdříve se jí zabývám v obecné rovině a postupně se dostávám až k prominentním žadatelům o státní občanství, kam řadíme právě případ sportovních přestupů.

Na problematiku prominentních žadatelů volně navazují kapitolou třetí, která pojednává o změně občanství ve světě sportu, a sice odlišnostmi od „běžných“ žadatelů. Zabývám se hlavně důvody, které vedou sportovce k takové změně, a pomocí dostupné judikatury rozebírám problematiku prokázání trvalého vztahu ke státu u urychlených forem naturalizace.

Ve čtvrté kapitole se pak dostávám k pojmu sportovní příslušnosti, osvětlení jeho významu v rámci Olympijských her a souvisejícím významem Mezinárodního olympijského výboru v celé věci.

Po interpretaci obou pojmů v předchozích kapitolách se v té páté pokouším zodpovědět otázku, zda tyto pojmy považovat za synonyma a pokud ne, tak jaké jsou mezi nimi vzájemné vztahy a rozdíly. Zároveň se v této kapitole zabývám otázkou využití sportu jako prostředku mezinárodní politiky a pro ilustraci, jak takové prosazování státních zájmu může vypadat, se obracím směrem do historie a uvádím několik příkladů.

V pořadí šesté a předposlední kapitole této práce se snažím o propojení pravidel pro změnu státního občanství s pravidly pro změnu sportovní příslušnosti. Na to navazuji souvisejícím významem států a mezinárodních i národních sportovních federací v této problematice. Co se týče mezinárodních sportovních federací, vybrala jsem v rámci této kapitoly několik rozlišných úprav, pomocí nichž se snažím poukázat na poměrně podstatné rozdíly, které mezi nimi panují.

Téma poslední kapitoly je se státním občanstvím související zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti, a to hlavně v rámci působnosti Evropské unie. Dostávám se zde k rozsahu zmíněné restrikce, její právní úpravě a jednotlivým případům v rámci evropské judikatury, dle kterých lze vyčíst přístup evropských soudů k této problematice a následný dopad na sportovní prostředí.

1 Statní občanství

1.1 Pojem státní občanství

Abychom se vůbec mohli zabývat problematikou státního občanství ve světě sportu, je dle mého názoru potřeba si vysvětlit a připomenout, co to vlastně státní občanství je, kde všude můžeme najít jeho úpravu a jaká práva a povinnosti z tohoto institutu dotčeným subjektům vyplývají.

Pod tímto pojmem si totiž lze představit mnoho a je tak potřeba určit, co je jeho skutečným obsahem. Jednotná definice, která by nám tento obsah určovala, však neexistuje a inspiraci tak musíme hledat v rámci judikatury a odborné literatury.

Pokud zůstaneme na vnitrostátní úrovni, Ústavním soud České republiky se jeho definicí zabýval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/94, kde vymezuje státní občanství jako „*časově trvalý, místně neomezený právní vztah FO a státu, který je proti vůli FO zpravidla nezrušitelný, na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, spočívající zejména v právu FO na ochranu ze strany státu na jeho území i mimo něj, v právu pobytu na jeho území a v právu na správě veřejných záležitostí.*“²

V rámci práva mezinárodního, je vymezení státního občanství obsaženo v **Evropské úmluvě o státním občanství**, která ho formuluje jako „*právní svazek mezi osobou a státem, bez označení etnického původu osoby.*“³ Již z délky této definice lze rozpoznat, že oproti uvedenému vnitrostátnímu vymezení je toto mnohem jednodušší. Přímou v Evropské úmluvě o státním občanství je pak stanoveno, že tato definice vytváří **pouhý strohý právní rámec**, s nímž musí být jednotlivé právní úpravy signatářských států ve shodě. Vzhledem k obecnosti těchto vymezení tak v následujících odstavcích shrnuji z mého pohledu nejdůležitější faktory, které institut státního občanství formují a definují.

Tím nejdůležitějším určovatelem je dle mého názoru skutečnost, že se jedná o **právní vztah** mezi státem a fyzickou osobou. V rámci tohoto vztahu, jako ostatně u všech právních vztahů, vznikají jeho subjektům práva a povinnosti, která jsou obsahem tohoto svazku.

Právě výše uvedeným vymezením fyzických osob se pojem státní občanství odlišuje od *státní příslušnosti*, kterou mohou disponovat také osoby právnické. Hlavními znaky tohoto vztahu mezi osobou a státem jsou pak **personalita** – pouze stát může určovat

---

² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94.

³ Čl. 2 písm. a) sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb. m. s., Evropská úmluva o státním občanství. Dostupná z: <http://www.sagit.cz/info/ss04076>

konkrétní práva a povinnosti svým občanům bez ohledu na to, kde se zrovna nacházejí a **bezprostřednost**⁴ – tento vztah nelze nahradit jiným právním vztahem právě pro jeho opravdovost a nenahraditelnost. Důležitost významu definice státního občanství jako právního vztahu mezi FO a státem spatřuji také ve skutečnosti, že se od něj odvíjejí další související prvky.

Jedním z takových je **relativní trvalost** tohoto vztahu. V rámci českého právního řádu vyplývá z *čl. 12 ústavního zákona č. 1/1993Sb. ve znění pozdějších předpisů* (dále jen jako „**Ústava**“):

„Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství.“⁵

Znění tohoto článku garantuje nepřipustnost ztráty statusu státního občana bez projevení vlastní vůle občana, aby se tomu tak stalo.

Mimo trvalost časovou rozlišujeme také **trvalost územní**. Ta stanovuje, že vztah mezi občanem a státem není primárně určován místem pobytu. V překladu to znamená, že občan je nositelem státního občanství a s ním spojených práv a povinností a to nehledě na to, zda se nachází na území svého, nebo cizího státu.⁶

Vzhledem k tématu této práce považuji za neméně důležité i další elementy, a sice **efektivitu**, která zaručuje nárok občana dovolat se účinné ochrany ze strany státu⁷, s čímž souvisí **rovnost**, jež spočívá v záruce stejných práv a povinností všech občanů, bez ohledu na způsob nabytí jejich státního občanství.

1.2 Obsah státního občanství

Jak bylo zmíněno výše, státním občanstvím vzniká pevná a trvalá právní vazba mezi státem a jednotlivcem. Tato práva a povinnosti jsou určovány jednotlivými státy, nazýváme je občanská práva a povinnosti, a právě jejich tvorbou vytvářejí státy obsah státního občanství. V naprosté většině národních úprav pak lze nalézt shodné okruhy práv a povinností. Jedná se například o jak aktivní, tak pasivní volební právo, právo pobytu na území, brannou povinnost, právo na diplomatickou ochranu a právní pomoc v cizině, ochranu před vydáním do ciziny, povinnost zachovávat věrnost státu v cizině, právo návratu do státu, či setrvání v režimu osobní působnosti převážné většiny zákonů států.

⁴ VALÁŠEK, Miloš a Viktor KUČERA. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 9.

⁵ Čl. 12 odst. 2 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ FILIP, Jan a Jan SVATOŇ. *Státověda* 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 172–173.

⁷ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 16.

Mimo tyto základní práva a povinnosti může být státní občanství vázáno na výkon dalších jiných práv, jako například výkon určitých profesí v rámci státní služby, či vlastnické právo k nemovitostem.

1.3 Právo na státní občanství

Právo mít status občana pak řadíme mezi jedno ze základních lidských práv. Stavebním kamenem pro toto tvrzení je **článek 15 Všeobecné deklarace lidských práv a svobod**, která stanovuje:

„Každý má právo na státní příslušnost a nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti, ani práva svou státní příslušnost změnit.“⁸

Toto pravidlo se v naší vnitrostátní úpravě promítlo v již zmíněném článku 12 Ústavy, který dále odkazuje na zákonnou úpravu⁹, jež detailněji stanovuje další práva a povinnosti občanů a státu.

1.4 Mezinárodní právní úprava státního občanství

Institut státního občanství je tedy dle výše nadepsaného jedním z nejdůležitějších nástrojů upravujících vztahy mezi jednotlivcem a státem a právě stát má ve tvorbě vzájemných pravidel velkou roli.

Důležitým impulsem pro utvrzení principu volnosti státu při určování kritérií a tvorbě podrobnější vnitrostátní úpravy byl posudek *Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti* (dále jen jako „SDMS“) ve věci *„Nationality Decrees in Tunis and Morocco.“¹⁰* Nejen na tento rozsudek následně reagovala *Haagská úmluva o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství z roku 1930* (dále jen jako „Haagská úmluva“) a to konkrétně svým článkem 1, v němž je stanoveno:

„Je věcí každého státu určit podle svého vlastního práva, kdo jsou jeho občané. Toto zákonodárství musí být uznáno jinými státy za podmínky, že je v souladu

---

⁸ Všeobecná deklarace lidských práv a svobod, Společnost pro lidská práva, 1948. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=czc>

⁹ V ČR podrobněji upraveno v Zákoně č. 185/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

¹⁰ „...in the present state of international law, questions of nationality are, in the opinion of the Court, in principle within this reserved domain.“ Nationality Decrees in Tunis and Morocco, Advisory opinion. Permanent Court of International Justice, 1923, s. 24. Dostupné z: http://www.icj-cij.org/pcij/serie_B/B_04/Decrets_de_nationalite_promulgues_en_Tunisie_et_au_Maroc_Avis_consultatif_1.pdf

s mezinárodními úmluvami, mezinárodním obyčejem a právními zásadami všeobecně uznanými v oboru státního občanství.“¹¹

Tímto článkem bylo definitivně potvrzeno, že právní úprava státního občanství je vnitrostátní záležitostí s mezinárodními dopady. Tuto teorii potvrzuje i *preambule Rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů z roku 2000 O příslušnosti fyzických osob ve vztahu k sukcesi států*, ve které je uvedeno, že státní občanství je „v zásadě upraveno vnitrostátním právem při zachování mantinelů daných mezinárodním právem“.¹² Stejného názoru je také Spolkový ústavní soud, který se touto otázkou zabýval v rozsudku týkajícího se výkladu Lisabonské smlouvy. Dle tohoto rozhodnutí „patří určení státního občanství k podstatným náležitostem demokratického utváření suverénního státu a musí zůstat k dispozici členským státům“.¹³ V neposlední řadě se pak tato zásada promítla a byla převzata do *Evropské úmluvy o státním občanství z roku 1997*.¹⁴

Když se ohlédneme do historie, tak v otázce státního občanství v rámci mezinárodního práva lze spatřovat úzkou souvislost s formováním státní suverenity a vznikem moderních států. Již od dob Vestfálského míru bylo státní občanství považováno za vnitřní doménu suverenity státu. Bez státního obyvatelstva by nemohl být stát považován za státní útvar ve smyslu subjektu mezinárodního práva.¹⁵ Až ve dvacátém století však na základě globalizace a postupné fragmentace mezinárodních vztahů začalo docházet k rozšíření ingerence mezinárodního práva do vnitrostátních úprav zabývajících se státním občanstvím.¹⁶ Mezi nejčastější předmět úpravy patří otázky zákazu diskriminace státního občanství ať už z národnostních, náboženských či rasových důvodů, omezení diskreční pravomoci státu, fakticky zákaz státu arbitrárně odnímat státní občanství nebo uznání práva jednotlivce na dvojí či vícere občanství a v neposlední řadě bránění případům osob bez státního občanství, protože ty jsou v takovém případě vystaveny velkému nebezpečí porušování jejich základních lidských práv.

Ačkoliv jurisdikce tedy je převážně v rukou jednotlivých států, existuje samozřejmě úprava na úrovni mezinárodního práva, která musí být státy respektována a se kterou musí být

---

¹¹ Convention on Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law (Haagská úmluva). League of Nations, 1930. [online]. League of Nations, 1930 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3b00.html>

¹² KANDALEC, P. *Naturalizace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 7.

¹³ *Rozsudek německého Spolkového Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009, NJW 2009, 2267, odst. 249.*

¹⁴ *European Convention on Nationality. Council of Europe* [online]. Council of Europe, 1997, článek 3 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/166.htm>

¹⁵ EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2.

¹⁶ MRÁZEK, Josef. Úloha státní příslušnosti a otázky státního občanství v mezinárodním právu. In: ŠTURMA, Pavel a Alla TIMOFEYVA. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, s. 30.

úprava vnitrostátní v souladu. Tato povinnost je, jak bylo již zmíněno výše, zakotvena v článku 1 Haagské úmluvy. Tuto Úmluvu lze pak všeobecně považovat za určitý odrazový můstek v otázce státního občanství, jelikož obsahuje základní souhrn principů a zásad v rámci této problematiky. Mezi ty řadíme např. princip rovnoprávnosti občanství různých států, ochranu před apartheidem, právo občana na expatriaci, nebo princip jednoty občanství rodiny.

Z těchto principů by státy měly v rámci své vlastní úpravy ve snaze být v souladu se mezinárodním právem vycházet a měly by je dodržovat. V zásadě je tedy v kompetenci státu vytvořit si vlastní úpravu, ale v případě extrémního porušení pravidel mezinárodního práva přichází na scénu právě právo mezinárodní. Pro podpoření této zásady lze uvést případ **Oppenheimer v. Cattermole (Inspector of Taxes)** z roku 1975¹⁷.

Hlavní příčinou tohoto sporu byl fakt, že pan Oppenheimer, jež byl v této věci stěžovatelem, pozbyl v roce 1941 jakožto Žid pobývajícím v zahraničí německé občanství a o pár let později, v roce 1948, byl naturalizován ve Velké Británii a stal se tak právoplatně jejím občanem. Po určité době došlo ze strany Německa k určitému finančnímu odškodnění obětí poškozených válkou, a právě zde vyvstala otázka, zda pana Oppenheimera, toho času již občana Velké Británie, stíhala za toto odškodnění daňová povinnost. Pokud by měl totiž občanství dvojí, použila by se smlouva ohledně zamezení dvojího zdanění a této daňové povinnosti by byl zbaven. Anglické soudy nakonec došly k následujícímu závěru: „*legislative cizího státu, která zbavuje své občany státního občanství na pouhém rasovém základě, je v tak příkrém rozporu s mezinárodním právem a představuje tak vážný zásah do lidských práv, že ji anglické soudy vůbec nemohou uznat za platné právo.*“¹⁸

Soud tak byl toho, že pozbytí občanství za těchto podmínek nelze považovat za právoplatné a tehdejší německá úprava byla takovou měrou v rozporu s mezinárodním právem, že jednoduše nemohla být aplikována.

1.4.1 Prameny mezinárodního práva

Mezi základní prameny mezinárodní úpravy řadíme dle teorie obecně mezinárodní obyčej a mezinárodní smlouvy. V úpravě státního občanství v rámci mezinárodního práva bylo pak dle názorů nauky vytvořeno jen nepatrné množství **obyčejů**¹⁹, ale mezi ty základní řadíme například právě zákaz svévolného odnětí státního občanství a nedobrovolného zbavení

¹⁷ Oppenheimer v Cattermole [1976] AC 249. Dostupné z: <http://uniset.ca/naty/maternity/oppenheimer.html>

¹⁸ KANDALEC, P. *Naturalizace v České republice*. Praha, Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 9.

¹⁹ KINDLOVÁ, Miluše a Věra HONUSKOVÁ. Odnímání občanství, nebo jeho alternativy? In: ŠTURMA, Pavel a Alla TIMOFEYVA. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, s. 76–96.

státního občanství z důvodu uzavření manželství, zákaz diskriminace či povinnost vyhnout se bezdomovectví, což lze doložit *Vysvětlující zprávou k Evropské úmluvě o státním občanství*.²⁰

Mimo obyčejně obsahuje samozřejmě mezinárodní právní úprava také již zmíněné *mezinárodní smlouvy*, a to jak dvoustranné, tak mnohostranné. Kromě tohoto dělení lze mezinárodní smlouvy týkající se státního občanství dělit také podle toho, zda jsou zaměřeny výlučně na úpravu státního občanství, nebo zda je úprava státního občanství pouze postranním efektem úpravy jiné problematiky.

V České republice (dále jen jako „ČR“) je dodržování mezinárodních smluv dáno čl. 10 Ústavy²¹. Ten stanovuje aplikační přednost mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, což v překladu znamená, že v případě kolize vnitrostátní úpravy s úpravou mezinárodní se použije a upřednostní právě úprava mezinárodní.

Mezi ty nejdůležitější úmluvy týkající se státního občanství lze zařadit již zmiňovanou *Haagskou úmluvu o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství z roku 1930*, nebo například *Úmluvu o ochraně lidských práv a svobod* (Evropská úmluva o lidských právech) z roku 1950.²² Dalším neméně důležitým mezinárodním dokumentem je již zmíněná *Všeobecná deklarace lidských práv a svobod* a to především její článek 15, ve kterém je stanoveno univerzální právo na státní příslušnost, kterého nemůže být nikdo zbaven a kterou si může každý měnit dle svého uvážení měnit za splnění odpovídajících podmínek. Jako další přednost Všeobecné deklarace lidských práv a svobod lze vyzdvihnout fakt, že všechny další významné mezinárodní úmluvy byly vytvořeny jako reakce právě na tento dokument.

Mezi tyto úmluvy řadíme např.:

- *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace* (1965),
- *Úmluva o státním občanství vdaných žen* (1957),
- *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* (1966),
- *Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen* (1979),
- *Úmluva o právech dítěte* (1989),

---

²⁰ *Vysvětlující zpráva Rady Evropy k Evropské úmluvě o státním občanství*, bod 33. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800ccde7>

²¹ Znění článku 10 Ústavy: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

²² *Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících*. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

- *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (1950),
- *Úmluva o omezení případů bezdomovectví* (1961),
- *Evropská úmluva o státním občanství* (1997).

Množství vzniku mezinárodních smluvních závazků vzrostlo nejvíce v posledních sto letech, což souvisí hlavně s rozvojem mezinárodních styků mezi jednotlivými státy a související potřebou upravit postavení státního občanství mezi těmito státy. V minulosti se státy věnovaly především úpravě otázek ohledně bipolitismu nebo situacím souvisejících se státním občanství vdaných žen, které pozbývaly své občanství *ex lege* z důvodu uzavření manželství s občanem jiného státu.

Od poloviny 20. století se pak obrátila pozornost států hlavně k otázkám bezdomovectví a státního občanství jako obsahu základních lidských práv. Jako výsledek tohoto směru lze uvést například vytvoření Evropské úmluvy o státním občanství²³, která je odrazem změn ve vnitrostátním a mezinárodním právu a sdružuje tyto změny do jednoho komplexního textu.

1.4.2 Nottebohm (Lichtenštejnsko v. Guatemala)

Co se týče judikatury, nejvíce ikonickým rozhodnutím ve věci státního občanství na poli mezinárodního práva je s největší pravděpodobností případ Nottebohm²⁴ a ačkoliv o něm již bylo napsáno mnoho, tak právě kvůli velkému významu tohoto rozhodnutí jsem se rozhodla věnovat mu v rámci této práce samostatnou podkapitolu.

Pan Nottebohm se narodil v roce 1881 na území Německa a v roce 1905 se rozhodl přestěhovat se do Guatemaly. Ač se tam trvale usadil, a dokonce založil a provozoval obchodní podnik, nikdy se občanem Guatemaly nestal a dál byl držitelem německého občanství. Na začátku druhé světové války pod tíhou tehdejších okolností pak odcestoval zpět do Evropy a v říjnu roku 1939 podal žádost o udělení státního občanství v Lichtenštejnsku. Tam byla toho času pro udělení občanství stanovena tříletá podmínka pobytu, avšak pan Nottebohm požádal o výjimku z této výhrady a státní občanství mu tak bylo uděleno již 11 dní poté, co žádost podal. Jediné, co ho přitom v té době s Lichtenštejnskem spojovalo, byl fakt, že tam trvale žil jeho bratr. Podle tehdejších právních předpisů měl zároveň v okamžiku nabytí lichtenštejnského občanství pozbýt státní občanství Německé Říše.

²³ European Convention on Nationality ETS no. 166 [1997].

²⁴ *Nottebohm (Liechtenstein c. Guatemala)*. Judgement. International Court of Justice [1955] ICJ Rep 4 (Official Citation). Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/docket/files/18/2674.pdf>

Po výše popsaném procesu udělení lichtenštejnského občanství se pan Nottebohm vrátil zpět do Guatemaly, kde byl v roce 1943 zatčen a bylo s ním nakládáno tak, jako by byl stále občanem nepřátelského státu – Německa. Do konce války pak byl držen na území USA a po skončení válečného konfliktu mu bylo zamezeno se do Guatemaly vrátit. Pan Nottebohm tak odcestoval zpět do Lichtenštejnska, kde proti Guatemale v roce 1951 podal žalobu.

Hlavním argumentem Lichtenštejnska v tomto sporu bylo, že pan Nottebohm je od roku 1939 občanem tohoto státu, tedy občanem státu neutrálního a tím, že Guatemala tento fakt nerespektovala, došlo k porušení mezinárodního práva. Guatemala naopak tvrdila, že mezi panem Nottebohmem a Lichtenštejnskem neexistuje žádné užší pouto a žádost o státní občanství byla ze strany pana Nottebohma podána pouze s vidinou vlastního prospěchu a tím pádem odmítla respektovat validitu takového státního občanství.

Mezinárodní soudní dvůr (dále jen jako „MSD“) v této věci položil základy pro všechna budoucí rozhodnutí tím, že potvrdil, že je v zásadě věcí vnitrostátních předpisů každého státu, v jaké podobě a za jakých podmínek lze udělovat státní občanství, ale skutečnost, zda bude toto státní občanství respektováno ostatními státy, je již otázkou práva mezinárodního. Státní občanství zde bylo definováno jako „*právní svazek, jehož základem je sociální skutečnost přimknutí, skutečné spojení existence, zájmů a pocitů spolu s existencí vzájemných práv a povinností*“²⁵. Jako faktory určující toto spojení uvedl MSD například trvalé bydliště, sídlo zájmů, rodinné svazky, účast na veřejném životě, oddanost danému státu apod. Z výše nadepsaného víme, že vztah mezi panem Nottebohmem a Lichtenštejnskem rozhodně nelze považovat za silný. V době podání jeho žádosti bylo navíc Německo již měsíc ve válce a nic nenasvědčovalo tomu, že by se v Lichtenštejnsku hodlal pan Nottebohm v budoucnu usazovat. Koneckonců i ve své žádosti o udělení výjimky uváděl, že se hodlá v krátkém časovém úseku navrátit zpět do Guatemaly. Závěr soudu tedy byl takový, že Guatemala nebyla povinna uznat lichtenštejnské státní pana Nottebohma a žádost tak byla prohlášena za nepřipustnou.

1.5 Vnitrostátní úprava státního občanství (ČR)

Z předchozího textu tedy jasně vyplývá, že úprava státního občanství je v obecné rovině úlohou práva vnitrostátního. Pro ilustraci, jak může taková vnitrostátní úprava vypadat, jsem si poměrně logicky vybrala právní úpravu ČR.

---

²⁵ Nottebohm (Liechtenstein c. Guatemala). Judgement. International Court of Justice [1955] ICJ Rep 4 (Official Citation). Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/docket/files/18/2674.pdf>

Ústavní základ je položen jednak v již uvedeném článku 12 Ústavy, který v prvním odstavci odkazuje na podrobnější zákonnou úpravu a v odstavci druhém stanovuje striktní *zákaz zbavení státního občanství*²⁶, tak v Listině základních práv a svobod (dále jen „**LZPS**“) kde lze vyčíst existenci občanských práv, tedy že státní občané mají v určitých situacích lepší postavení, než cizinci.

Co se týče právních předpisů nižší právní síly, v současné době se v České republice úprava státního občanství řídí dle *zákona o státním občanství ČR*, který vstoupil v platnost k 1. lednu 2014.²⁷ V porovnání s úpravou předchozí se jedná o zákon poměrně obsáhlý a podrobný. Hned v § 1 tohoto předpisu je vymezen předmět této právní úpravy, a sice způsoby nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, jeho prokazování a zjišťování, vydávání osvědčení o občanství, pravidla o evidenci osob, u kterých během života došlo ke změně občanství (nabytí či pozbytí), a dále výčet přestupků v dané oblasti.²⁸ Již tohoto výčtu lze vyčíst, že tato úprava má skutečně velký rozsah a dá se tak považovat za ucelenou a téměř celistvou.

1.6 Dvojití občanství – Bipolitismus

Většina obyvatel dnešního světa je držitelem pouze jednoho státního občanství, ale existuje určitá skupina, jež se vyznačuje tím, že její členové jsou státními občany dle právních úprav dvou nebo dokonce více států současně (tzv. *bipolité*). Tento stav může nastat hned z několika důvodů, přičemž mezi ty hlavní řadíme odlišné vnitrostátní úpravy států ohledně nabývání a pozbývání státního občanství, stále se zvyšující migraci obyvatel mezi státy, či institut smíšeného manželství, které vzniká mezi příslušníky odlišných států.²⁹ Zjednodušeně tak můžeme rozdělit vznik dvojitího občanství podle času vzniku buď při narození člověka, nebo následně v průběhu života. Obecná podmínka pro vznik dvojitího občanství, ať už jakýmkoliv způsobem, je umožnění takového stavu vnitrostátní právní úpravou dotyčných států.

---

²⁶ GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 101.

²⁷ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016, s. 169.

²⁸ EMMERT, 2016, op. cit., s. 169.

²⁹ EMMERT, 2014, op. cit., s. 13 a násl.

1.6.1 Dvojí občanství v mezinárodním právu

Dvojí občanství nemá v rámci mezinárodního práva dlouhou tradici. Ačkoliv důležitým milníkem ve vývoji byla v roce 1948 již zmíněná Všeobecná deklarace lidských práv a svobod, tak vlastně ještě ve druhé polovině 20. století to nebylo z důvodu kolizí souběžného výkonu vícenásobné státní příslušnosti, ať už v otázce vojenské služby, nebo výkonu diplomatické ochrany něco, co by státy upřednostňovaly. Hlavně nedemokratický „východní blok“ usiloval o výkon absolutní moci nad svými občany, ale obecně tyto snahy nelze přisoudit pouze socialisticky orientovaným státům. O zamezení dvojího občanství se snažily i demokratické země, jako například Spojené státy americké nebo západní demokratická část Spolkové republiky Německo. Tyto snahy pak vedly ke vzniku několika dokumentů na mezinárodní úrovni. Za zmínku stojí například *Dohoda o omezení případů vícenásobného státního občanství a o službě v ozbrojených silách v případě vícenásobného státního občanství z roku 1963* nebo *Konvence o určitých otázkách ohledně sporů ze zákonů o státním občanství z roku 1931*.³⁰

Nový pohled na dvojí občanství přichází až v posledních desetiletích, což je způsobeno hlavně již zmíněnou globalizací a na to navazujícím oslabením fixní vazby jednotlivce na stát. Nejvýraznější změnou pak prochází Evropa, což vyústilo v roce 1997 přijetím také již zmíněné *Evropské úmluvy o státním občanství*, kde se o dvojitým státním občanství mluví jako o přirozeném jevu, kterému by se státy v podstatě již neměly snažit bránit, a nechává na členských státech, jaký přístup v rámci své vnitrostátní úpravy zvolí³¹. I přes tento pokrok na mezinárodní scéně však stále existují státy, a to hlavně mimo Evropu, které dvojí občanství zakazují, jako např. Kuvajt³², Nepál³³ nebo Čína³⁴.

Co se týče ČR, vývoj se nese ve světle mezinárodního trendu popsaného výše. Ač na počátku 90. let byla prosazována spíše zásada výlučného státního občanství, což lze doložit nálezem **Pl. ÚS 5/95**³⁵, kde ÚS označil bipolitismus vysloveně za nežádoucí jev: „*Na jedné straně může vést k mezistátním sporům, zejména v otázkách diplomatické ochrany, protože bipolita může být pokládána za státního občana více státy a každý stát má v zásadě*

³⁰ EMMERT, 2014, op. cit., s. 16.

³¹ *Evropská úmluva o státním občanství*, článek 15.

³² Informace o právní úpravě státního občanství v Kuvajtu. Dostupné z: https://www.multiplecitizenship.com/wscl/ws_KUWAIT.html

³³ Informace o právní úpravě státního občanství v Nepálu. Dostupné z: https://www.multiplecitizenship.com/wscl/ws_NEPAL.html

³⁴ *Nationality Law of the People's Republic of China, PRC Nationality Law*, arts. 3, 9. Dostupné z: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Law/2007-12/13/content_1384056.htm

³⁵ Nález Ústavního soudu, Pl.ÚS 5/95 ze dne 8. 11. 1995.

právo odmítnout diplomatický zásah ve prospěch bipolarity, pokud jej učinil jiný stát, jehož je bipolita rovněž příslušníkem. Na druhé straně působí bipoilitismus vážné obtíže i bipoilitům samým, zejména co do závazků k věrnosti státu a k výkonu vojenské služby, jejichž plnění mohou vůči bipoilitům vyžadovat dva nebo i více států“, postupem času se stával přístup ČR k bipoilitismu stále benevolentnějším, což vyvrcholilo v roce 2014 zákonem o státním občanství, kde byla překážka dvojího občanství definitivně odstraněna.

1.7 Státní občanství vs. státní příslušnost

Ač by se na první pohled mohlo zdát, že se jedná o synonyma, tak jak v literatuře, tak v praxi jednotlivých států, se tyto pojmy často rozlišují. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že koncept *státní příslušnosti* klade důraz na mezinárodní, respektive mezinárodněprávní aspekt vazby mezi jednotlivcem a vlastním státem ve vztahu k jiným státům. Na druhou stranu v pojmu *státní občanství* se odráží národní, případně „komunální“ aspekt postavení občana vůči okolnímu světu.

V rámci jazykového výkladu používání pojmu *státní příslušnost* (*nationality*) úzce souvisí s pojmem „*nation*“ či „*state*“ a jeho používání je příznačné v rámci mezinárodních instrumentů. Samotný pojem „*nation*“ – „*národ*“, se v anglickém jazyce zpravidla vymezuje jako „*people*“, tj. seskupení lidí, kteří obvykle hovoří stejným jazykem, obývají stejné území, mají určitou historickou kontinuitu, zvyky a od ostatních skupin se odlišují etnickým původem a svými vlastnostmi. Výše uvedené pojmy lze nalézt v *Encyclopedia of Public International Law*³⁶, která konstatuje, že výraz „*nations*“ se v moderním mezinárodním právu používá obecně ve smyslu „*stát*“. Podle *čl. 1 Charty OSN*³⁷ pak mají právě „*people*“, jež je v českém překladu charty OSN označen jako „*národy*“, právo na sebeurčení, což je mimo jiné jedním ze základních znaků každého státu.

V neposlední řadě lze zmínit, že státní příslušnost bývá dle odborné literatury širším pojmem oproti pojmu státního občanství, protože jak již bylo zmíněno, státní příslušností mohou na rozdíl od státního občanství disponovat také právnické osoby a zároveň vzdušné a námořní prostředky mezinárodní dopravy. Státní příslušnost takových subjektů se pak určuje dle státu, podle jehož právního řádu došlo k jejich vzniku.³⁸

³⁶ Max Planck Encyclopedia of Public International Law [MPEPIL], 2012. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e852>

³⁷ Charta OSN, Organizace spojených národů, článek 1(2). Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

³⁸ EMMERT, 2014, op. cit., s. 5.

1.8 Nabývání a pozbývání státního občanství

Nabývání státního občanství se stejně jako zbytek úpravy ve valné většině případů řídí zákony jednotlivých států, ale ve výjimečných případech se lze řídit také mezinárodní smlouvou.

Pro ilustraci jak může vnitrostátní úprava vypadat, uvádím opět současnou úpravu ČR, kde je úprava nabývání a pozbývání státního občanství součástí zákona o státním občanství a státní občanství lze získat z následujících důvodů:

- a) narozením,
- b) určením otcovství,
- c) osvojením,
- d) nalezením na území České republiky,
- e) udělením,
- f) prohlášením,
- g) v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.

Co se týče naopak pozbývání státního občanství, v ČR lze pozbyt státní občanství prohlášením o vzdání se státního občanství a naplněním tří podmínek, mezi které řadíme:

- a) trvalé jeho zdržování se v cizině,
- b) absence přihlášky k trvalému pobytu na území ČR,
- c) státní občanství jiného státu, respektive žádost o nabytí cizího státního občanství.

1.8.1 Ius Soli a Ius Sanguinis

Dle mého názoru je v rámci teorie o nabytí státního občanství a zároveň v souvislosti s účelem této práce důležité zmínit také zásady související s nabytím státního občanství a sice *ius soli* a *ius sanguinis*. Jejich kolize v rámci národních úprav je totiž často důvodem vzniku dvojího občanství.

První ze zmíněných zásad, jež lze nazvat také jako právo místa, je uplatňována hlavně na americkém kontinentě³⁹. Principem je, že dítě nabývá automaticky státní občanství toho místa, kde se narodilo. Na druhou stranu v Evropě, Asii a Africe obvyklá není a střídá jí právo krve, kde dítě po narození následuje státní občanství svých rodičů.

I. V. Münich v jedné ze svých publikací, ve kterých se zabývá porovnáním obou zásad, uvádí, že při poměrování lze dojít k takovému závěru, že obě zásady mají jak svoje

---

³⁹ CLEMENT, Paul a Neal KATYAL. *On The Meaning of "NATURAL BORN CITIZEN"*. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné také z HARVARD LAW REVIEW FORUM: http://cdn.harvardlawreview.org/wp-content/uploads/2015/03/vol128_ClementKatyal.pdf

výhody, tak nevýhody a nelze určit, který přístup je lepší či výhodnější. *Ius soli* napomáhá hlavně k zabránění bezdomovectví, vzniku vícereho občanství, a to i u dětí, které pochází ze smíšených rodin. Naproti tomu v případě *ius sanguinis* nelze nabýt odlišného státního občanství, než mají rodiče dítěte a celkově princip zabraňuje případům náhodného získání státního občanství bez jakýchkoliv vazeb ke státu.⁴⁰

1.9 Diplomatická ochrana

V předchozích kapitolách jsem se dotkla občanských práv vyplývajících ze statusu státního občana a jedním z takových práv je také již dříve zmíněný institut diplomatické ochrany. Co se týče vymezení tohoto konceptu, odpověď lze nalézt v *Článcích Komise pro mezinárodní právo o odpovědnosti státu za mezinárodně protiprávní činy*⁴¹. Zde je diplomatická ochrana popsána jako: „*Dovolávání se odpovědnosti státu, který se dopustil mezinárodně protiprávního činu v souvislosti s občanem jiného státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem*“.

Zjednodušeně lze říci, že v případě, kdy státnímu příslušníku vznikne újma, pro účely diplomatické ochrany se tato újma pomocí fikce přirovnává k újmě vzniklé samotnému státu a ten má poté možnost, nikoliv však povinnost, převzít na sebe nároky svého státního občana vytvořit tak z věci spor mezinárodního charakteru.

Stejně jako určování podmínek pro nabytí státního občanství, vykonávání diplomatické ochrany je považováno za výhradní právo jednotlivých států dle vnitrostátního práva.

Oporu v mezinárodní judikatuře pro výše uvedená tvrzení lze nalézt například v případě *Panevezys Salduktiskis Railways*⁴², ve kterém rozhodoval v roce 1938 Stálý soud mezinárodní spravedlnosti. Ten ve svém rozsudku uvedl:

„*Tím, že se v případě jednoho ze svých občanů stát uchýlí k diplomatickým krokům nebo k mezinárodnímu soudnímu řízení, stát ve skutečnosti prosazuje své vlastní právo, právo na zajištění svých občanů.*“

Vzhledem k datu zmíněného rozsudku je samozřejmé, že během uplynulých let došlo na poli mezinárodního práva k určitému vývoji, ale i tak lze tento rozsudek považovat za solidní základ v rámci diplomatické ochrany.

---

⁴⁰ Von MÜNCH, Ingo. *Die deutsche Staatsangehörigkeit*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags-GmbH, 2007. s. XXV.

⁴¹ Yearbook of International Law Commission, 2001, vol. II.

⁴² Panevezys Salduktiskis Railway case (Estonia v. Lithuania) P. C. I. J. Reports, 1939, Series A/B, No. 76, s. 16.

Pro úplnou představu o institutu diplomatické ochrany považují zároveň za důležité odlišit ji od ochrany konzulární. Základy konzulární ochrany v rámci mezinárodního práva jsou zakotveny ve *Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích z roku 1963*⁴³ a její účel spočívá zejména v prevenci, jelikož při jejím výkonu dochází ke snaze zamezit případné újmě způsobené spácháním mezinárodního protiprávního činu. Výkon konzulární ochrany je pak v mezích Vídeňské úmluvy zpravidla vykonáván konzulárním zástupcem, případně diplomatickou misí.⁴⁴ V praxi k výkonu konzulární ochrany dochází z mnoha rozdílných důvodů, ať už kvůli právní pomoci v zahraničí obecně, ztrátě dokladu totožnosti nebo v případě újmy na zdraví či smrti atd. Oproti tomu diplomatická ochrana je vykonávána zástupci státu, kteří při výkonu této ochrany jednají v zájmu státu, ale ochrana není prováděna státem jako takovým.

1.9.1 Diplomatická ochrana fyzických osob

Jak lze vyčíst z předchozích odstavců, fundamentálním požadavkem pro výkon diplomatické ochrany je status státního občana. Není to však jediná podmínka, která musí být pro výkon diplomatické ochrany splněna a jak bylo uvedeno v úvodu této podkapitoly, výkon diplomatické ochrany je **možností** státu, nikoliv jeho povinností. Aby bylo žádosti vyhověno a ochrana poskytnuta, stát zpravidla zkoumá *kvalitu* tohoto svazku. Nárok pak lze odmítnout s tím, že pouto občana ke státu není k poskytnutí diplomatické ochrany dostatečné. Jedním z důvodů tohoto požadavku je fakt, že stát, proti kterému by byla potencionální ochrana vykonávána, by mohl zpochybnit tento vztah a dosáhnout upuštění od případného sporu. Předmětem přezkumu pak bývá například to, zda bylo státní občanství nabyto legální cestou, a to v souladu jak s vnitrostátním, tak mezinárodním právem.⁴⁵ Jak totiž bylo stanoveno v rozsudku *Nottebohm* a uvedeno v předchozích odstavcích této práce, je sice věcí každého státu si určit, kdo je jeho státním občanem, ale skutečnost, zda bude státní občanství respektováno ostatními státy, je věcí práva mezinárodního.

Dalším z požadavků, který je pro poskytnutí diplomatické ochrany stanoven, je *kontinuita*⁴⁶ vztahu mezi občanem a státem. Podstata tohoto požadavku spočívá v neměnnosti stavu po dobu, která uplyne mezi vznikem újmy a oficiálním vznesením nároku.

---

⁴³ Vídeňská úmluva o konzulárních stycích. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. MZV ČR. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_konzularnich_stycich.html

⁴⁴ Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, op. cit., čl. 3.

⁴⁵ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 388.

⁴⁶ *Draft Articles of Diplomatic Protection with commentaries*, 2006, op. cit., čl. 5.

Hlavním důvodem je zde snaha zabránit zneužívání práv vyplývajících ze státního občanství a možným změnám státního občanství za účelem požadavku diplomatické ochrany, což je jen další formou možného „*obchodování se státním občanstvím*“, což je ostatně součástí předmětu této práce.

1.9.2 Diplomatická ochrana a bipoilitismus

Jedním z dalších cílů tohoto textu je pak zamyslet se nad možnými dopady bipoilitismu na institutu státního občanství. Bipoilitismus, jak již bylo také uvedeno, je nedílnou součástí dnešního globalizovaného světa ať už k němu dochází z kolize principů *ius soli* a *ius sanguinis*, naturalizací či jakýmkoliv jiným způsobem nabytí státního občanství. Základem pro právní úpravu bipoilitismu na mezinárodní úrovni je **článek 3 Haagské úmluvy**:⁴⁷

„Osoba, která má dvě nebo více státních příslušností, může být považována za svého státního příslušníka každým státem, jejichž státní příslušnost má.“

V rámci diplomatické ochrany tak mohou vznikat situace, kdy vícere státní občanství komplikuje hladký průběh potencionálního sporu. Obecně může dojít ke dvěma různým situacím a sice:

1. nárok směřuje proti státu, jehož státním občanem příslušný subjekt není,
2. nárok směřuje proti státu, jehož je příslušný subjekt občanem.

Pokud se jedná o první z uvedených případů a jednotlivec je skutečně držitelem vícereho státního občanství odlišných států, mohou tyto státy vykonávat ochranu společně. V takovém případě se dokonce praxe odklání od běžného požadavku prokázání trvalého vztahu ke státu. Rozhodčí soud v případě *Salem*⁴⁸, kdy proti sobě stál Egypt a Spojené státy americké pak v souvislosti s tímto tvrzením uvedl:

„Pravidlem mezinárodního práva je, že v případě dvojí státní příslušnosti osoby, které vznikla újma, není třetí stát oprávněn zpochybnit tvrzení jednoho státu státní příslušnosti této osoby, s odkazem na státní příslušnost druhého státu.“⁴⁹

Stát, proti kterému je uplatňován nárok zároveň nemůže mít proti takovému námitky, pokud oprávněné státy postupují ve věci společně. V případě, kdy se každý rozhodne uplatnit nárok zvlášť, však stát námitky vznést může.

Další komplikace mohou nastat v případě, kdy se jeden ze států práva na diplomatickou ochranu vzdá a druhý se naopak rozhodne jí vykonat. V takových situacích

⁴⁷ Haagská úmluva, op. cit. čl. 3.

⁴⁸ United States v. Egypt, 1932, 2 R.I.A.A. 1161.

⁴⁹ United Nations Report of International Arbitral vol. II, s. 1165.

se postupuje dle platných pravidel jak vnitrostátního, tak mezinárodního práva, ve věci uspokojování společných pohledávek.

Asi nejzajímavější situací, která v případě bipolitismu a diplomatické ochrany může nastat je stav, kdy se státní občan dožaduje ochrany proti státu, jehož je zároveň občanem⁵⁰. V takovém případě se na rozdíl od předchozí situace klade velký důraz na prokázání trvalého vztahu mezi občanem a státem. Základní pravidlo obsažené v článku 4 Haagské úmluvy⁵¹ totiž říká, že:

„Stát nesmí vykonávat diplomatickou ochranu ve prospěch osoby, která je jeho státním příslušníkem, proti státu, jehož státní příslušnost tato osoba také má.“ Toto pravidlo však není absolutní a jsou povoleny výjimky, jejichž připuštění se posuzuje právě na základě prokázání trvalého vztahu ke státu, které musí být u toho konkrétního státu silnější, než u států ostatních. Důkazní břemeno pak nese právě ten stát, který je potencionálním vykonavatelem diplomatické ochrany. V rámci *Návrhu článků o diplomatické ochraně* není stanoven taxativní výčet kritérií, podle kterých by se měl vztah mezi občanem a státem posuzovat, ale komentář k článku 7 tohoto dokumentu nabízí poměrně rozsáhlý přehled skutečností, které lze vzít při posuzování v úvahu⁵². Jako příklad takových kritérií lze uvést délku pobytu na území státu, místo dosaženého vzdělání, rodinné vazby v každé zemi, místo zaměstnání a jiných finančních zájmů jazyk, účast na společenském a veřejném životě, kde je dotyčný plátcem daně, v jaké zemi má vedena bankovní konta, zda se účastnil v určitém státě vojenské služby apod. Žádný z těchto faktorů nemá obecně větší váhu a v případě pochybností je na diskreční pravomoci soudu posoudit každý případ na základě vlastních specifických okolností.

1.10 Shrnutí

Při shrnutí této kapitoly bych ráda znovu vyzdvihla skutečnost, že státní občanství vzniká a zaniká na základě podmínek daných státem, které jsou vázány pouze kogentními normami mezinárodního práva. Státům je dána poměrně velká míra volnosti v rámci jejich vnitrostátní úpravy. Nad její rámec lze státní občanství regulovat pouze mezinárodními smlouvami, jiné prostředky k úpravě stát v podstatě nemá. V rámci státního občanství pak mezi jednotlivcem a státem vzniká vztah, díky kterému je občan v plné míře spjat s právním řádem svého státu, čímž dochází ke vzniku vzájemných práv a povinností. Právě tato

---

⁵⁰ Draft Articles of Diplomatic Protection with commentaries, 2006, op. cit., čl. 7.

⁵¹ Haagská úmluva, op. cit., čl. 4.

⁵² Draft Articles of Diplomatic Protection with commentaries, 2006, op. cit. čl. 7.

skutečnost odlišuje občany od osob bez státní příslušnosti a cizinců, protože těm tato práva nepřísluší.

Jedním z mnoha občanských práv je pak právo na diplomatickou ochranu. Její výkon je možností každého státu, nikoliv jeho povinností a každý jednotlivý případ se posuzuje samostatně. Pro výkon diplomatické ochrany je pak potřeba splnit tři požadavky: státní příslušnost, porušení mezinárodního práva a využití všech dostupných vnitrostátních prostředků.

2 Naturalizace

2.1 Naturalizace obecně

V případě změny státního občanství ve sportovním prostředí, což je hlavním tématem této práce, se změna státní příslušnosti ve valné většině situací děje právě hlavně prostřednictvím naturalizace, a proto bych tento pojem ráda nejdříve podrobněji vymezila a přiblížila. Naturalizaci neboli získání státního občanství udělením, řadíme mezi originární způsoby nabytí státního občanství a v širším slova smyslu jí pak rozumíme každé nabytí státního občanství později než narozením⁵³. V užším slova smyslu hovoříme o naturalizaci, jako o udělení státního občanství na základě předchází žádosti.⁵⁴ Na rozdíl od získání státního občanství prohlášením neboli opcí, se jedná o udělení státního na základě individuálního rozhodnutí státu. Ke smazání tohoto rozdílu může dojít v případě takzvané *nárokové naturalizace*, kdy jak již z názvu vyplývá, existuje na udělení státního občanství právní nárok. Jako příklad lze uvést třeba případ žádostí o udělení státního občanství dle zákona č. 88/1990 Sb.⁵⁵ bývalým československým emigrantům, kteří ač formálně museli podat žádost o nabytí dříve pozbytého státního občanství, měli zákonem přislíbeno, že státní občanství jim „*bude uděleno*“. Správní uvážení tak v podobných případech pozbývá jakýkoliv smysl a jeho význam je snížen v podstatě na nulu. Nároková naturalizace se přitom v současné době stává ve světě stále častějším jevem a jejími subjekty jsou hlavně osoby, které žijí na území určitého státu po delší dobu. Jako ukázkou lze uvést Švédsko, kde mají na státní občanství nárok nezletilé děti, které žijí na švédském území po dobu delší pěti let a jejich rodiče deklarovali zájem o to, stát se státními občany.

2.2 Právní úprava naturalizace

Stejně jako u státního občanství jako takového, právní základ jurisdikce je obsažen v Haagské úmluvě, a sice ve stále omílaném článku 1. Ten stanovuje právo států určovat si, kdo jsou jeho občané, z čehož nám vyplývá princip vytváření podmínek pro udělení státního občanství jednotlivými státy. Jak bylo zmíněno výše, i zde určitou roli hraje právo

---

⁵³ KANDALEC, 2017, op. cit. s. 18.

⁵⁴ KANDALEC, 2018, op. cit. s. 18–19.

⁵⁵ Zákon č. 88/1990 Sb., zákon, kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství.

mezinárodní, a to v případě, kdy se stát svou úpravou dostane za hranice mezinárodního práva.

Co se týče judikatury, nejznámější soudní spor související s naturalizací je již zmíněný případ *Nottebohm*. Nebyl však rozhodnutím jediným a mezi další průlomové případy lze zařadit např. ***Rozsudek Evropského soudního dvora*** (dále jen jako „ESD“) ve věci ***Zhu Chen***⁵⁶, kde se ESD zabýval otázkou, zda jsou ostatní země EU povinny respektovat státní občanství Irské republiky získané v situaci, kdy jednání matky bylo čistě účelové a do Irska se vypravila porodit dceru právě s tím záměrem, aby holčička získala irské státní občanství. Následně se chtěla usadit ve Velké Británii, kde do té doby neměla povolen trvalý pobyt, ale jakožto matce členky EU by jí na to vznikl nárok. Příslušné imigrační úřady Velké Británie se proti tomuto postupu bránily a jako argumentaci použily právě *účelovost* jejího jednání. ESD však veškeré námitky odmítl a poukázal na to, že v rámci řízení nebyl zpochybněn fakt, že holčička nabyla irské státní občanství právoplatně dle irského právního řádu a dle obecných zásad nemůže žádný z členských států EU podmiňovat práva vyplývající z nabytého státního občanství žádnými dodatečnými podmínkami. Jinými slovy tak byla potvrzena zásada, že je úprava státního občanství v rámci jurisdikce každého státu, ale zároveň lze z tohoto rozsudku vyčíst kontrast se závěrem ve věci *Nottebohm*, ze kterého by dle mého názoru vyplývalo právo Velké Británie neuznat státní občanství nabyté tímto způsobem.

2.3 Předpoklady pro naturalizaci

Dalším z přínosů případu *Nottebohm* bylo stanovení jednoho z hlavních předpokladů pro získání státního občanství naturalizací, a sice zakotvení povinnosti opravdového pouta mezi občanem a státem. Co však soud v rámci svého rozsudku neurčil, jsou podmínky a síla předmětného pouta a způsoby jeho prokazování. I v této otázce se právní úprava jednotlivých států liší, ale existuje určitý minimální standard, který lze nalézt např. v *Evropské úmluvě o státním občanství*.

Právě tyto podmínky jsou častokrát jedním z určujících faktorů, podle kterého se sportovec rozhoduje, jakým směrem se ve své kariéře vydá. Vzhledem k velkému množství států je téměř nemožné vytvořit jakékoliv ucelené porovnání těchto podmínek, ráda však

---

⁵⁶ Rozsudek ESD ze dne 19. 10. 2004, Rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-200/02 ze dne 19. 10. 2004 ve věci Kunqian Catherine Zhu and Man Lavette Chen v. Secretary of State for the Home Department. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62002CJ0200>

nejdříve popsala ty obecnější požadavky a pak se zmínila alespoň o některých zajímavostech, které lze na poli naturalizace vysledovat.

Za nejvýraznější a nejčastější požadavek v rámci žádosti o naturalizaci lze požadovat *délku pobytu*⁵⁷. Tento nárok je věcí, jež se v rámci úpravy jednotlivých států poměrně dost liší. Pro představu je to například čtyři roky pobytu ve Francii, pět let v Lucembursku, Švédsku nebo Velké Británii, o rok více je potřeba pro podání žádosti ve Finsku, sedm let v Belgii, osm na Slovensku, v Německu a v Itálii, Portugalsku, Rakousku či Španělsku.⁵⁸ Jednu z nejdelších lhůt má Švýcarsko, které požaduje 10 let pobytu. To je sice poměrně dlouhý časový úsek, ale pozitivně na této věci lze vnímat například fakt, že doba strávená na švýcarském území mezi osmým a osmnáctým rokem života dítěte se počítá dvojnásobně a celý proces se tak v případě dětí výrazně urychlí. Pro zajímavost bych ráda zmínila Středoafričskou republiku, která v rámci délky pobytu vyžaduje po žadatelích 30 let pobytu na jejich území. Člověk tak může čekat až třeba polovinu svého života, než se mu podaří přiblížit se k získání požadovaného státního občanství.

S délkou pobytu je neoddelitelně spjat institut *trvalého pobytu*. Započítí lhůty pro počítání délky pobytu totiž často nastává právě až po udělení povolení k trvalému pobytu.

Co se týče ČR, § 14 odst. 1 písm. a) ZSO určuje jako podmínku získání občanství *trvalý pobyt v délce pěti let*.⁵⁹ V případě, že je žadatel občanem jiného členského státu EU, nebo Evropského hospodářského prostoru, doba se zkracuje na 3 roky. Je důležité si však uvědomit, že před započítáním počítání lhůty ať už pěti, nebo tří let, je třeba získat povolení k trvalému pobytu, což bývá nejsložitějším problémem v celém procesu, který je tím pádem dvoustupňový. Tato podmínka celý průběh poměrně prodlužuje, jelikož pro udělení povolení k trvalému pobytu je potřeba splnění dalších doplňujících podmínek, a to buďto pětiletý nepřetržitý pobyt, nebo čtyřletý nepřetržitý pobyt, a to v případě, kdy bylo s žadatelem během posledních dvou let vedeno řízení o mezinárodní ochraně této osoby a toto řízení již bylo skončeno.⁶⁰ V případě, že žadatel pobývá na území za účelem studia, doba pobytu se započítává pouze z jedné poloviny.

Za běžných okolností je tak v České republice možné získat povolení trvalého pobytu až po pěti letech dlouhodobého pobytu⁶¹. V praxi se tato doba však často prodlužuje a tím pádem se žadateli oddaluje i samotná možnost obdržení státního občanství.

---

⁵⁷ KANDALEC, 2018, op. cit. s. 20.

⁵⁸ KANDALEC, 2018, op. cit. s. 20.

⁵⁹ Zákon o státním občanství, § 14 (1) písm. a).

⁶⁰ KANDALEC, 2018, op. cit. s. 22.

⁶¹ Zákon č. 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území ČR, § 68 odst. 1.

Hranici pro potřebnou délku pobytu v rámci EU stanovuje Evropská úmluva o státním občanství, která ve svém článku 6 odst. 3 stanovuje, že: „*Každý smluvní stát ve svém vnitrostátním právu zajistí možnost naturalizace osob oprávněně a obvykle pobývajících na jejím území. Při stanovení podmínek naturalizace nesmí doba pobytu požadovaná pro podání žádosti přesáhnout deset let.*“⁶² Ač fakticky tuto hranici česká úprava přesahuje, porušení mezinárodních závazků předchází ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) ZSO, které připouští nenaplnění podmínky pětiletého trvalého pobytu v případě, kdy je trvalý pobyt povolen alespoň v okamžiku podání žádosti a celkový bezprostředně předcházející a oprávněný pobyt trvá minimálně deset let.

Opačný extrémní přístup lze vysledovat například v Maďarsku, kde není v určitých případech předchozí pobyt vyžadován vůbec. Nejnovější maďarská právní úprava z roku 2010 umožňuje získání maďarského státního občanství etnickým Maďarům zcela bez splnění podmínky předchozího pobytu.⁶³

V rámci podmínky trvalého pobytu se pak často hledí na jeho kvalitu. Ta spočívá v **převážnosti** a **nepřetržitosti** takového pobytu. Význam těchto požadavků se v jednotlivých státech liší, ale je to každopádně podmínka, která požadavky trvalého pobytu opět zpřísňuje. V ČR lze dle ZSO obdržet státní občanství v případě kdy žadatel prokáže, že se na území ČR skutečně zdržoval alespoň v rozsahu jedné poloviny doby pobytu, která je potřeba pro získání občanství. Do této doby se pak započítává také období nepřítomnosti cizince na území ČR, pokud tato období nepřesáhlo dva po sobě jdoucí měsíce, nebo šest po sobě jdoucích měsíců, v případě, kdy byla tato nepřítomnost způsobena ze závažných důvodů. Za závažný důvod pak zákon považuje zejména onemocnění, těhotenství, narození dítěte, pracovní cestu, nebo například studium.⁶⁴

V ostatních státech není pak výjimkou, že se doba strávená na jejich území počítá. Pro ilustraci v případě Irska je podmínkou pouze roční nepřetržitý pobyt před podáním žádostí a zbývající tři roky mohou být rozptýleny do dřívějších kratších pobytů za posledních osm let. Také ve Švýcarsku, o kterém je zmínka v předchozích odstavcích v souvislosti s poměrně dlouhou délkou pobytu, je požadováno, aby z celé doby pobytu žadatel v zemi

---

⁶² Evropská úmluva o státním občanství, čl. 6 odst. 3.

⁶³ *Changes in the Hungarian Citizenship Law*. Dostupné z: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Hungary.pdf>

⁶⁴ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 23.

strávil tři roky v posledních pěti letech před podáním žádosti o změnu státního občanství. Zbytek času, tedy zbývajících sedm let, si může žadatel nasbírat kdykoliv v minulosti.⁶⁵

Jak jsem se zmínila v podkapitole o bipoilitismu a jeho vývoji, u některých států stále platí také podmínka *zřeknutí se občanství předchozího*. Ke ztrátě původního občanství pak může dojít různými způsoby. Dva nejzákladnější způsoby jsou zřeknutí se občanství dle právního řádu původní vlasti bezpodmínečně, či propuštění s podmínkou, že do určité doby nabyde žadatel cizí státní občanství. Netypická není ani úprava, kdy nabytím nového státního občanství pozbývá žadatel svého původního občanství automaticky. Za zmínku stojí rakouská úprava, která stanovuje, že pokud nedojde k naplnění podmínky v určité lhůtě po naturalizaci, samotná změna občanství může pozbyt platnosti, nebo úprava španělská, kdy se žadatel musí svého dosavadního státního občanství zřeknout výslovně a osobně před orgánem veřejné moci.⁶⁶

Co se týče právní úpravy v ČR, s přijetím ZSO v roce 2014 přišla novinka v podobě odpadnutí podmínky pozbytí předchozího státního občanství. Tento progres souvisí také se vstřícnějším přístupem zákona k dvojímu občanství jako takovému, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole. Také zde je přirozeně uplatněna obecná zásada zákazu retroaktivity, kdy žádosti podané do konce roku 2013 se řídí dle předchozí právní úpravy.

Mimo výše uvedené požadavky lze dále k tradičním podmínkám pro udělení státního občanství řadit například *znalost tamiho jazyka, beztrestnost, nebo povinnost placení daní*.⁶⁷ Co se týče podmínek netradičních, lze uvést například francouzskou podmínku *dobrého zdravotního stavu žadatele* či *doporučení k naturalizaci od dvou nezávislých osob*, nebo požadavek „*zdravé mysli*“ žadatele, které vyžaduje Velká Británie. Některé státy pak podmiňují udělení státního občanství také garancí toho, že takové udělení *neohrozí vztahy s ostatními státy*. Tento požadavek lze najít třeba v lucemburské, či portugalské úpravě.⁶⁸

Jak jsem se zmínila již dříve v rámci této kapitoly, určitý právní rámec pro rozličné právní úpravy alespoň napříč členskými státy EU stanovuje Evropská úmluva o státním občanství, jež ve svém článku 10 určuje povinnost státu zajistit, aby se žádosti o nabytí, zachování, pozbytí, opětovné nabytí či ověření státního občanství vyřizovaly v přiměřených lhůtách⁶⁹.

---

⁶⁵ Federal Act on Swiss Citizenship on 20 June 2014 (Status as of 15 February 2018), The Federal Assembly Of the Swiss Confederation, Art. 9 b). Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20092990/index.html#a9>

⁶⁶ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 23.

⁶⁷ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 25.

⁶⁸ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 26.

⁶⁹ Evropská úmluva o státním občanství, 1997, op. cit., čl. 10.

2.4 Prominentní žadatelé o státní občanství

Jak lze vyčíst z předchozího textu, získat cizí státní občanství není záležitost, která by byla vyřízena v řádu týdnů, či dokonce dní. Jednotlivé státy mají stanoveny svoje podmínky, které musí žadatel bezpodmínečně splnit, aby bylo jeho žádosti vyhověno. Je však cesta, jak docílit nabytí státního občanství mnohem rychleji a bez splnění předmětných podmínek. Tento způsob spočívá ve zvýhodňování „*prominentních*“ žadatelů, mezi které lze řadit vědce, umělce, nebo právě sportovce. Řízení o udělení státního občanství je v těchto případech ovlivňováno určitým „*státním zájmem*“ a jednou z jeho charakteristik je právě rychlost.⁷⁰

2.5 Shrnutí

V této kapitole jsem popsala jeden z originálních způsobů nabytí státního občanství – naturalizaci. Zaměřila jsem se na popsání podmínek pro naturalizaci a rozdílné úpravy napříč právními úpravami rozdílných států. Z výše uvedeného lze dle mého názoru dojít k závěru, že získání státního občanství naturalizací není jednoduchou záležitostí a ve většině případů je důležité prokázat, že se člověk chce stát občanem daného státu a současně si je vědom nově nabytých občanských práv a povinností. Existuje však i fenomén prominentních žadatelů o státní občanství, kteří status státního občana získávají jako protislužbu za určitý přínos konkrétnímu státu. Tím jsem se dostala k jádru této práce, jímž je problematika státního občanství ve sportu, kde se často jedná právě o prominentní žadatele. Na tuto otázku navazuji v kapitole následující.

---

⁷⁰ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 29–30.

3 Změna státního občanství ve světě sportu

V obecném slova smyslu by se u změny státního občanství u sportovců oproti ostatním žadatelům v případě klasické naturalizace nemělo nic měnit. Sportovci mohou změnit svoji národnost na základě místa narození, původu rodičů, trvalého pobytu, či z mnoha dalších jiných důvodů. Rozdíly lze hledat hlavně v důsledcích toho, že změny často nastávají po výše zmíněné urychlené naturalizaci, a to buď z popudu státu, či vyjádření zájmu sportovce.

Mimo naturalizaci lze samozřejmě v některých případech využít i státního občanství, kterým je sportovec držitelem díky původu svých rodičů. Tak může dojít například k situaci, že sportovec reprezentuje stát, na jehož půdě nikdy v životě nestál. Přesně tak tomu bylo v případě fotbalisty Sammana Ghoddose, který celý život vyrůstal ve Švédsku, ale díky původu svých rodičů mohl v průběhu kariéry propůjčit svoje sportovní dovednosti Íránu, tedy zemi, kterou nikdy předtím ani nenavštívil.⁷¹ On sám se k situaci vyjádřil tak, že v jeho srdci jsou pevně zakořeněny oba státy a že tak oba výše zmíněné státy může s čistým svědomím reprezentovat.

3.1 Naturalizace sportovců

V předchozí kapitole této práce jsem se zabývala obecnou úpravou nabytí státního občanství naturalizací, tedy udělením. Zároveň jsem se zmínila, že právě tento způsob patří mezi nejčastější prostředky ke změně občanství sportovce a tím pádem i jeho sportovní příslušnosti. Na konci této kapitoly jsem se dostala k fenoménu o tzv. „*prominentních žadatelů*“, mezi které mimo jiné řadíme právě také sportovce. Jak vyplývá z odstavce předchozího, hlavní kámen úrazu v souvislosti se změnou občanství u sportovců lze spatřovat v prokázání trvalého vztahu ke státu. Touto problematikou se zabýval například Ingo v. Münch, který se na základě běžné praxe v SRN vyjádřil tak, že: „*U špičkových sportovců je podmínka opravdového vztahu k Německu považována za splněnou už tehdy, když mají psa rasy německého ovčáka.*“⁷² Ironii lze z této věty cítit na míle daleko, avšak dle mého názoru nelze tento výrok generalizovat a považovat tak naturalizaci sportovců oproti té běžné za jednoduchou záležitost. Na druhou stranu jsou to však právě oni, kdo je nejčastějším subjektem privilegované naturalizace.

---

⁷¹ DAVIES, Amanda a Sandy THIN. *Your Country Needs You! What nationality means to the modern-day footballer* [online]. 2018 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/06/04/sport/nationality-football-kompany-zaha-ghoddos-world-cup/index.html>

⁷² Von MÜNCH, Ingo. *Die deutsche Staatsangehörigkeit*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags-GmbH, 2007, s. 196.

Zajímavostí je, že se nemusí jednat pouze o sportovce samotné. Mezi jeden z kuriózních případů lze řadit nabídku řeckého občanství Ottu Rehhagelovi, německému trenérovi řeckého fotbalového týmu na mistrovství Evropy 2004 konaného v Portugalsku. Tomu bylo občanství nabídnuto ještě za trvání samotného turnaje. Nutno podotknout, že Řekové se toho roku stali mistry Evropy a občanství tak skutečně bylo v tomto případě nabídnuto „za zásluhy“.⁷³

Jak bylo řečeno již dříve, bývá běžnou praxí, že státy privilegované občanství profesionálním sportovcům v podstatě nabízí, protože jejich reprezentace může mít pro stát jako takový určitou přidanou hodnotu. Často tak dochází zároveň k nabídce poskytování ať už kvalitních tréninkových podmínek, finanční pomoci či jiného materiálního zabezpečení. Slovy Yana Hafnera se ze sportovců tím pádem tak stávají „sportovní žoldáci“.⁷⁴

Ač je výše popsaná situace běžnou praxí, existují i případy kdy po zásahu ze strany státní správy k urychlené naturalizaci nakonec nedošlo. Jako příklad lze vyzdvihnout případ fotbalisty Salomona Kalou původem z Pobřeží Slonoviny⁷⁵. Ten v roce 2005 podal žádost o urychlenou naturalizaci v Holandsku, aby mohl o rok později nastoupit v holandském dresu na Mistrovství světa pořádaném v Německu. Jeho žádost podpořili jak tehdejší ministr sportu Marco Van Basten, tak trenér národní reprezentace Johan Cruyff. Ani přes tuto podporu však Salomon holandské občanství nezískal, kdy jeho žádost byla v poslední chvíli zamítnuta ministryní pro politiku a integraci cizinců Ritou Verdonk a to z důvodu, že Kalou nesložil jazykový test. Tomuto zamítnutí žádosti následoval soudní proces v rámci holandského správního soudnictví a příslib ze strany národního týmu, že Salomon má v případě získání občanství jistou nominaci na Mistrovství světa.

Právní úprava občanství je v Holandsku zakotvena v *Zákoně o státní příslušnosti (Netherlands Nationality Act*⁷⁶). Ten byl sice v roce 2010 novelizován, ale v rámci této problematiky se úprava nezměnila. Článek 10 tohoto zákona⁷⁷ pak obsahuje speciální pravidla a výjimky, které lze aplikovat i na sportovce.

---

⁷³ KANDALEC, 2018, op. cit., s. 30.

⁷⁴ HAFNER, Yann. La nationalité sportive et les Jeux Olympiques. In: *Droit et Olympisme: Contribution à l'étude juridique d'un phénomène transnational*. Actes du colloque du 4 septembre 2013, Maisonneuve Mathieu, Aix – en Provence, Presses Universitaires d'Aix – Marseille, 2015, s. 1–3.

⁷⁵ SIEKMANN, R. C. R. *Introduction to International and European Sports Law: Capita Selecta* [online]. The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press, 2012 [cit. 2019-03-14]. s. 252.

⁷⁶ Netherlands Nationality Act, 2010 (as in force on 13 April 2010), Dostupné z: <http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20%28consolidated%202010,%20English%29.pdf>

⁷⁷ Netherlands Nationality Act 2010, op. cit., Article 10.

Vzhledem k těmto „*topsporters regeling*“ (*elite sportperson`s regulations*) lze udělit oprávněnou výjimku v případě, kdy urychlené udělení státního občanství „*slouží holandským kulturním zájmům*“. Mezi ty můžeme zařadit také zájmy na poli sportu a lze jich dosáhnout právě reprezentací na mezinárodních soutěžích. Další kritéria, která by měl žadatel splňovat, byla obsažena ve *Vyhlášce ministerstva zdravotnictví, sociální péče a sportu, z roku 1999*, jež byla určena národním sportovním organizacím právě ve věci naturalizace sportovců.⁷⁸ Tato vyhláška kladla na sportovce nárok být vzorem pro mladé sportovce a zároveň přinést určitou přidanou hodnotu ať už konkrétnímu sportovnímu odvětví, nebo sportu obecně.

Ať tak či onak, i přes rozhodnutí soudu, které nařizovalo ministryni přehodnotit její dosavadní závěr a vydat nové rozhodnutí založené na širší argumentaci, trvala Verdonk na svém původním tvrzení a případ se tak dostal až ke Státní radě jakožto nejvyšší instanci v rámci státní správy v Holandsku. Závěr Státní rady byl identický se soudem prvního stupně – Salomon **nemá nárok na získání státního občanství v rámci urychlené naturalizace**.

Tento případ považuji za jasnou ukázkou aplikace výjimky v rámci veřejného práva pro „sportovní“ naturalizaci. Zajímavé je připomenout si také primární důvod tohoto případu, a sice mistrovství světa ve fotbale, pro které si trenér holandské reprezentace Salomona přímo vybral. Vedlejším a možná toho času důležitějším faktorem pro samotného Salomona by pak bylo automatické získání občana Evropské unie, což by mu umožnilo vstup do Premier League bez jakékoliv překážky v rámci evropské legislativy. Ironií osudu v závěru celého příběhu bylo, že Pobřeží Slonoviny bylo na onom předmětném mistrovství světa spolu s Nizozemskem ve stejné základní skupině, a kdyby tak Kalou občanství přece jen získal, hrál by nejen proti své rodné vlasti, ale dokonce i proti svému vlastnímu bratrovi, který toho času rovněž působil ve fotbalové reprezentaci Pobřeží Slonoviny.⁷⁹

Opakem výše popsané příběhu jsou pak situace, kdy sportovec změní dokonce několikrát za život svoje státní občanství a tím pádem také sportovní příslušnost. Jako příklad lze uvést příběh Danijela Šariće⁸⁰. Tento brankář v házené byl během své kariéry členem čtyř různých národních týmů. Díky svým předkům mohl nejprve v letech 2004 až 2007 nastoupit v dresu Srbska a Černé hory ještě ve formě soustátí, které se po černohorském referendu o vyhlášení nezávislosti v roce 2006 rozpadlo. Po této změně státních hranic se rozhodl reprezentovat právě Černou horu. O čtyři roky později, tedy mezi lety 2010 a 2011 se vrátil

⁷⁸ SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 251.

⁷⁹ SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 250–252.

⁸⁰ EXNER, Jan. *Sporting Nationality in the Context of European Union Law*. Praha: Springer, 2019, s. 14 a násl.

ke svým kořenům a stoupl si do branky národního týmu Bosny a Hercegoviny. To však nebyl konec jeho mezinárodního přebíhání, protože v roce 2014 byl naturalizován Katarem, kterému v roce 2015 pomohl k získání stříbrné medaile na mistrovství světa. O problematice naturalizovaných sportovců konkrétně ve spojitosti s Katarem se podrobněji rozepisují v jedné z následujících kapitol.

3.2 Prokázání trvalého vztahu ke státu u sportovců

V předchozí kapitole jsem se zabývala urychleným způsobem naturalizace, kdy obecná podmínka prokázání trvalého vztahu ke státu může být často opomíjena. Problém pak může nastat třeba v okamžiku, kdy by na řadu přišel institut diplomatické ochrany a skutečný a trvalý vztah ke státu by bylo nutné znovu prokázat. V této podkapitole bych se tak ráda zabývala tím, jak se s touto problematikou jednotlivé státy či případně mezinárodní sportovní organizace potýkají a jaké k řešení tohoto problému využívají prostředky.

Pro připomenutí bych ráda zmínila kapitolu 2.3 této práce, kde se zabývám generálními podmínkami pro naturalizaci. Jak bylo řečeno, pro získání občanství je obecně potřeba **prokázat trvalý vztah ke státu**, ale nikde není taxativní výčet nároků které je potřeba splnit, aby k takovému prokázání mohlo dojít. Státy se tak uchylují k vyžadování institutů *délky pobytu*, nároku povolení k *trvalému pobytu* a tyto podmiňují jejich délkou a nepřetržitostí. Ač z mého pohledu může být v případě, kdy sportovec prochází normálním procesem naturalizace tento požadavek vzhledem k povaze jeho života, kdy je v rámci ať už tréninků, nebo závodů v neustálém pohybu skoro nemožný, nepochybně se stále pohybujeme ve sféře, která potřebuje určitou formu regulace.

Zajímavým případem v této souvislosti je příběh Malanie Ridi, která se před **Court of Arbitration for Sport** (dále jen jako „CAS“) soudila s **Mezinárodní plaveckou federací** (dále jen jako „FINA“ – *Fédération Internationale de Natation*)⁸¹ ohledně požadavku 12-ti měsíčního pobytu před změnou státní příslušnosti, jež je obsažen ve vnitřních pravidlech FINA.

Tato pravidla se řídí švýcarským národním právem s ohledem na zásadu ochranu osobnosti, a ač se v tomto konkrétním případě nejedná o překážku přímo v rámci procesu naturalizace, dle mého názoru je možné zde využít analogického přirovnání, protože

---

⁸¹ *Arbitration CAS 2007/A/1377 Melanie Rinaldi v. Fédération Internationale de Natation (FINA), award of 26 November 2007.* Dostupné z: https://arbitrationlaw.com/sites/default/files/free_pdfs/CAS%202007-A-1377%20MR%20v%20FINA%20Award.pdf

předmětem sporu byla délka pobytu v zemi. V následujících odstavcích bych tak její příběh ráda podrobněji rozebrala a tuto problematiku více osvětila.

Melanie Rinaldi se narodila v Kanadě, kde působila v národní reprezentaci skoků do vody. V Kanadě strávila valnou většinu svého života. Její matka byla portugalského původu, čehož chtěla Rinaldi využít k získání portugalského občanství a následné reprezentaci Portugalska na letních Olympijských hrách 2008 v Pekingu. O dva roky dříve, tedy v roce 2006, tak započala celý proces a poslala dopis prezidentovi portugalské plavecké federace s přáním budoucího působení v portugalském národním týmu. Ještě toho roku získala od portugalské národní federace potvrzení o přidružení k portugalským sportovcům a byla zároveň upozorněna na všechny požadavky a okolnosti případné změny. Až do předmětné olympiády pak chtěla trénovat v Miami, kde působila v rámci tamní univerzity a zároveň si ponechala své členství v kanadských a amerických plaveckých klubech, aby se mohla účastnit soutěží na národní úrovni. O rok později úspěšně obdržela portugalský pas a zaslala tak portugalskému svazu oznámení o tom, že jí bylo uděleno portugalské občanství a může tak reprezentovat svou novou vlast.

Ve Všeobecných pravidlech FINA – **FINA General Rules** (dále jen jako „**FINA GR**“), konkrétně v pravidle GR 2.6⁸², je však v případě změny sportovní příslušnosti zakotven požadavek **předchozího 12-ti měsíčního pobytu v zemi**, který musí být splněn, aby byla ona změna povolena. Mezi stranami tak vznikl tak spor o to, jaký význam má v pravidlech pojem: „*residence*“. Díky portugalským kořenům své matky totiž Melani Portugalsko navštěvovala pravidelně minimálně dvakrát ročně, kdy pobývala u svých příbuzných a onen požadavek 12 měsíců by tak byl stoprocentně naplněn v případě, kdy by nesouvisel s nepřetržitostí tohoto pobytu. FINA pak argumentovala tím, že v rozhodném období od získání portugalského pasu do začátku sporu Rinaldi nepobývala v Portugalsku vůbec a zároveň ani aktivně nepůsobila v žádném z portugalských plaveckých klubů. V předmětném rozsudku se tak CAS snažil dojít k výkladu tohoto pojmu a vodítkem mu bylo švýcarské právo, dle kterého se řídí i FINA GR. Dle švýcarského právního řádu pak soud shledal určitý spor ve způsobu výkladu, který se vztahuje na pravidla upravující chod sportovních asociací a který rozlišuje výklad na metodu použitelnou na ustanovení pravidel a metodu použitelnou na výklad smluv. V závěru se dobral k tomu, že v případě pravidel sportovních organizací dochází k prolnutí obou zmíněných metod výkladu, přičemž obě

---

⁸² FINA General Rules, GR 2.5 to 2.7 INTERNATIONAL RELATIONS. Dostupné z: https://www.fina.org/sites/default/files/fina_generalrules.pdf

se shodují v tom, že výchozím bodem je doslovný význam sporného ustanovení. Soud se tak zabýval přezkumem samotného pravidla GR 2.6.⁸³

Protože v pravidlech FINA není pojem *rezidence* nijak blíže definován, uchýlil se soud k jazykovému výkladu a došel k závěru, že zde není důvod přisuzovat pojmu jiný význam, než jim přisuzují výkladové slovníky v obecné rovině. V těch je slovo „*rezidence*“ vykládáno jako „*žít trvale nebo po značnou dobu (na jednom místě)*“.⁸⁴ Na základě této definice tak došel CAS k rozhodnutí, že stanovením tohoto pravidla bylo účelem FINA docílit toho, aby závodník prokázal, že fakticky žil v zemi svého nového původu. Vzhledem k výše uvedeným argumentům tak nezávislý rozhodce došel k závěru, že požadavek 12 měsíců rezidence skutečně znamená požadavek permanentního pobytu sportovce alespoň po dobu jednoho celého roku. Zároveň se soud zabýval i otázkou slova „*předchozí*“, kdy shledal za samozřejmé, že se jedná o jakýkoliv časový úsek v minulosti před první reprezentací státu nově nabytého občanství. V potaz byla brána také existence důkazů emocionálních a kulturních vazeb, ale v tomto případě CAS usoudil, že v obecné rovině je potřeba usilovat o účinné vazby s využitím identifikovatelnějších a objektivnějších kritérií, aby bylo možné dosáhnout určité formy rovného zacházení, protože objektivnější kritéria jsou samozřejmě na rozdíl od těch subjektivních lépe předvídatelná a ponechávají menší prostor pro zhodnocení.

Z výše uvedeného vyplývá, že vzhledem k rozdílným vnitrostátním úpravám nemusí vždy dojít k přezkumu trvalého vztahu ke státu už při udělování státního občanství. Existuje totiž presumpce, že státní občanství je jistou manifestací právě tohoto vztahu a jak bylo mnohokrát řečeno, každý stát si o svých občanech rozhoduje sám a pokud v rámci svojí vnitrostátní úpravy není v rozporu s kogentními normami mezinárodního práva, a to hlavně v rovině ochrany porušování základních lidských práv ve spojitosti s nabytím a pozbytím státního občanství, tak je tato úprava ponechána čistě v jeho kompetenci.

Dle mého názoru požadavek trvalého pobytu však postrádá smysl v případě, kdy už takový vztah mezi sportovcem a státem po delší dobu existuje. K takové může dojít v následujících případech:

- sportovec se na území státu narodil a chce změnit sportovní příslušnost,
- naturalizace bývalých státních občanů („*re-naturalizace*“),
- děti státních občanů nebo adoptované děti státními občany.

---

⁸³ CAS Melanie Rinaldi v. FINA, 2007, op. cit., par. 24–25.

⁸⁴ CAS Melanie Rinaldi v. FINA, 2007, op. cit., par. 21.

Ve všech uvedených situacích lze spatřit určité předchozí vazby na stát a požadavek předchozího pobytu tak dle mého mínění není správným nástrojem, kterým by bylo vhodné tyto situace řešit, protože z mého pohledu zde chybí určitá míra proporcionality v porovnání s ostatními žadateli bez jakýchkoliv vazeb na stát.

V případě sportovců však může ve spojitosti s urychlenou naturalizací docházet k situacím, kdy je pro něj nově nabyté občanství pouze jakousi „vstupenkou“ na soutěže, kam by se třeba jinak nebyl schopen kvalifikovat. Proto se zkoumáním trvalého vztahu ke státu začaly kromě států samotných zaobírat také mezinárodní sportovní federace (dále jen jako „MSF“) a často to dělají právě prostřednictvím požadavku pobytu, což lze doložit výše nadepsaným případem Melanie Rinaldi. Hned vzápětí vyvstává otázka, jak dlouho by podmínka takového pobytu měla trvat, abychom opět došli ke kýžené proporcionalitě.⁸⁵ Dle mého názoru by měla být lhůta určitě kratší než požadavky států v případě naturalizace v obecném slova smyslu. Pro zajímavost nejkratší takovou požadovanou lhůtu obsahuje belgická úprava – konkrétně tři roky.⁸⁶ V tomto případě bych se přiklonila k výše uvedenému rozsudku CAS ohledně pravidel FINA a jednomu požadovanému ročnímu pobytu a možná bych se nebála ani stanovení šestiměsíční lhůty. Když totiž zvážím třeba délku olympijského cyklu, proces získávání státního občanství a fakt, že pokud sportovec skutečně chce reprezentovat nový stát, tak by se měl v rámci národního týmu účastnit určité předzávodní přípravy, tak mi časový úsek mezi 6 měsíci až jedním rokem přijde adekvátní.

3.3 Sportovec a status občana po udělení státního občanství

Na začátku této práce jsem se zabývala definicí státního občanství a samotným obsahem tohoto pojmu a došla jsem k závěru, že státní občanství je právním svazkem mezi státem a osobou, v rámci něhož vznikají zúčastněným subjektům určitá práva a povinnosti. V případě „úcelově“ získaného občanství pak vyvstává otázka, zda jsou s tímto faktem sportovci srozuměni a zda jsou si vědomi toho, k čemu se změnou občanství zavazují, jelikož v dnešní době globalizace často dochází ke stírání rozdílů a na „občanská práva a povinnosti“, tak lze poměrně jednoduše zapomenout.

Pro srovnání jsem si vybrala příklad státních zaměstnanců. Většina států EU totiž vidí v zaměstnaneckém poměru státních zaměstnanců určitou podobnost s právy vyplývajícími

---

⁸⁵ De GROOT, Gerard-Rene. Sports and Unfair Competition Via Nationality Law. In: Libri. June 2006, 13(2), s. 161.

⁸⁶ The Belgian Ministry of Foreign Affairs. Dostupné z: https://diplomatie.belgium.be/en/services/services_abroad/nationality

ze státního občanství.⁸⁷ Určité pravomoci totiž může člověk vykonávat pouze z pozice státního zaměstnance, stejně tak jako třeba volební právo je přiznáno pouze občanům státu.⁸⁸ V této věci se dokonce ESD vyjádřil tak, že omezil výkon veřejných funkcí pouze do míst, kde je předpoklad zvláštního vztahu věrnosti ke státu a vzájemných práv a povinností, které jsou základem státní příslušnosti.⁸⁹

V dalším z rozsudků zabývajících se státním občanstvím, a sice ve věci **Rottman**, se pak ESD vyjádřil tak, že speciální vztah solidarity a dobré víry mezi státem a jeho občany a zároveň reciprocita práv a povinností je základním stavebním kamenem občanství.⁹⁰ Výše nadepsané závěry samozřejmě nezakládají povinnost jednoho státního občanství a nikde není napsáno, že člověk nemůže tuto loajalitu poskytovat dvěma a více státům zároveň. Ačkoliv dokumenty jako Haagská úmluva byly vytvořeny na předpokladech, že vztah občana ke státu by měl být výlučný, tak jak bylo řečeno, tendence současného mezinárodního práva jsou k otázce k bipolitismu stále benevolentnější a člověk se tak může stát občanem dvou a více států a tím pádem být adresátem práv a povinností daných zemí. Z toho plyne, že v každém případě musí sportovec počítat s tím, že s nově nabytými právy přichází také nově nabyté povinnosti. V některých případech se dokonce sportovci začlení až do té míry, že po ukončení své sportovní kariéry se stávají aktéry veřejného života, jako tomu bylo v případě původem bulharského vzpěrače Naima Suleymanoglou, za kterého tehdejší turecká vláda zaplatila Bulharsku 1,2 milionu dolarů, když po jednom ze světových pohárů v Melbourne v roce 1986 emigroval právě do Turecka a později se stal politicky aktivním a kandidoval dokonce na post starosty v jedné z istanbulských provincií.⁹¹

3.4 Důvody změny a rizika v rámci naturalizace sportovců

Jak bylo uvedeno, změna státního občanství či nabytí nového se v posledních letech stává stále běžnější záležitostí a stejně tak je tomu ve sportovním prostředí. To pak vede ke snadnější cestě ke změně sportovní příslušnosti. V této kapitole bych se ráda rozepsala

---

⁸⁷ KOSTAKOPOULOU, Dorra a Anette SCHRAUWEN. Olympic Citizenship and the (Un) Specialness of the National Vest: Reithinking the Links between Sport and Citizenship Law. In: *International Journal of Law in Context*. June 2014, 10(2), s. 150.

⁸⁸ ZILLER, J. Free Movement of European Union Citizens and Employment in the Public Sector. In: *Online Journal on Free Movement of Workers within European Union* [online]. 2, p. 6–18, [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.ru.nl/law/cmr/research/projects/fmow-1/online-journal-free/>

⁸⁹ *Case 149/79, Comission v. Belgium* [1980] ECLI:EU:C:1982:195.

⁹⁰ *Case C-135/08, Rottman*, [2010] EU:C:2010:104, par. 51. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62008CJ0135&from=EN>

⁹¹ KOSTAKOPOULOU, SCHRAUWEN, 2014, op. cit., s. 153.

o důvodech sportovců, které je k takové změně vedou a jaká jsou rizika, která v této souvislosti mohou nastat.

Původ motivace sportovců bývá v základu dvojitý: za prvé vidina lehčí kvalifikace na mezinárodní sportovní soutěže a za druhé za tím stojí, jako ve většině případů dnešního světa, obchodní důvody. Pravdou je, že sportovci v dnešní době nejsou už pouze národními reprezentanty, ale zároveň jsou reprezentanty produktů, magnetem pro reklamní společnosti a v případě těch nejlepších, také celosvětovými celebritami. Nelze se tak divit, že se každá ze zúčastněných stran snaží o to, aby to pro ně bylo co nejvýhodnější, a sice aby se sportovec mohl účastnit těch nejvyšších soutěží a to aby logicky vedlo k co nejvyššímu zisku. Sportovní organizace se v duchu sportu jako takového samozřejmě těchto tendencí obávají a snaží se o to, aby nebylo možné jednoduše „přebíhat“ mezi národními reprezentacemi pouze na základě toho, kde jsou v tu dobu lepší finanční podmínky. Jeden z bývalých prezidentů *Mezinárodního olympijského výboru* (dále jen jako „MOV“) se dokonce vyjádřil v této souvislosti tak, že „*toto je něco, nad čím bychom měli získat kontrolu*“.⁹² V návaznosti na to se MOV zaměřil na přísnější hodnocení udělování výjimky v rámci zkrácení tříleté čekací lhůty po změně sportovní příslušnosti, o které se rozepisují v jedné z následujících kapitol a to v těch případech, které jsou motivované právě hlavně finančně. V rámci teorie existují i názory, které státní občanství v tomto světle vidí pouze jako „*obchodovatelnou komoditu*“⁹³ což by v případě potvrzení této teze vedlo k degradaci celého institutu a zodpovězení na jednu z hlavních otázek této práce.

Abych docílila určité komplexnosti v rámci této kapitoly, rozhodla jsem se shrnout motivaci z pohledu všech dotčených subjektů, a sice samotných sportovců, tzv. náborových států a zároveň u států, za které sportovec závodil původně.

3.4.1 Sportovci

Z pohledu sportovců je motivace poměrně jasná: získání lepších podmínek a jednodušší možnosti v rámci kvalifikace na mezinárodní sportovní soutěže. Mnoho atletů vymění příslušnost ke sportovní federaci proto, že mu dotyčná federace schopna poskytnout více prostředků. Existence původního vzájemného vztahu mezi sportovcem a rodnou vlastí je nesporná, ale není výjimkou, že například v situaci, kdy si musí sportovec vybrat mezi neúčastí na OH a urychleným získáním občanství v jiné zemi, zvolí jednoduše výměnu svého

---

⁹² MALHAUSER, Dana. On Your Marks. Set. Go Home! Why Can't Kenyan Stephen Cherono Race for Qatar in the Olympics? In: *LEGAL AFFAIRS*. July-August 2004, s. 10.

⁹³ SHACHAR, Aylet. (2011) Picking Winners: Olympic Citizenship and the Global Race for Talent. In: *Yale Law Journal*. June 2011, 120(8), p. 2095.

pasu. Jak se vyjádřila původem americká basketbalistka Becky Hammon, která sklídila mnoho kritiky za to, že se po změně občanství objevila na OH v ruském dresu: „*Když jsem byla malá holka, neexistovala WNBA, takže Olympiáda byla nejvyšší dostupnou metou, a dle mého názoru stále je, které můžete v basketbalu dosáhnout.*“ Jednoduše tak vyměnila svou národní hrdost za účast na akci, kterou ve svých očích viděla jako vrchol své kariéry.⁹⁴

Možnost svobody ve volbě státního občanství se bezpochyby stalo jedním z faktorů, které ovlivnily vzrůstající „**globální závod za talentem**“.⁹⁵ V některých případech za tuto změnu však sportovci zaplatí tím, že se na základě vnitrostátních úprav států musí vzdát svého původního občanství, což vzhledem ať už k rodinným či jiným sociálním vazbám, nebo ztrátě původních a nabytí nových občanských práv, nemusí být právě jednoduchým rozhodnutím. To byl také případ Yuko Kawaguchi, japonské krasobruslařky, jejíž partner byl původem z Ruska a ona kvůli němu změnila svou státní příslušnost, přičemž pro získání ruského občanství se musela se vzdát toho japonského.⁹⁶ K celé kauze se následně vyjádřila tak, že lidé pohybující se ve sportovním prostředí jí nemohou považovat za zrádce, protože vzhledem k absenci odpovídajícího japonského partnera pro soutěžení zkrátka neměla jinou možnost. Každopádně v současné době více než polovina států na světě povoluje dvojí občanství, takže ve valné většině případů se s tímto problémem sportovci již nemusí potýkat.

3.4.2 Země původu

Je obecně známé, že vychovat vrcholového sportovce není něco, co by bylo levnou záležitostí. Již v roce 2002 odhadoval německý olympijský výbor své každoroční investice do olympijských týmů a jednotlivců na 250 milionů dolarů.⁹⁷ V následujících letech se tato čísla nadále zvětšovala a odměnou německému olympijskému výboru může být fakt, že němečtí sportovci jsou jedněmi z nejúspěšnějších v rámci OH vůbec.⁹⁸ Australská vláda pak cenu olympijské medaile odhadla dle svých záznamů jako investici v hodnotě 37 milionu dolarů za zlato a 8 milionu dolarů za medaili obecně.⁹⁹ Není tak v žádném případě v zájmu státu, aby mu sportovci odcházeli a jejich investice tak zůstaly utopené.

---

⁹⁴ CAPLE, Jim. *Why Becky Hammon isn't a traitor* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <http://www.espn.com/olympics/summer08/columns/story?id=3530332>

⁹⁵ KOSTAKOPOULOU, SCHRAUWEN, 2014, op. cit., s. 146.

⁹⁶ SCHACHAR, 2011, op. cit., s. 2122.

⁹⁷ BERNARD, B. and R. M. BUSSE. Who Winsh the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. In: *Review of Economics and Statistics*. 2004, 86(1), s. 413–414.

⁹⁸ Tabulka nejúspěšnějších států v rámci OH k roku 2019. Dostupné z: <https://www.topendsports.com/events/summer/medal-tally/all-time.htm>

⁹⁹ BERNARD, BUSSE, 2004, op. cit.

Ač je samozřejmě na místě hodnotit i přestupy sportovců mezi státy, které jsou členy *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (dále jen jako „OECD“), závažnější dopad má dle mého názoru přesun sportovců z rozvojových států do ekonomicky rozvinutých zemí. Jako příklad lze uvést Afriku, která byla tímto fenoménem velmi silně zasažena. V případě přesunu sportovce pocházejícího z chudé země motivovaného finanční nabídkou od výrazně bohatšího státu, se dle mého názoru dostáváme do stádia, kdy je talent opravdu jen obchodní komoditou a státní občanství zde pozbývá jakoukoliv roli. Z pohledu původního státu pak dochází k prohloubení globální nerovnosti, utopení investovaných nákladů a praktikám nekalé soutěže. Pokud je totiž státní občanství sníženo pouze na hodnotu určitého finančního obnosu, který je poskytnutý za to, aby došlo k jeho změně, tak se dle mého názoru v rámci celého procesu ztratily jakékoliv hodnoty, které by zde měly být na místě.

3.4.3 Náborové státy

Pro státy, které do svých řad naopak získávají nové reprezentanty, se pak jedná o určitou formu „*instantní pomoci*“. Místo dlouhodobějšího soustředění financí a systematizaci sportovní přípravy se uchylují k tomu, že menší finanční částky investují k získání sportovce, který už nabyt a disponuje potřebnými dovednostmi. Z jejich strany se jedná o určitou eliminaci ztráty zisku, protože pokud už k takovému přechodu dochází, tak se předpokládá, že sportovec přinese kýžené výsledky. V souladu s neoliberalními ekonomickými principy se zboží, kapitál a pracovní síla musí teritoriálně posouvat tak, aby došlo k co největšímu využití jejich potenciálu, což lze očividně snadno aplikovat i na svět sportu a sportovce samotné.¹⁰⁰ V posledních letech jsme byli svědky takových „*nákupů*“, kdy se bohaté státy jako Katar nebo Bahrajn snažily vydobýt si respekt a úctu na sportovním poli nákupem zahraničních sportovců, aby byly jejich výsledky v rámci mezinárodních soutěží co nejlepší.

3.4.4 Syndrom pořadatelské země

Další z problémů, který si zaslouží naši pozornost, je fenomén který lze nazvat „*syndrom pořadatelské země*“. Ať už mluvíme o olympijských hrách, mistrovství světa, nebo jakékoliv jiné mezinárodní soutěži, pořadatelské státy pojí pouto touhy vydat ze sebe to nejlepší. A to jak po organizační, tak sportovní stránce. Strach z toho, že „*domácí*“ sportovci propadnou, může tak vést k tomu, že si stát sestaví olympijský tým na míru,

---

¹⁰⁰ TREIBILCOCK, Michael J. The Law and Economics of Immigration Policy. In: *American Law and Economics Review*. Fall 2003, 5(2), s. 271.

aby došlo k co nejlepším možným výsledkům. Jako příklad lze uvést kampaň *Brazilské rugbyové unie* („*Confederação Brasileira de Rugby*“) před letními olympijskými hrami v Rio de Janeiru. Ta vydala v roce 2013 oficiální prohlášení, že hledá hráče *vlastníci brazilský pas*, či hráče *s brazilským původem*, kteří jsou zatím národní federaci neznámí a mohli by se stát členem olympijského týmu pro již zmíněné olympijské hry v roce 2016. Vzhledem k velikosti sportovního průmyslu je zvláštní předpokládat, že v rámci profesionálního sportu existuje ve věku, který odpovídá účasti na olympijských hrách někdo, kdo by byl národním sportovním federacím naprosto neznámý. Podobným způsobem se před pořádáním OH zachovali také Řecko, Itálie či Austrálie.¹⁰¹

3.5 Shrnutí

Krátce předchozí kapitulu lze shrnout na základě již dříve zmíněného faktu, že v rámci globalizace a ostatních jevů dochází stále častěji k migraci sportovců pomocí žádostí o udělení státního občanství a v jejich případě se ve většině případů jedná o naturalizaci urychlenou. U té může být často problém prokázání jakéhokoliv vztahu ke státu, a ačkoliv tento vztah by měl být dle soudní judikatury a literatury v obecné rovině předpokladem pro takové udělení, zabývají se jím čím dál častěji i MSF v rámci sportovní příslušnosti a možnosti reprezentovat stát, kde bylo sportovci státní občanství uděleno. Zároveň musí sportovec počítat s tím, že se změnou přichází na scénu jak nově nabytá práva, protože ta jsou s nabytím nového občanství neoddělitelně spjata, tak nově nabyté povinnosti.

Problematiku těchto změn potom vidím v základu v pěti následujících důvodech. Za prvé dochází ke ztrátě účelovosti vynaložených nákladů, které původní stát ze svých prostředků vynakládá ke zdokonalení sportovce. Z druhé rozdílné vnitrostátní úpravy logicky nevyhnutelně vedou k nerovnostem v jednotlivých případech, kdy někteří sportovci mohou nabyt občanství v rekordním čase a další jsou pak nuceni čekat i v řádu několika let. V souvislosti s tím dochází k určitému znehodnocení institutu státního občanství jako takového tím, že se na něj pohlíží jako na obchodovatelnou komoditu. Za čtvrté ať chceme nebo ne, sportovní příběhy jsou něco, co lidi sdružuje a vzbuzuje v nich pocit národní hrdosti a dle mého názoru by se tento projev sociálního citění neměl brát na lehkou váhu, protože by tím mohlo postupně dojít dle mého názoru k pátému problému, a sice postupné denacionalizaci mezinárodních soutěží.

---

¹⁰¹ SCHACHAR, 2011, op. cit., s. 2093.

4 Sportovní příslušnost

4.1 Pojem sportovní příslušnost

Na začátek bych ráda zmínila, že obecně jsou pravidla tvořena sportovními organizacemi součástí tzv. *lex sportiva*. To je soubor pravidel nestátního práva, které reguluje právě vztahy sportovních asociací, sportovců, sponzorů, médií a dalších subjektů, které se účastní sportovních soutěží a jeho účelem je především ucelení existence autoritativních pravidel a zásad dle kterých se řídí mezinárodní sportovní právo.¹⁰² Nejvýznamnějším tvůrcem pravidel v rámci *lex sportiva* je pak svou rozhodovací praxí nezpochybnitelně CAS, jež slouží jako zároveň jako poskytovatel stabilní a jednotné praxe.

Koncept sportovní příslušnosti jako takový však není nikde pevně definován a ve sportovním světě je tak vykládán různými způsoby. Vodítkem pro zjištění skutečného obsahu tohoto pojmu nám může být výrok z rozsudku CAS ve věci **CAS 92/80, B v. International Basketball Federation (dále jen jako „FIBA“) [1999]**, který hovoří o pojmu „*sportovní národnost*“ a vykládá ho následovně: „*sportovní národnost je unikátní sportovní koncept definující pravidla sportovní příslušnosti jednotlivých hráčů z pohledu jejich účasti v mezinárodních soutěžích*“.¹⁰³

Zjednodušeně tak říci, že se pod tímto pojmem skrývá oprávnění a schopnost jedince reprezentovat stát ve svém sportu. Pravidla upravující sportovní příslušnost jsou tvořena hlavně MSF včetně MOV a samotný pojem pak můžeme rozdělit na dvě základní složky. Za prvé představuje možnost sportovce reprezentovat svůj stát na mezinárodních soutěžích jakožto člen mezinárodní federace nebo národního olympijského výboru v kontextu Olympijských her. V druhé řadě v sobě pak sportovní příslušnost skrývá právní vztah mezi sportovcem a národní federací, pod kterou na základě regulí sportovec spadá. Každá z těchto federací má pak svoje vlastní pravidla, která musí být v souladu s pravidly MSF a MOV. Z této definice můžeme vyčíst, že logicky sportovec může mít tolika sportovních příslušností, kolika národních federací je v rámci svého sportu členem.¹⁰⁴ Podrobnější výklad tohoto tvrzení je obsažen v následující kapitole této práce.

---

¹⁰² SEIEKMANN, Soek (eds.). *Lex Sporti va: What is Sports Law?* The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press and Springer, 2012, s. 53–66.

¹⁰³ Arbitrage TAS 92/80 B. / Fédération Internationale de Basketball (FIBA), sentence du 25 mars 1993, par. 12, s. 1.7 (2).

¹⁰⁴ GUILLAMÉ, Johanna. L'autonomie de la nationalité sportive. In: *Journal du droit international*. Avril-Mai-Juin 2011, (2), s. 323.

V rámci mého výzkumu v souvislosti s touto prací se mi podařilo spojit s panem Yannem Hafnerem¹⁰⁵ jež je jedním z odborníků v oboru mezinárodního sportovního práva a společně jsme se shodli na tom, že sportovní příslušnost je svou povahou *funkčním občanstvím* které existuje v rámci úprav MSF. Za funkční občanství ho zároveň označil Denis Oswald¹⁰⁶, který v rámci jednoho z kongresů MOV navrhoval komplexní vytvoření „*olympic nationality*“, které by sloužilo ke sjednocení hmotně-právních pravidel, co se sportovní příslušnosti týče. Tato iniciativa však zůstala bez odezvy.

4.2 Sportovní příslušnost ve světle Olympijských her

Moderní Olympijské hry tak, jak je známe dnes, nemají až tak dalekou historii, jak by se vzhledem ke konání těch prvních Her mohlo zdát. První moderní olympijské hry se konaly v roce 1896 v Athénách a v rámci konání prvních třech ročníků byla možná účast tzv. „*transnational týmů*“ které se jak je možné odhadnout již z názvu, skládaly ze sportovců různých národností a to hlavně ve sportech jako fotbal, vodní pólo nebo například plavání. Z tohoto počátečního trendu lze vysledovat, že sportovní příslušnost nebyla pro sportovní federace vždy primárním zájmem, a to včetně nejvyššího řídicího orgánu, tedy MOV.¹⁰⁷ Do hledáčku zájmu MOV se sportovní příslušnost dostala v roce 1908, kdy v jednom ze svých rozhodnutí stanovil vytvoření národních výborů v rámci každého z jednotlivých států. Ve výše uvedeném rozhodnutí MOV bylo zároveň stanoveno, že MOV se nebude sportovní příslušností zabývat až do Olympijských her konaných v roce 1920.

Současné úpravě sportovní příslušnosti v rámci Olympijských her vévodí **Pravidlo 41 Olympijské charty**. To se zabývá státní příslušností závodníků a explicitně určuje povinnost každého závodníka, který je účasten Olympijských her, být státním příslušníkem národního olympijského výboru, který ho na Olympijské hry přihlašuje. Všechny související otázky týkající se určení země, kterou může závodník na olympijských hrách reprezentovat, jsou v působnosti výkonného výboru MOV.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Výtazek z emailové komunikace s Yannem Hafnerem ze dne 9. 5. 2019.

¹⁰⁶ OSWALD, Denis (ed.) *La nationality dans le sport: Enjeux et probléms. Actes du Congres des 10 et 11 November 2005*. Editions CIES, 2006, p. 200.

¹⁰⁷ HAFFNER, Yann. La nationalité sportive et les Jeux Olympiques. In: *Droit et Olympisme: Contribution à l'étude juridique d'un phénomène transnational*. Actes du colloque du 4 septembre 2013, Maisonneuve Mathieu, Aix – en Provance, Presses Universitaires d'Aix – Marseille, 2015, s. 81.

¹⁰⁸ Olympijská charta, 2018. Pravidlo 41. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/upload/files/Olympijska-charta-2018.pdf>

Podrobnější úpravu Pravidla 41 lze najít v jeho prováděcích ustanoveních.¹⁰⁹ Ta řeší konkrétně kolize v rámci vícere státní příslušnosti a změny státní příslušnosti. Pokud je závodník státním příslušníkem dvou nebo více zemí současně, může reprezentovat pouze jednu z nich dle svého výběru. V případě, že se však již v rámci olympijských her, kontinentálních či regionálních her nebo na regionálních či světových mistrovstvích uznaných příslušnou MSF jednou zemi reprezentoval, není mu umožněno reprezentovat jiný stát v tom případě, kdy nesplní podmínky v odstavci dva prováděcích ustanovení. Ten se vztahuje právě na osoby, které získaly nové státní občanství nebo změny svou státní příslušnost a tyto nároky spočívají v tom, že závodník, který v minulosti reprezentoval jednu zemi v jedné z výše uvedených soutěží, které byly uznány příslušnou MSF, může reprezentovat svou novou zemi pouze za předpokladu, že od okamžiku reprezentace jeho původního státu uplynuly nejméně **tři roky**. Tato povinná perioda může být zkrácena či dokonce zrušena rozhodnutím MOV, který posuzuje případ od případu a k udělení výjimky potřebuje zároveň souhlas příslušných národních výborů a mezinárodní federace.

Olympijská charta myslí v rámci prováděcích ustanovení k pravidlu 41 zároveň na situace, ve kterých dochází ke změně státních hranic. Dle odstavce tři těchto ustanovení se jedná o situace, kdy přidružený stát, provincie nebo zámořské území země či kolonie získá nezávislost, nebo pokud je země přičleněna k jiné z důvodu změny hranic a v neposlední řadě v situaci, kdy dojde ke sloučení států. Dalším uvedeným případem může být situace, kdy MOV uzná nový Národní olympijský výbor (dále jen jako „**NOV**“). Ve všech uvedených případech může závodník dále reprezentovat zemi, ke které patří nebo patřil v případě, že stále existuje a zároveň má možnost raději si vybrat svou novou zemi či být přihlášen na olympijské hry novým NOV, pokud byl uznán. Takový konkrétní výběr může závodník uskutečnit pouze jednou.

V minulosti, konkrétně v rámci olympijských her v Sydney v roce 2000, došlo i k situaci, kdy občané Východního Timoru startovali pod vlajkou MOV, protože ač nezávislost vyhlásil již v roce 1975, potvrzující referendum proběhlo až v roce 1999 a naprostou většinou státu byla nezávislost Východního Timoru uznána o další tři roky později. Z těchto důvodů byla jeho pozice jako státu stále nejistá jak na mezinárodní scéně, tak tím pádem v rámci OH.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Olympijská charta, 2018, op. cit., Prováděcí ustanovení k pravidlu 41.

¹¹⁰ GRASSO, J., MALLON, B. a J. HEIJMANS. *Historical Dictionary of the Olympic Movement*. 5th Edition, Lanham: Rowman & Littlefield, 2015, s. 582.

V neposlední řadě se prováděcí ustanovení zabývají sportovní příslušnosti v rámci rozhodnutí v případech, kdy by se závodník mohl účastnit olympijských her jako reprezentant jiné země než té, jíž je státním příslušníkem, nebo kdy by si zemi, kterou hodlá reprezentovat, mohl vybrat. Ve všech výše uvedených případech náleží rozhodovací pravomoc ať už v otázkách státní příslušnosti, občanství, bydliště či místa pobytu výkonnému výboru MOV, včetně čekacích lhůt.

V souvislosti s jednou z výše popsaných situací, a sice změny státních hranic, bych krátce ráda zmínila zvláštní stav, který nastal na našem území v roce 1993 v kontextu rozdělení Československa na základě ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní republiky¹¹¹. Ač tímto rozdělením vznikly dva samostatné státy a tím pádem i dva samostatné subjekty mezinárodního práva, v rámci sportovního světa došlo u některých sportovních disciplín na změny až mnohem později. Ještě téměř rok po rozpadu federace fungovala fotbalová reprezentace ČSR tak, jako by k žádnému rozdělení vůbec nedošlo. Ještě v listopadu roku 1993 nastoupila společná reprezentace do zápasu v rámci kvalifikace na mistrovství světa proti Belgii. Zajímavostí je, že Belgie byl zároveň první soupeř československé reprezentace, a to na olympijských hrách v Antverpách v roce 1920. Co se týče ostatních sportů, tak například v lyžování vyrazila na začátku roku 1993 reprezentace jako jedna společná výprava, ale závodníci startovali v rozdílných dresech a pod dvěma odlišnými vlajkami. Nejrychleji zareagoval asi tenisový svaz, protože již 3. ledna roku 1993 mezi sebou o český titul bojovali sportovci dvou rozdílných států, které toho času existovaly právě tři dny.

4.2.1 Význam MOV

Mezinárodní olympijský výbor je mezinárodní sportovní federací, která byla založena v roce 1894 v Paříži za účelem obnovení tradice olympijských her. Jeho hlavní činností je organizace právě jak letních, tak zimních olympijských her a celá organizace této MOV se řídí dle svých stanov-**Olympijské charty**. Ta je kodifikací základních principů, norem a pravidel přijatých MOV a řídí se jím veškerý chod včetně obsahu činností obsahujících organizaci olympijských her, pravomocí i samostatné existence MOV. Ten je zároveň nejvyšším orgánem olympijského hnutí. Zbývající část tvoří MSF a Národní olympijské výbory (dále jen jako „NOV“).¹¹² Členy MOV jsou pak jednotliví vyslanci z řad NOV. Další

¹¹¹ Zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské republiky.

¹¹² Český olympijský výbor. *Český olympijský výbor* [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/text/24--mezinarodni-olympijsky-vybor>

zajímavostí, kterou lze uvést je, že MOV byl v roce 2009 přiznán status pozorovatele OSN a ten se tak může zapojovat do programu OSN a účastnit se Valného shromáždění, kde mu je dán prostor pro prosazování sportovních zájmů na mezinárodní scéně.¹¹³

Co se týče souvislostí s předmětem této práce, Olympijská charta je základním stavebním kamenem pro pravidla upravující sportovní příslušnost. V předchozí kapitole rozebrané pravidlo 41 Olympijské charty slouží jako definice sportovní příslušnosti v rámci olympijských her, které je úzce spjato se způsobilostí závodníka zúčastnit se olympijských her. Z dalšího studia pak lze vystudovat, že se jím inspirovaly i mezinárodní a národní organizace v rámci olympijské hnutí. Pro bližší pochopení následujících odstavců přikládám aktuální plné znění tohoto pravidla.

Pravidlo 41 – ***Státní příslušnost závodníků***¹¹⁴

1. *Závodník na olympijských hrách musí být státním příslušníkem země NOV, který ho na hry přihlašuje.*
2. *Všechny otázky týkající se určení země, kterou může závodník na olympijských hrách reprezentovat, řeší výkonný výbor MOV.*

Pro ilustraci toho, jak velký význam MOV má, jsem si vybrala případ hokejového hráče Evgeny Nabokova. Ten se před CAS soudil s *ruským olympijským výborem, Mezinárodní hokejovou federací* (dále jen jako „IIHF“) a zároveň s *ruským hokejovým svazem* kvůli zamezení nastoupit v dresu ruské reprezentace na Olympijských hrách v roce 2002.¹¹⁵ Pro úplnost musím dodat, že Olympijská charta měla v tehdejší odlišnou strukturu než dnes a to z toho důvodu, že během let prošla několika novelizacemi. V následujících odstavcích tak používám terminologii tehdejšího znění v souladu s předmětným rozsudkem. Způsobilostí účasti se zabývala pravidla 45–50, která v následujících odstavcích v rámci rozboru předmětného judikátu CAS podrobněji rozeberu.

Vzniku tohoto sporu předchází fakt, že Kazachstán v roce 1991 získal nezávislost a vymanil se z nadvlády SSSR. Nabokov se tak stal občanem Kazachstánu a za ten dokonce v roce 1994 nastoupil na mistrovství světa, kde v jeho dresu odehrál tři zápasy. Jak je však uvedeno výše, na olympijských hrách v Salt Lake City si přál reprezentovat Rusko, což mu

---

¹¹³ Cooperation with the UN. Olympic [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/cooperation-with-the-un>

¹¹⁴ Olympijská charta, 2018, op. cit., pravidlo 41.

¹¹⁵ Arbitration CAS 2001/A/357 Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF) / International Ice Hockey Federation (IIHF), award of 31 January 2002.

bylo znemožněno na základě *Předpisů mezinárodní hokejové federace*, konkrétně ustanovení **204 (1) c.**¹¹⁶ Toto ustanovení v tehdejší znění stanovovalo následující:

„Pokud hráč reprezentoval určitý stát na mistrovství světa, není možné, aby v budoucnu reprezentoval jiný stát – možné by to bylo pouze v případě, pokud v době reprezentace původního státu byl hráč mladší 18 let – v tom případě musí požádat IIHF o výjimku a prokázat, že v době posledních dvou uplynulých let reprezentoval stát v mezinárodních soutěžích a zároveň nenastoupil jako reprezentant žádného jiného státu. Tato změna pak může být účinná pouze jednou za život a je neodvolatelná.“

Nabokov shledával v tomto ustanovení rozpor s Olympijskou chartou, konkrétně s Pravidlem 46 (současné Pravidlo 41) a zároveň se domníval, že v jeho případě došlo k nerovnému zacházení, jelikož v minulosti došlo k situacím, kdy jiným hráčům bylo, nehledě na výše uvedené pravidlo, umožněno reprezentovat jiný stát než svůj původní. Dožadoval se pak zrušení zákazu účasti v reprezentaci a umožnění za ruský tým nastoupit.

Argumentace pana Nabokova před soudem stála na dvou hlavních bodech:¹¹⁷

1. Pravidla IIHF vešla v platnost až v roce 1998 a předmětné mistrovství světa se konalo již v roce 1994 a jednalo by se tím pádem o použití retroaktivity. V té době byla právní úprava nedostatečná a v případech mezer v právní úpravě by se soud měl řídit pravidlem *Code of sports – related Arbitration – R58*¹¹⁸, které se vztahuje k procesu v rámci sportovní arbitráže a řídí se švýcarským právem a retroaktivitu zakazuje.
2. Pan Nabokov nikdy nevlastnil pas Kazachstánu a dle ruského práva byl vždy považován za občana Ruska, a to na základě místa jeho narození. Zároveň oba rodiče pana Nabokova byli ruského původu.

Dalším z argumentů byl také fakt, že mezi roky 1994–1996 byl pan Nabokov členem ruské armády.

Strana žalovaných se pak vyjádřila v tom smyslu, že tehdejší Pravidlo 45 olympijské charty dává národním federacím právo stanovit si nominační kritéria v rámci účasti závodníků na OH a ustanovení tak není v rozporu s Olympijskou chartou. Ohledně nerovného zacházení se odvolávali na dřívější nedostatek technologického zařízení, který způsobil zmatek

---

¹¹⁶ CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, citace pravidla Bylaw 204 (1) c z bodu 1 Rozsudku.

¹¹⁷ CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., s. 4–5.

¹¹⁸ Code of sports – related Arbitration, R 58. Dostupné z: https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code_2019_en_.pdf

v registraci hráčů a došlo tak k situacím, kdy mohlo dojít ke změně sportovní příslušnosti bez naplnění odpovídajících pravidel.¹¹⁹

CAS následně k rozhodnutí, že ustanovení 204 (1) c je platné a aplikovatelné na případ pana Nabokova. V rámci svého rozhodování vzal v úvahu také rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního a kasačního dvora¹²⁰ – (dále jen jako „OGH“), který se v minulosti zabýval obdobným případem. Původem kanadský hokejista v tomto případě emigroval do Rakouska, kde mu bylo uděleno státní občanství, ale stejně jako pan Nabokov dostal zákaz nastoupit za rakouský národní tým na mistrovství světa. OGH se v rámci tohoto rozsudku, stejně jako CAS v případě pana Nabokova, řídil švýcarským právem a ve svém rozsudku stanovil, že předmětné ustanovení může být v určitých případech v rozporu s dobrými mravy.

K jednotlivým bodům žaloby se CAS vyjádřil následovně:

- ***Retroaktivita***

Soud se neztotožnil s argumentem zákazu retroaktivity, protože pravidla v roce 1994, na které se žalobce odvolával, byla svou povahou ještě přísnější než pravidla nová a ani ta pan Nabokov nenaplnoval.¹²¹

- ***Rozpor s olympijskou chartou***

CAS došel k závěru, že Olympijská charta stanovuje určitý minimální standard, který je potřeba dodržovat v rámci národních a mezinárodních sportovních federací. Nikde není dáno, že pravidla oněch federací nemohou být přísnější než pravidla obsažená v Olympijské chartě. V rozporu s Olympijskou chartou by byla naopak situace, kdy by k naplnění tohoto minimálního standardu nedošlo.¹²²

- ***Otázka státního občanství***

Soud se neztotožnil ani s názorem, že pan Nabokov nikdy nebyl občanem Kazachstánu, protože nikdy nevlastnil kazašský pas. CAS viděl konkludentní potvrzení státní příslušnosti v tom, že pan Nabokov osobně podepsal formulář potvrzující způsobilost účasti na mistrovství světa v dresu Kazachstánu. Pokud by se chtěl žalobce v době sporu dovolávat

---

¹¹⁹ CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., s. 4–5.

¹²⁰ Austrian OGH, SpuRt 1999, p. 22, CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., p. 10.

¹²¹ CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., p. 16.

¹²² CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., p. 18.

nepravdivého prohlášení, jednalo by se o rozpor se zásadou dobré víry, jak je stanoveno v čl. 2 Švýcarského občanského zákoníku.¹²³

- **Nerovné zacházení**

CAS se neztotožnil ani s tím názorem žalobce, že v jeho případě došlo k nerovnému zacházení. Přiklonil se na stranu žalovaných, a ač označil za nesporné, že v minulosti skutečně existovali hráči, kteří reprezentovali dvě různé země v rozporu s odpovídajícími pravidly, stalo se tak bez souhlasu či dokonce znalosti odpůrců a tím pádem nemůže být tento fakt v rámci rozhodování být vzat v úvahu. V předmětné době bylo možné porušit pravidla IIHF, a to hlavně díky nedostatečné automatizaci. Soud však došel k závěru, že nelze stavět argumentaci a dosáhnout tak výjimky na základě případů, které probíhaly za odlišných okolností.

Z výše nadepsaného tak lze vyčíst velký význam MOV právě v tom, že v ustanoveních Olympijské charty stanovuje **minimální standard pravidel**, dle kterého se musí řídit ostatní podřízené národní a mezinárodní sportovní organizace. Zároveň jim dává pravomoci k tomu, aby si kritéria nominací řídili sami, ale jak již bylo zmíněno, pouze v souladu s Olympijskou chartou.¹²⁴

MOV je zároveň institucí, která poměrně dobře reaguje na změny na mezinárodní scéně. V roce 2016 vydal Výkonný výbor MOV prohlášení, že vzhledem k současné světové uprchlické krizi umožní pěti až deseti uprchlíkům zúčastnit se olympijských her v Rio de Janeiru pod vlajkou MOV, aniž by museli být dle pravidla 41 Olympijské charty přihlášení na OH svým národním olympijským výborem. A jelikož takzvaná uprchlická krize v současné době stále trvá, nezůstalo v rámci tohoto opatření pouze u Brazílie, ale start týmu uprchlíků je dle předsedy MOV Thomase Bacha naplánován i pro olympijské hry v Tokiu v roce 2020.

Pro úplnost bych v této souvislosti ráda zmínila, že mezinárodní úprava uprchlictví je obsažena v **Úmluvě o právním postavení uprchlíků**, někdy nazývané taky jako **Ženevská úmluva o uprchlicích z roku 1951**¹²⁵. Ta vznikla na základě článku 14 Všeobecné deklarace lidských práv¹²⁶, které uznává práva osob požádat o azyl před pronásledováním v jiných

---

¹²³ Swiss Civil Code of 10 December 1907 (Status as of 1 January 2019). Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/201901010000/210.pdf>

CAS Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF)/International Ice Hockey Federation (IIHF), 2001, op. cit., p. 22.

¹²⁴ IONESCU, Anca-Maria. Athletes citizenship issue in public international law. In: *Challenges of the Knowledge Society, Public Law*. 2011, p. 467–468.

¹²⁵ Úmluva o právním postavení uprchlíků, Ženeva 28. 7. 1951, Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

¹²⁶ Všeobecná deklarace lidských práv a svobod 1948, op. cit., čl. 14.

zemích at' už z rasových, náboženských, nebo národnostních důvodu či z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo zastávání určitých politických názorů.¹²⁷ Z této definice uprchlíka obsažené v článku 1 výše nadepsané Úmluvy lze poměrně snadno vyčíst, že osoba spadající pod tuto definici nemůže z povahy věci počítat s tím, že by mohla být na olympijské hry přihlášena svým národním olympijským výborem, a proto se MOV uchýlil právě k tomuto řešení.

4.3 Shrnutí

V této kapitole jsem představila institut sportovní příslušnosti. Zaměřila jsem se zejména na její úpravu v rámci Olympijské charty a následného významu MOV jako takového. Ten určuje svými pravidly minimální standard, který je potřeba ze strany MF v rámci vlastní autonomie a tvorby pravidel dodržovat. Nejen v Olympijské chartě, ale také v případě pana Nabokova pak lze jasně vidět spojitost mezi sportovní příslušností a státním občanstvím, čemuž se věnuji v odstavcích následujících.

---

¹²⁷ Úmluva o právním postavení uprchlíků 1951, op. cit., čl. 1.

5 Vztah mezi státním občanstvím a sportovní příslušností

5.1 Státní občanství = sportovní příslušnost?

Jak státní občanství, tak sportovní příslušnost byly podrobněji rozebrány v předchozích kapitolách této práce. Oba pojmy spolu v mnoha ohledech bezesporu neoddělitelně souvisí a vyvstává tak logicky otázka, jestli je můžeme zaměňovat a zda tedy můžeme jednoduše říct, že státní občanství rovná se sportovní příslušnost. V této kapitole bych tedy ráda oba předmětné koncepty připomněla a pokusila se o jejich vzájemnou diferenciaci.

Pro připomenutí zmiňuji, že když v rámci mezinárodního práva hovořím o **státním občanství**, myslím tím obecnou úpravu, jež je obsažena v národní legislativě a zároveň dodávám, že státní občanství lze dle článku 2 Evropské úmluvy o státním občanství definovat jako „*právní svazek mezi osobou a státem, bez označení etnického původu osoby*“¹²⁸. Jinými slovy se tedy jedná o koncept založený na právním vztahu, nikoliv o koncept sociologický či etnický. Ve Všeobecné deklaraci lidských práva, konkrétně článku 15, je pak zakotveno několikrát zmíněné právo každého na státní příslušnost a zákaz svévolného zbavení státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost měnit.

Na druhou stranu v institutu **sportovní příslušnosti** lze nalézt složky vyplývající ze všech výše uvedených pojetí, ať už právní v rámci *lex sportiva*, etnický, který má určitě své místo právě na poli olympijských her, jež jsou samy o sobě přehlídkou rozdílných kultur a norem, nebo sociologický, kdy svět sportu určitě lze považovat za prostředí sociologické skupiny. Ač společné vymezení zatím tedy neexistuje, nejbližší se k popisu dostal CAS svou definicí, že „*sportovní národnost je unikátní sportovní koncept definující pravidla sportovní příslušnosti jednotlivých hráčů z pohledu jejich účasti v mezinárodních soutěžích*“.¹²⁹

Hlavní otázkou je tedy možnost reprezentovat stát na mezinárodních soutěžích, čímž jsou myšleny olympijské hry, mistrovství světa, regionální mistrovství v rámci kontinentů a další mezinárodní soutěže.¹³⁰

Z výše uvedených formulací tak lze rozpoznat, že se rozhodně nejedná pojmy se stejným obsahem. Sportovní příslušnost je koncept *lex sportiva*, který je tvořen MOV a mezinárodními sportovními federacemi jakožto soukromoprávními subjekty. Přesným

¹²⁸ Evropská úmluva o státním občanství 1997, op. cit., čl. 2.

¹²⁹ CAS 92/80, B v. International Basketball Federation 1993, op. cit., par. 12, s. 1.7 (2).

¹³⁰ IONESCU, 2011, op. cit., s. 467–468.

opakem je pak tedy státní občanství, které spadá do práva veřejného a legislativu si tvoří státy samy.

Dalším rozdílem je fakt, že člověk může být státním občanem vícero států (*bipolitismus*), ale sportovní příslušnost lze mít v daném okamžiku pouze jednu jedinou, ač jí lze v průběhu sportovní kariéry, opět za splnění předemtných podmínek, měnit. Dvojitá sportovní příslušnost tedy není přípustná, a pokud je sportovec občanem dvou nebo více zemí, může na základě svého výběru reprezentovat pouze jednu z nich. Mohou tak nastat dvě situace: za prvé ač jsem občanem určitého státu, nemohu ho reprezentovat a naopak nejsem občanem předemtného státu a reprezentovat ho mohu, nikoliv však na soutěžích spadajících pod článek 41 Olympijské charty¹³¹. Právě toto stále omílané pravidlo je důležitým pojítkem mezi oběma pojmy, když stanovuje, že sportovec musí být státním příslušníkem národního výboru, který ho na olympijské hry přihlašuje.

5.2 Mezinárodní sportovní soutěže jako prostředek k prosazování zahraničně – politických cílů

Zajímavou věcí k zamyšlení v rámci této problematiky je také Pravidlo 6 Olympijské charty, konkrétně jeho bod 1:

„Olympijské hry jsou soutěže mezi sportovci v individuálních nebo kolektivních disciplínách, nikoliv soutěže mezi státy. Účastní se jich sportovci vybraní svými národními olympijskými výbory, jejichž přihlášky přijal MOV. Sportovci soutěží pod technickým vedením příslušných mezinárodních federací.“¹³²

Z tohoto ustanovení jasně vyplývá, že Olympijské hry by se neměly stát „bojištěm“ států, ať už v rámci jakéhokoliv mezinárodního sporu nebo otázky a vše by tak mělo zůstat na „sportovní úrovni“. Z praxe však víme, že zrovna v případě Olympijských her se státy občas určité formy soupeření neubrání a Hry tak občas bývají místem k vyjádření státních politických postojů či snahou demonstrace státní síly právě prostřednictvím sportovců. Pokud se podíváme do minulosti, podobných případů nalezneme navzdory duchu internacionalismu a olympijské myšlenky naplnění cíle „budování míru a lepšího světa“¹³³ hned několik a zjistíme, že Olympijské hry vlastně nikdy nebyly „hry jednotlivců“. Sportovci jsou jejich součástí v rámci národních olympijských výborů, vyhlášovacích a zahajovacích ceremoniálů, nošení národních vlajek a hrdého poslechu národní hymny v případě úspěchu. Pouto mezi

¹³¹ Olympijská charta 2018, op. cit., pravidlo 41, bod 2.

¹³² Olympijská charta 2018, op. cit., pravidlo 6, bod 1.

¹³³ SAMARANCH, A. The Olympic movement. In: *Journal of International Communication*. 2(2), 3–5.

státem a sportovcem je zde velmi silné a některá literatura dokonce označuje olympijské sportovce jako „*homo nationalis*“.¹³⁴ A protože jak víme, dle pravidla 41 Olympijské charty se nikdo nemůže zúčastnit Olympijských her, aniž by ho přihlásil jeho národní výbor, sportovec se na svém národním výboru stává v podstatě „závislým“.

Jeden z příkladů, stát využil sportovní akce k prosazení vlastních zájmů, byly například Olympijské hry (dále jako „OH“) pořádané v roce 1936 v Německu. Ač byl Adolf Hitler nejdříve proti pořádání této akce, brzy mu došel propagandistický potenciál Her a on jich tak využil k celkovému posílení národní soudržnosti a bojovného ducha.¹³⁵ Hned po rozhodnutí OH skutečně uspořádat přišlo vystoupení Říše ze Společnosti národů, vydání Norimberských zákonů a celkového nárůstu nacistického vlivu. Ostatní státy se pomocí různých hnutí bojujících proti zneužití Her snažily bránit nacistické propagandě a vznikaly také různé iniciativy k bojkotu Her. Zajímavostí v souvislosti s tehdejší ČSR je například fakt, že na jednom z propagačních plakátů bylo Československo zakresleno bez pohraničních území která byla toho času obývána německým obyvatelstvem¹³⁶ a to více než dva roky předtím, než vůbec došlo k podpisu Mnichovské dohody.¹³⁷

Dalším z angažujících se států byly Spojené státy americké, ale proti případnému bojkotu se postavili jejich vlastní občané černošského původu, kteří argumentovali tím, že země, jež má platné segregáční zákony nemá právo se jakkoliv vyjadřovat k přístupu jiného státu ke svým občanům.¹³⁸

I přes všechny výše nadepsané snahy upozornit na hrozící nebezpečí související se směřováním Německa obecně, se Adolfu Hitlerovi podařilo zajistit bezproblémový průběh Her a přesvědčit tak dočasně svět o zbytečných obavách z nacistického režimu a částečně tak oddálit mezinárodní odpor.

Jako další ukázkou projevu nevole států k nastalé mezinárodní situaci a zájmu prosadit svůj postoj lze zmínit olympijské hry v Moskvě v roce 1980. Kontroverzi vyvolal už fakt, že dva hlavní kandidáti byli naprostými protiklady – za prvé socialistická Moskva a za druhé americké Los Angeles. MOV nakonec učinil jedno ze svých nejkontroverznějších rozhodnutí za dobu svého působení a cíleně umístil konání OH do země, kde vládl totalitní režim. Zhruba půl roku před začátkem olympijských her zaútočil Sovětský svaz na Afghánistán

---

¹³⁴ KOSTAKOPOULOU, SCHRAUWEN, 2014, op. cit., s. 144.

¹³⁵ HILTON, Christopher. *Hitlerova Olympiáda: Olympijské hry 1936 v Berlíně*. Praha: Práh, 2006, s. 25.

¹³⁶ HAVRÁNKOVÁ, Hana. *Český olympismus: 100 let*. Praha: Olympia, 1999, s. 63.

¹³⁷ Mnichovská dohoda byla smlouva mezi Německem, Itálií, Francií a Velkou Británií podepsána 29. září 1938 v Mnichově o postoupení pohraničních území ČSR Německu.

¹³⁸ PAČUT, M. Politika v dějinách olympijských her. In: SLEPIČKOVÁ, I. a P. SLEPIČKA. *Sport a politika*. Praha: Univerzita Karlova, 2010, s. 98–106.

s domněnkou, že půjde o krátkodobou záležitost, ale nakonec se oba státy zapletly do dlouhodobého krvavého konfliktu, ze kterého o dekádu později vyšli Sověti jakožto poražení. Tímto krokem byl zmařen jakýkoliv pokus o urovnání vztahů mezi západem a východem a studená válka se opět přiosvětila. Americká vláda začala podporovat muslimské povstalce a zároveň zvažovat další kroky vůči totalitnímu režimu ze strany sovětů.¹³⁹ Jedním z nápadů byl právě bojkot olympijských her, se kterým přišel tehdejší prezident Spojených států Jimmy Carter. Tuto myšlenku jednotně podpořil americký olympijský výbor a postupně se k němu začaly přidávat i další národní olympijské výbory. Nakonec mimo Američanů do Moskvy neodcestovaly výpravy z Kanady, Norska, Austrálie, Japonska, Turecka, Německa, Číny a mnoho dalších. Navzdory britskému olympijskému výboru, který se nakonec her zúčastnil, se k bojkotu přiklonila i tehdejší premiérka Spojeného království Margaret Thatcher. Některé státy pak projeví svůj nesouhlas tak, že ač se Her oficiálně zúčastnily, tak buďto úplně bojkotovaly zahajovací ceremoniál, nebo na něm vystoupili nikoliv pod svou národní vlajkou, ale pod vlajkou MOV. Sovětská média pak tyto pochodující sportovce jednoduše ignorovala a nedala jim v rámci svého vysílání žádný prostor.¹⁴⁰

Jako poslední příběh v rámci této práce bych ráda uvedla 1976 a bojkot Olympijských her v Montrealu ze strany dvaceti devíti povětšinou afrických států, jako projev protestu proti Novému Zélandu, který MOV odmítl potrestat poté, co novozélandský národní tým v rugby odcestoval do Jihoafrické republiky v rozporu s výzvami Spojených národů na sportovní embargo. Tehdejší předseda vlády v Keni obhájil toto rozhodnutí svým prohlášením, ve kterém uvedl, že „... vláda a obyvatelé Keni se shodli v tom, že udržení morálních zásad je pro ně důležitější, než potencionální zisk medailí.“¹⁴¹ Zákaz účastnit se olympijských her pak pro Jihoafrickou republiku platil až do roku 1992, kdy byly v zemi zrušeny zákony o apartheidu.

5.3 Shrnutí

Z výše nadepsaného lze vyvodit, že ač jsou pojmy státní občanství a sportovní příslušnost odlišné a nelze je spojovat v jeden, v rámci mezinárodních soutěží je sepjetí sportovce se státem velmi silné a na mezinárodní scéně kolikrát neoddělitelné. Zároveň

---

¹³⁹ U. S. Department of State Archive, The Olympic Boycot 1980. Dostupné z: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/qfp/104481.htm>

¹⁴⁰ HILL, Christopher R. The Cold War and the olympic movement. In: *History Today*. 1999, (49), s. 19–25.

¹⁴¹ 1976: African countries boycott Olympics [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/17/newsid_3555000/3555450.stm

se státy někdy navzdory pravidlům Olympijské charty uchylují k vyjádření svých názorů prostřednictvím sportovních soutěží a z Her se tak může stát spíše soutěž mezi mocnostmi samotnými než mezi sportovci, na které to má samozřejmě následný dopad.

6 Změna sportovní příslušnosti

Dvanáct různých států včetně Thajska, Nigérie či Bermud, vyslalo na olympijské hry v PyeongChangu výpravu, která se skládala výhradně z atletů narozených v jiném státě, než na těchto OH reprezentovali. Součet všech atletů reprezentujících jiný stát než svůj rodný, se v rámci těchto Her rovnal 178 – tedy zhruba 6 % z celkového počtu.¹⁴² Jak jsem tedy uvedla již dříve, postupem času se z tohoto fenoménu stává poměrně problém, který pramení hlavně z nekonzistentní a nedostatečně jasné úpravy, jež se liší jak na úrovni státní v rámci úpravy státního občanství, tak na úrovni sportovních federací v souvislosti s pravidly týkajícími se sportovní příslušnosti.

V předchozích kapitolách jsem pak došla k závěru, že stavebním kamenem pro změnu sportovní příslušnosti je status občana určitého státu. Na rozdíl od právní úpravy dopingů nedošlo zatím k žádné dohodě ohledně společné úpravy a jediným sjednocujícím pravidlem je ono stále dokola se opakující Pravidlo 41 olympijské charty.

6.1 Význam mezinárodních sportovních federací

Dříve bylo státní občanství výlučným kritériem určujícím příslušnost sportovců k jejich národním týmům, tedy určujícím kritériem jejich sportovní příslušnosti. V dnešní době se však rozsah kritérií rozšiřuje a podmínky jsou stanovovány právě mezinárodními sportovními federacemi pomocí *lex sportiva* a ty tak mají asi největší význam na poli sportovní příslušnosti. Jejich úprava se však kolikrát podstatně liší, což může vést k podstatným nerovnostem v přístupu k otázce státního občanství a sportovní příslušnosti.

V následujících odstavcích bych proto ráda popsala systém mezinárodních sportovních federací, jejich právní postavení, autonomii a zároveň se rozepsala více o prostředcích, které k úpravě sportovní příslušnosti používají a jaké jsou v úpravě v rámci jednotlivých sportovních odvětví rozdíly.

Mezinárodní sportovní federace mají doajista velký vliv na poli sportovní příslušnosti a CAS se v rámci svého rozhodování konstantně drží názoru, že výkon regulačních pravomocí orgánů MSF je omezen pouze obecnými principy práva.¹⁴³ Z tohoto postoje vyplývá,

---

¹⁴² DAM, TuAnh. Olympians representing a country they weren't born int? It happens more often than you think. *Yahoo! Sports* [online]. 2018 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://sports.yahoo.com/olympians-representing-country-werent-born-happens-often-think-060840509.html>

¹⁴³ SIMON, G. Tribunal Arbitral du Sport, Chronique de sentences arbitrales. In: *Journal du Droit International*. 2001, 1, s. 242.

že existence *lex sportiva*, jež je mimo jiné vytvářeno právě MSF, by měla být sice nezávislá na obecném právním řádu, ale stále by měla být v souladu s jeho základními principy.¹⁴⁴

Dále je potřeba zmínit, že pravidla mezinárodních sportovních federací, jež jsou obsahem *lex sportiva*, by neměla mít vliv na výlučnou kompetenci států rozhodovat si o otázkách státního občanství a souvisejících právech a povinnostech. K této problematice se vyjadřuje například Franck Latty, další z odborníků v oboru sportovního práva, který tvrdí, že životaschopnost pravidel mezinárodních sportovních federací týkajících se státního občanství a sportovní příslušnosti je vzhledem ke státní suverenitě zaručena pouze tehdy, pokud není věc předložena před soud.¹⁴⁵ Tuto myšlenku potvrzuje i praxe rakouských a francouzských soudů, které vyhověly žalobám sportovců v této oblasti.¹⁴⁶

Jako poslední skutečnost na úvod této kapitoly považuji za důležité zmínit, že v souvislosti s pravidly MSF dotýkajících se státního občanství prostřednictvím úpravy sportovní příslušnosti musíme rozlišovat mezi sportem v rámci olympijského hnutí a mezinárodních soutěží s ním souvisejících a sportem v ostatních sférách – např. v rámci klubů. Tam se totiž jedná už o zaměstnanecký vztah, který až na výjimky ve většině případů překonává ve vztahu klub – sportovec institut státního občanství sportovce. Podrobněji se této problematice věnuji v poslední kapitole této práce, která se zabývá zákazem diskriminace na základě státního občanství.

6.1.1 Právní postavení a autonomie

Mezinárodní sportovní federace jsou svou povahou nevládní organizace a soukromé subjekty. Přesné vymezení je obsažené v Olympijské chartě, která definuje MSF následovně:

*„Mezinárodní nevládní organizace spravující jeden nebo více sportů v celosvětovém měřítku, jejichž členy jsou organizace, které řídí tento sport na národní úrovni.“*¹⁴⁷

Další z definic lze nalézt například v **Úmluvě Rady Evropy o manipulaci sportovních soutěží z roku 2014**¹⁴⁸, která popisuje MSF jako: „jakákoliv organizace, která spravuje sport nebo určitou oblast sportu [...] a zároveň kontinentální či národní

---

¹⁴⁴ SEIEKMANN, SOEK, 2012, op. cit.

¹⁴⁵ LATTY, Franck. *La lex sportiva: Recherche sur le droit transnational*. Martinus Nijhoff Publishers, 2007, s. 684.

¹⁴⁶ HAFNER, Yann. Athletes' eligibility in national teams and EU law: What can we learn from two doped swimmers? In: *Mélanges en l'honneur de Denis Oswald*. Basel: Helbing & Lichtenhahn, 2012, s. 215–238.

¹⁴⁷ Olympijská charta, 2018, op. cit., pravidlo 25.

¹⁴⁸ COM (2015) 86/F1 – CS Úmluva Rady Evropy o manipulaci se sportovními soutěžemi, pokud jde o otázky, které souvisejí s trestním právem hmotným a justiční spoluprací v trestních věcech, Brusel 2014. Dostupná z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-86-CS-F1-1-ANNEX-1.PDF>

přidružené organizace [...]“¹⁴⁹ Tímto dokumentem byly zároveň mezinárodní sportovní organizace ustanoveny jako klíčoví partneři v boji proti manipulaci se sportovními soutěžemi, mezi které lze v určitých situacích účelové změny občanství rozhodně řadit.

Jakožto soukromoprávní korporace musí být MSF v souladu s odpovídajícím právním řádem. Pokud jsou zemí původu MSF země EU, musí samozřejmě být v souladu také se společnou evropskou legislativou. Ač po vzoru MOV je sídlem velkého množství federací Švýcarsko – více jak 50 MSF tam má své sídlo a řídí se tím pádem švýcarským právem, Evropská unie má v rámci záležitostí týkajících se svých členů pravomoci přezkumu jejich pravidel v rozsahu záležitostí týkajících se území EU, či jejích občanů.¹⁵⁰

Co se týče pravomocí a předmětu činnosti MSF, opět je nám vodítkem Olympijská charta a to konkrétně jeden ze základních principů olympismu, které nalezneme na úplném začátku tohoto dokumentu. Princip č. 5 nejenom že konstatuje, že sport se uskutečňuje v rámci těchto společností, ale dává sportovním federacím spadajícím do olympijského hnutí také autonomní práva a povinnosti, tedy možnost svobodně vytvářet a kontrolovat pravidla sportu a určovat strukturu i správu vlastních organizací. Mimo jiné jim dává také právo pořádat svobodné volby bez jakéhokoliv vnějšího vlivu a stanovuje odpovědnost za uplatňování zásad dobré správy.¹⁵¹

Převedení této zásady do praxe je obsaženo v pravidle 26 olympijské charty, které nese název přímo *Poslání a úloha mezinárodních federací v rámci olympijského hnutí*.¹⁵² Dle něj mají sportovní federace na starosti určovat pravidla v rámci jednotlivých sportů a zároveň dohlížet na jejich dodržování, zajišťovat rozvoj sportu, stanovovat kritéria v rámci nominace na olympijské hry a poskytovat organizační a technologickou podporu MOV při organizaci Olympijských her. Pod dohledem MOV mohou také formulovat různé návrhy pro změny v rámci olympijského hnutí, Olympijské charty nebo organizace OH. Od roku 1967 zároveň působí Generální shromáždění mezinárodních sportovních federací.

Aby mohla MSF v tomto duchu fungovat, musí být MOV uznána. Podmínky pro uznání jsou přijetí a uplatňování Světového antidopingového kodexu, platné stanovy a praxe odpovídající pravidlům Olympijské charty. Ač existují ze strany MOV tato omezení, každá MSF si zachovává svojí autonomii a nezávislost při správě sportu právě v praktikování obsahu své činnosti. Existují však také mezinárodní federace, jejichž sportovní odvětví není součástí olympijského programu. V tomto případě jsou práva jak příslušné MSF,

---

¹⁴⁹ Úmluva Rady Evropy o manipulaci sportovních soutěží, 2014, op. cit., čl. 3.2.

¹⁵⁰ EXNER, 2019, op. cit., s. 8.

¹⁵¹ Olympijská charta, 2018, op. cit., Základní principy olympismu, princip č. 5.

¹⁵² Olympijská charta, 2018, op. cit., pravidlo 26.

tak národních sportovních federací omezena v tom smyslu, že nejsou členy pléna MOV, nebo nemají hlasovací právo v rámci záležitostí týkajících se olympijských her, protože sportovci spadající pod tyto federace se OH ani neúčastní.

6.1.2 Systém v rámci sportovních federací

Z předchozích kapitol vyplývá, že MOV je vrcholným orgánem celé sportovní pyramidy. V následujících řádcích bych na příkladu fotbalu ráda popsala, jak vypadá zbytek tohoto systému a jaké jsou mezi jednotlivými subjekty vzájemné vztahy.

V čele fotbalového systému stojí *Mezinárodní federace fotbalových asociací* (dále jen jako **FIFA**). Ta se skládá z šesti kontinentálních federací, které mají na starosti správu fotbalu na jednotlivých kontinentech světa. Celé toto uskupení se pak skládá z 211 národních asociací, které jsou na samém spodku tohoto řetězce. Pokud se zaměříme na celkový počet členů FIFA, může nás zarazit, že číslo je vyšší než počet členů OSN, která má členů 193.¹⁵³ To je způsobeno za prvé třeba existencí čtyř různých asociací v rámci Velké Británie anebo také faktem, že právoplatným členem FIFA je třeba i Palestina, která je v rámci OSN pouze pozorovatelským státem a stále se potýká s uznáním vlastní suverenity na mezinárodní scéně. Ač v posledním desetiletí došlo k celkovému posunu, co se týče jejího postavení v rámci OSN, do ukončení sáhodlouhého izraelsko-palestinského konfliktu nelze nejspíše očekávat, že by se Palestina mohla stát jeho plnoprávným členem.

Co se týče dohledu nad činností MSF, ten vykonává již v několika rozsudcích zmíněný **CAS**. Tato instituce je dle ESLP považována za nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem¹⁵⁴ a je považována za něco jako „*Nejvyšší soud světového sportu*“. Jinak ho lze popsat jako nezávislé sportovní hnutí, které se snaží řešit spory související se sportem prostřednictvím rozhodčího řízení nebo mediace či jiných vhodných procesů pro sportovní prostředí. V rámci jeho činnosti tak formou ať už řádného či odvolacího řízení dochází k přezkumu pravidel, rozhodnutí a jednání mezinárodních sportovních federací.

Rozhodnutí, která ať už FIFA nebo jiná MSF v rámci své činnosti činí, pak zavazují jak kontinentální federace, tak národní sportovní federace a stejně tak sportovce a jakékoliv jiné osoby podílející se na oficiálních aktivitách spadajících pod činnost federace.¹⁵⁵

---

¹⁵³ Palestine Football: Escape to Victory? Bruisedearth, 27 October 2008, retrieved 31 October 2018; EXNER, 2019, op. cit., s. 10.

¹⁵⁴ BGH, 7. 6. 2016 – KZR 6/15, Pechstein v. International Skating Union.

¹⁵⁵ EXNER, 2019, op. cit., s. 11–13.

6.2 Prostředky MSF k úpravě sportovní příslušnosti

Z předchozích kapitol vyplývá, že mezinárodní sportovní federace mají poměrně velký vliv na pravidla v rámci jednotlivých sportů a není tomu jinak ani v otázce sportovní příslušnosti. Jak bylo také řečeno, tak v souladu se zásadami mezinárodního práva samozřejmě nemohou jakožto soukromoprávní subjekty zasahovat do výlučného práva státu určit si, koho pokládá za své občany. V rámci své činnosti tak pouze kontrolují efekt či účinek určité národnosti na sportovní příslušnost, kdy národnost zde slouží jako relevantní pojítko mezi sportovcem a národním svazem.¹⁵⁶ MSF se tak uchylují ke stanovování určitých pravidel a podmínek, kterými se snaží dostupnými prostředky regulovat proces naturalizace sportovců a s tím související přechody v rámci národních svazů. Mezi nejčastější nástroje patří stanovení tzv. *waiting periods*, nebo stanovené *kvóty* pro naturalizované sportovce ve sportovních týmech.

6.2.1 Waiting periods

Jak bylo řečeno, jedním z nástrojů jsou takzvané „*waiting periods*“ neboli „*čekací lhůty*“. Někdy se můžeme setkat také s názvy *non-competition period*¹⁵⁷, *period of inactivity*¹⁵⁸, či *cooling – off periods*¹⁵⁹. Již ze samotných názvů lze odvodit, že se jedná o období, kdy je závodníkovi zakázáno účastnit se po nějakou dobu určitých soutěží. Nutno dodat, že v rámci této úpravy se pohybujeme v rámci Olympijského hnutí a jím stanovených mezinárodních soutěží, nikoliv na úrovni klubového sportu.

Za základ lze opět považovat Pravidlo 41 Olympijské charty. Pro připomenutí znovu uvádím jeho obsah, a sice že sportovec, který v minulosti reprezentoval jednu zemi, a to buď v rámci OH, či kontinentálních nebo regionálních her či světových nebo regionálních mistrovstvích, může na OH reprezentovat svou novou zemi za předpokladu, že od okamžiku reprezentace jeho původního státu uplynuly nejméně tři roky. Jako jednu z nejdelších lhůt lze uvést pravidla *Mezinárodní federace stolního tenisu* (dále jen jako „ITTF“) jež obsahuje speciální čekací lhůty pro mladší sportovce, kteří se snaží o změnu své státní příslušnosti.¹⁶⁰ Dle jejich věku jsou pak odstupňovány čekací lhůty od tří až po dobu sedmi let a to podle aktuálního věku v době podání žádosti o změnu sportovní příslušnosti. Nutno však

¹⁵⁶ Výtazek z emailové komunikace s Yannem Hafnerem ze dne 9. 5. 2019.

¹⁵⁷ WOLLMANN, A. S. VONK, O. a G. R. De GROOT. Towards a sporting nationality? *Maastricht J Eur Comp Law*. 2015, 22(2), 305–321.

¹⁵⁸ HAFNER, 2012, op. cit., s. 215–238.

¹⁵⁹ WOLLMANN, A. S. VONK, O. a G. R. De GROOT, 2015, op. cit., s. 316.

¹⁶⁰ HAFNER, 2008, op. cit., s. 3.

podotknout že tím, co veškerá pravidla ohledně čekacích lhůt sjednocuje, je jejich účel, a sice zajistit existenci trvalého vztahu sportovce ke státu – tedy požadavek, který by měl být naplněn již při nabytí státního občanství.

Lze tak vyčíst, že ani v této oblasti není úprava nijak unifikovaná a ač se určená doba většinou pohybuje mezi dvěma až čtyřmi roky, podmínky se mnohokrát mohou až podstatně lišit. Pro představu dle Olympijské charty nejsou čekací lhůty nijak závislé na pobytu sportovce na území státu a oproti tomu stanoví FIFA¹⁶¹ tyto dvě podmínky spojují v jednu a sportovec v případě změny státní příslušnosti musí v době čekací lhůty pobývat na tom území státu, jež chce po změně reprezentovat. Konkrétně se jedná o dva roky v případě, kdy sportovec je držitelem vícerého státního občanství od narození a pěti let v případě naturalizace.

Ačkoliv účel této úpravy je nezpochybnitelně správný, je potřeba položit si otázku, zda jednotlivé úpravy nejdou v některých případech až za hranu tohoto účelu a zda by úprava v případě přezkumu stále ustála test proporcionality. Je potřeba si totiž uvědomit, že kariéra sportovce má určité časové omezení, se kterým je tak potřeba počítat ve chvíli, kdy je sportovci zakazováno se konkrétních soutěží účastnit a ten je tak v té chvíli „odstaven“. Zároveň považuji za důležité zmínit, že z povahy věci nejsou *waiting periods* sankcí, ale pouze prostředkem ochrany integrity a komplexnosti mezinárodních sportovních soutěží, a tak by dle mého názoru neměly jako sankce působit. Dalším faktorem je samozřejmě finanční stránka věci, protože působení v národním týmu a benefity z toho plynoucí bývají často velkou částí příjmu sportovců¹⁶², zejména v individuálních sportech. Tento stav věci může být vnímán jako porušení práva EU, protože sportovcům neumožňuje působit na území jiného členského státu a lze se tak domnívat, že by neobstál při soudním přezkumu na evropské úrovni ohledně volného pohybu osob a služeb, čemuž se blíže věnuji v následující kapitole.

Z mého pohledu je pak velice důležitý již zmíněný test proporcionality. Souhlasím s tím, že pro ochranu mezinárodních soutěží a zachování sportovních hodnot a pravidel jako takových je důležité stanovit určitý časový úsek, po který se sportovec musí zdržet účasti v soutěži, co se však týče délky tohoto úseku, některé z úprav MSF se mi jeví jako zbytečně dlouhé. Názory se různí také napříč oborem sportovního práva. Můj osobní názor je blízko

---

¹⁶¹ FIFA Statutes, Regulation Governing the Application of the Statutes, August 2018 Edition. Dostupné z: <https://resources.fifa.com/image/upload/the-fifa-statutes-2018.pdf?cloudid=whhncbdzio03cuhmwfxa>

¹⁶² McCUTCHEON, J. P. National eligibility rules after Bosman. In: CAIGER, A. (ed.). *Professional Sport in the EU: Regulation and Re-Regulation*. The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press, 2001.

tomu Jana Exnera¹⁶³, kterému se tříletý úsek stanovený MOV jeví jako přiměřený, protože mezi jednotlivými ročníky ať už letních nebo zimních OH je čtyřletý interval, takže sportovec se ještě jeden rok po uplynulých OH může rozhodnout pro změnu své sportovní příslušnosti a zároveň se účastnit Her následujících pod jinou vlajkou. Opačného názoru je Stefaan Van den Bogaert, kterému tento tříletý zákaz vzhledem k délce sportovní kariéry přijde zbytečně dlouhý a nepřiměřený¹⁶⁴.

Dle mého názoru je tedy zároveň důležité rozlišit, zda se jedná o lhůtu určenou MOV nebo konkrétní mezinárodní sportovní federací. Mistrovství světa, světové poháry nebo jiné mezinárodní soutěže totiž nemají tu výhodu exkluzivity konání jednou za čtyři roky a pro sportovce se může stát omezení mnohem závažnějším než v případě OH. Jako příklad nám může posloužit výše uvedený příklad ITTF, která rozlišuje čekací lhůty dle věku sportovce. Z mého pohledu může mít pro sportovce toto pravidlo fatální důsledky, protože přerušit hráči kariéru v tak mladém věku a tím spíše z důvodu, že například pouze následoval zbytek své rodiny při změně státního občanství.

Další z kontroverzních úprav lze nalézt v hokejovém světě. Hráč, který chce změnit sportovní příslušnost a nadále se účastnit mezinárodních sportovních soutěží musí dle stanov hokejové mezinárodní federace kumulativně splnit několik pravidel stanovených příslušnými předpisy.¹⁶⁵ Základem je právoplatné nabytí nového státního občanství, následované souhlasem IIHF k mezinárodnímu přestupu a doplňkovými pravidly ohledné délky doby, po kterou hráč nesmí nastoupit v barvách nového státu. V nejhorším případě, který spočívá i s propojením pravidel Olympijské charty, se může sportovec dostat do stádia, kdy musí počkat až osm let, aby mohli svojí novou vlast OH reprezentovat. Když vezmeme v úvahu sportovní kariéru a případné udržení motivace a výkonnosti, zdá se to jako požadavek až nemožný a z mého pohledu spadající mimo stanovený účel, který by měl být u tvorby čekacích lhůt hlavním faktorem. Zároveň se ztotožňuji s názorem, že kratší čekací lhůty by mohly zajistit větší rovnost a koherenci způsobu, kterým se se sportovci jedná¹⁶⁶, jelikož by bylo stanoveno pravidlo, které by sloužilo svému účelu a zároveň netvořilo nerovnost mezi jednotlivými sportovci stejné národnosti.

---

¹⁶³ EXNER, 2019, op. cit., s. 65–69.

¹⁶⁴ Van den BOGAERT, S. *Practical regulation of the mobility of sportsmen in the EU post Bosman*. The Hague: Kluwer Law International, 2005, s. 360–381.

¹⁶⁵ IIHF Statutes and Bylaws (2018–2022). Dostupné z: <https://www.iihf.com/IIHFMvc/media/Downloads/Statutes/2018-2022-IIHF-Statutes-and-Bylaws.pdf>

¹⁶⁶ CRUZ, Blanco a DAWALELE. *Sporting nationality Conflicts: Towards Harmonisation?* S. I. 2004–2005, s. 45.

6.2.2 Kvóty naturalizovaných sportovců

Dalším ze způsobů, jak omezit hromadnému přelivu sportovců z jedné země do druhé, a to už z jakéhokoliv důvodu, je stanovení kvót naturalizovaných sportovců pro příslušný tým. Cíleně zde používám slovo příslušný, protože v rámci kvót naturalizovaných sportovců se pohybujeme jak v oblasti národních týmu, tak klubů. Mnoho odborníků zabývajících se touto tematikou je toho názoru, že tato úprava postrádá dostatek proporcionality a tím pádem se tak dostávají do rozporu hlavně s evropským právem.¹⁶⁷

V souvislosti s národními týmy jsou to konkrétně hlavně **FIBA** a **Mezinárodní volejbalová federace** (dále jen jako „FIVB“) o kterých se v souvislosti s kvótami mluví. Obě uvedené federací mají ve svých pravidlech podmínku, že v národním týmu může působit pouze jeden hráč, který obdržel státní občanství formou naturalizace. Zajímavý pohled přináší Yann Hafner¹⁶⁸, který tuto situaci připodobňuje k případu **Auer**¹⁶⁹, ve kterém ESD dospěl k závěru, že žádné ustanovení SFEU neumožňuje, aby s občany členských států bylo jednáno odlišně na základě jejich státní příslušnosti. V rámci tohoto přirovnání je potřeba se zamyslet, zda lze sportovní příslušnost analogicky připodobnit ke sportovní příslušnosti a zároveň je třeba si znovu připomenout, že CAS oba instituty odděluje. Dle dostupné literatury je však více než pravděpodobné, že kdyby se před CAS dostal spor spočívající v národních kvótách a tím pádem diskriminaci hráčů na základě státní příslušnosti, přiklonil by se jak k přístupu ESD samotného, tak k přístupu rakouských a francouzských soudů a sportovní a státní příslušnost by při posuzování diskriminace bral jako totožné pojmy.¹⁷⁰ Z mého pohledu je tento prostředek úpravy neefektivním řešením a přináší mezi hráče ještě větší nerovnost, protože svou striktností nebere v potaz důvody změny občanství a tím pádem může dojít právě ke zmíněné diskriminaci, jež je v rámci evropské úpravy blíže rozebrána v následující kapitole.

Se zajímavým řešením přišel v jedné ze svých publikací¹⁷¹ v rámci urychlené naturalizace sportovců a nástrojů k řešení této problematiky de Groot. Jeho návrh spočíval v propojení požadavků pro získání státní občanství a splnění kritérií určujících schopnost

---

¹⁶⁷ HAFNER, Yann. La qualification des joueurs en équipe représentative au regard de la réglementation de la FIFA: le cas de la Coupe du Monde 2010; LATTY, Franck. *La lex sportiva: Recherche sur le droit transnational*. Martinus Nijhoff Publishers, 2007, s. 849; OSWALD, Denis and Yann HAFNER. Les Limites du pouvoir réglementaire. In: *Sport et Citoyenneté*. 2003, no. 3, 19.

¹⁶⁸ HAFNER, 2012, op. cit., s. 215–238.

¹⁶⁹ Case 136/78 Auer [1979], ECR–00437.

¹⁷⁰ GUILLAME, 2011, op. cit., s. 313.

¹⁷¹ De GROOT, Gerard-Rene. Sporting nationality: remarks on the relationship between the general legal nationality of a person and his ‘sporting nationality’. In: *Int Sports Law*. 2006, (1–2), s. 4.

reprezentovat stát v rámci sportovní činnosti. V praxi by to vypadalo tak, že délka čekací doby by se odstupňovala dle délky trvalého pobytu. Pokud by tedy sportovec v zemi žil po dobu čtyř let – což je shodou okolností délka olympijského cyklu, nemusel by již plnit podmínku *waiting period*. Každý rok, o který by byla snížena doba trvalého pobytu, by se pak nahradil rokem čekací lhůty. Pokud by tak sportovec v zemi, kterou chce reprezentovat, nežil vůbec a jeho propojení se státem by se dalo dokazovat jen těžko, platila by pro něj čtyřletá čekací lhůta.

Druhé řešení, se kterým De Groot přichází je systém tzv. „*transfer windows*“. V tomto případě by se sportovec mohl olympijských her, mistrovství světa nebo jiné mezinárodní soutěže účastnit v případě, že by nové občanství nabyt před začátkem nového cyklu olympijských her či kampaně kvalifikačních zápasů v rámci turnaje (např. v případě fotbalového mistrovství světa). V obou uvedených případech se doba opět rovná čtyřem letům.¹⁷²

6.3 Rozdíly v úpravě v rámci jednotlivých MSF

V předchozích kapitolách jsem se krátce rozepsala o několika sporech, které vznikly v souvislosti se státním občanstvím a k němu se vztahující sportovní příslušnosti. Z rozličných případů i předchozího textu lze vyčíst, že úpravy mezinárodních federací jsou různé a kolikrát se poměrně podstatně liší. Mezi MSF s nejtvrdějšími pravidly, kdy za určitých okolností může být dokonce zcela znemožněno sportovci svou sportovní příslušnost změnit, patří například mezinárodní federace basketbalu, rugby, fotbalu nebo stolního tenisu. V následujících odstavcích tak popíšu pravidla několika MSF, která ať už vzhledem k popularitě sportu, nebo zvláštnostem jejich úpravy, považuji v rámci této práce za důležité zmínit.

6.3.1 Mezinárodní fotbalová federace – FIFA

V kapitole 6.1.2. jsem na příkladu FIFA popisovala systém sportovních federací. Co se FIFA týče, je v úpravě ať už sportovní příslušnosti obecně, nebo její změny, poměrně jasná a striktní. V roce 2008 bylo dokonce vydáno prohlášení adresované národním federacím, jak by měly předmětná pravidla vykládat a jak postupovat v případě, kdy má hráč

---

¹⁷² SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 248.

více, než jedno občanství. Samotná úprava je obsažena ve *Stanovách FIFA* („*FIFA Statutes*“) a dle poslední verze z roku 2018 se konkrétně jedná o články 5–8¹⁷³.

Ve zmíněných člancích Stanovy určují, že hráči, který se již účastnil oficiální soutěže v rámci FIFA v dresu určitého národního svazu, nebude v budoucnu umožněno reprezentovat jiný národní svaz.¹⁷⁴ Toto pravidlo však není absolutní a existují způsoby, jak se z tohoto pravidla vyvázat. V případě, kdy je hráč státním občanem více států, nebo pokud hráč získá nové státní občanství, může – a to pouze jednou, požádat o změnu asociace. Tato výjimka je však podrobena přísným pravidlům. Za prvé se musí jednat o hráče, který se nikdy nezúčastnil žádného turnaje v rámci „A“ soutěží na mezinárodní úrovni.¹⁷⁵ Kumulativní podmínkou je držení statusu státního občana země, jež chce hráč nově reprezentovat již v době, kdy se poprvé zúčastnil mezinárodního turnaje. V neposlední řadě stanovuje FIFA podmínku toho, že hráči nemohou hrát v dresu nového národního týmu žádný z turnajů, kterého se účastnili v dresu své předchozí reprezentace. Pokud si shrneme všechny tyto požadavky FIFA, tak dojdeme k závěru, že změna národního týmu ve fotbalovém prostředí je poměrně složitou záležitostí. Co se pak týče klubových soutěží, zabývám se pravidly FIFA v této souvislosti podrobněji v kapitole 7 ve spojitosti s diskriminací na základě státního občanství.

6.3.2 Mezinárodní basketbalová federace – FIBA

Jako další příklad jsem si pro ilustraci rozdílnosti pravidel vybrala Mezinárodní basketbalovou federaci. Nejenom v případě kvót je totiž úprava FIBA je poměrně kontroverzní svou přísností. Pravidla basketbalu se řídí *FIBA Internal Regulations* a jednotlivé oblasti úpravy jsou rozděleny do samostatných knih. To, co je zajímavé pro účel této práce je část tří těchto pravidel: *Book 3 – Players and Officials*¹⁷⁶ a její kapitola 1: *Eligibility and national status of players*. Nalezneme zde jak úpravu státní příslušnosti hráčů, tak postup v případě vícero státního občanství ať už z jakéhokoliv důvodu a podmínky pro případný přestup do řad jiné národní federace. Ve zkratce se dá říci, že FIBA používá veškeré dostupné prostředky k tomu, aby nedocházelo k urychleným naturalizacím a následným přestupům. Dle mého názoru je však v několika případech úprava zbytečně

---

¹⁷³ FIFA Statutes, 2018, op. cit., rules 5–8.

¹⁷⁴ FIFA Statutes, 2018, op. cit., rules 5.2.

¹⁷⁵ FIFA Statutes, 2018, op. cit., rule 69.

¹⁷⁶ FIBA Internal Regulations, Book 3 – Players and Officials (2019). Dostupné z: <http://www.fiba.basketball/internal-regulations/book3/players-and-officials.pdf>

přísná až diskriminační. Na konkrétních ustanoveních se tento názor pokusím v následujících odstavcích osvětlit.

Základem všeho je opět požadavek státního občanství toho státu, za který sportovec hodlá nastoupit v národním týmu.¹⁷⁷ Součástí úpravy FIBA je však také právo federace požádat hráče o prokázání svého státního občanství, ať už jednoho či vícero. Samotné prokázání této skutečnosti však nezakládá dostatečnou záruku toho, že bude moct hrát za národní tým nastoupit.

Co se týče situace, kdy je hráč držitelem dvou a více státních občanství, je úprava FIBA relativně rozsáhlá a konkrétní.¹⁷⁸ V případě vícero občanství si hráč musí vybrat, který stát chce reprezentovat a toto rozhodnutí musí v písemné formě doručit FIBA. Tato ustanovení se vztahují také na hráče, ač s časovým omezením, kteří mají na vícero občanství nárok od narození, ale zatím tento nárok neuplatnili. Pokud je hráč nominován k účasti v národním týmu po dosažení 18 let věku a stále prohlášení neučinil, musí si v tu chvíli vybrat, který stát hodlá v budoucnu reprezentovat. Pokud odmítne prvotní nabídku, musí si v případě, kdy chce někdy v národním dresu nastoupit, zákonitě vybrat jiný stát, jehož je státním občanem a jehož barvy chce reprezentovat, nebo se do 15 dnů od svého odmítnutí písemně vyjádřit, že si nakonec vybral ten stát, který ho do národního týmu nominoval jako první. Účast na jakékoliv oficiální akci FIBA v barvách určitého národního týmu se pak bere jako konkludentní vyjádření volby. Všechna výše uvedená rozhodnutí se považují za konečná a dle pravidel FIBA jsou neodvolatelná.¹⁷⁹

Jak jsem se již několikrát zmínila, v basketbalu existuje kvóta, která určuje maximální počet naturalizovaných hráčů na jednoho člena týmu. Konkrétně se jedná o hráče, který nabytí státní občanství naturalizací či jiným způsobem po 16 roku věku a opět se to vztahuje i na ty, kteří mají právo získat státní příslušnost určitého státu již od narození, ale doposud nevznesli nárok. Podrobněji je upravena i situace, kdy by mohlo dojít k pochybnostem, zda k nabytí státního občanství skutečně došlo již před 16 rokem věku. Hráč tak musí předložit dokument, který výše uvedené potvrzuje a pokud i tak nastane určitá pochybnost, rozhodné slovo má Generální sekretariát FIBA. Ten bere v rámci úvahy faktory jako dobu, po kterou hráč žil na území státu, který chce reprezentovat, či počet sezón ve kterých se účastnil národních soutěží na území tohoto státu a mnoho dalších skutečností, které by prokazovaly trvalý vztah mezi hráčem a státem.

---

¹⁷⁷ FIBA Internal Regulations, Book 3, 2019, op. cit., art. 15.

¹⁷⁸ FIBA Internal Regulations, Book 3, 2019, op. cit., art. 16–24.

¹⁷⁹ FIBA Internal Regulations, Book 3, 2019, op. cit., art. 19.

Jak vyplývá z výše uvedeného, věk hráče hraje ve světě basketbalu poměrně velkou roli. To, co tuto tezi potvrzuje, jsou články 22–23 pravidel FIBA¹⁸⁰. Hráč, který ještě nedosáhl 17 let věku a účastnil se některé z oficiálních mezinárodních soutěží FIBA, může změnit národní federaci v případě, že obdrží souhlas obou předmětných federací. Ve chvíli, kdy však dosáhne 17 let mu toto privilegium, ač podmíněné, odpadá a k jeho přestupu pod jinou vlajku může dojít pouze v tom případě, že mu bude udělena výjimka, která může mít oporu např. v zájmu vývoje basketbalu v dané zemi a zároveň je podmíněna zaplacením správního poplatku.

Pro každého hráče, který je držitelem dvou a více státních občanství pak platí, že národní federace, za kterou si hráč přeje hrát, musí obdržet od ostatních národních federací států, jichž je hráč občanem, písemné potvrzení o tom, že se hráč nikdy neúčastnil žádných oficiálních soutěží FIBA jako člen národního týmu. Pokud tato žádost zůstane ze strany ostatních národních federací nezodpovězena, může FIBA vydat prozatímní povolení té federaci, která žádost o potvrzení podává. Po uplynutí jednoho roku od vydání tohoto povolení se toto stává konečným. Co se týče klubových soutěží, nestanovuje FIBA žádná omezení.

6.3.3 Mezinárodní házenkářská federace – IHF

V rámci této kapitoly si nemohu odpustit zmínit případ *Mezinárodní házenkářské federace* (dále jen jako „IHF“), která v posledních letech vzbudila rozruch hlavně díky národnímu týmu Kataru a to především v souvislosti s jeho působením na mistrovství světa v roce 2015, kde se tento tým nakonec překvapivě umístil na druhém místě. Benevolentní úprava IHF totiž umožnila, že z celkového počtu hráčů byly dvě třetiny z řád právě naturalizovaných sportovců. V médiích¹⁸¹ se dokonce objevovaly informace o štědrých odměnách za pouhé působení v národním týmu. Zajímavostí je, že za normálních okolností je Katar jednou z osmi zemí na světě, kde je nejtěžší získat státní občanství.¹⁸² Jednou ze základních podmínek je 25 let nepřetržitého pobytu v zemi s maximálním přerušením 6 měsíců, a pokud není žadatel islámského vyznání a nemluví plynule arabsky, jeho šance na úspěch jsou v podstatě nulové. Tzv. urychlené naturalizace ve světě sportu jsou tak

---

¹⁸⁰ FIBA Internal Regulations, Book 3, 2019, op. cit., art. 22–23.

¹⁸¹ GIBSON, Owen. Qatar policy of buying handball team earns no favours at Rio 2016. *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/09/qatar-buying-handball-players-france-rio-2016>

¹⁸² Law No. 38 of 2005 on the acquisition of Qatari nationality 38/2005. Dostupné z: <https://www.refworld.org/pdfid/542975124.pdf>

naprostým opakem. Zajímavý pohled na celou situaci přinesla jedním ze svých prohlášení původem egyptská gymnastka Shaden Wahdan, která v část své kariéry jako mnoho dalších sportovců reprezentovala právě Katar. Přinesla totiž informace o tom, že kdykoliv cestovala za účelem reprezentace této země, katarský pas obdržela až na letišti výměnou za ten egyptský. Tento způsob už se sice dnes dle dostupných informací nepraktikuje, ale vrhá to poměrně jasné světlo na to, jak Katar na udělování státního občanství pohlíží, a sice čistě jako na obchod.

Ráda bych se však vrátila právě k případu házené, jejíž pravidla situaci v Kataru nijak nepomáhají. Sám Danijel Šarić, o kterém jsem se zmiňovala v začátcích této práce a jež byl členem kontroverzního katarského národního týmu na MS v roce 2015, se k celé věci vyjádřil tak, že pokud je možnost hráče do týmu přivést, tak nevidí důvod, proč by se tak nemělo dít.

Vévodícím dokumentem IHF v oblasti možnosti hráčů působit v národním týmu je *IHF Player Eligibility Code*.¹⁸³ Tato úprava je v porovnání třeba právě s úpravou FIBA velice strohá a jednoduchá. V podstatě celá materie je obsažená v článku 6 tohoto dokumentu a podmínky, které hráč pro změnu národní reprezentace musí hráč splnit, je mít status občana dotyčného státu a podobně jako stanovuje MOV, dodržení tříleté lhůta, během které nesmí hráč nastoupit v barvách jiného národního týmu. U hráčů, kteří jsou občany více než dvou států, je změna národní federace možná jednou za život, avšak existují výjimky v případech, kdy v rámci změny v rámci území státu vznikají nové národní sportovní federace.

6.3.4 Mezinárodní baseballová federace – IBA

V neposlední řadě bych v souvislosti s *Mezinárodní baseballovou federací* (dále jen jako „**IBA**“) ráda zmínila jeden z dalších problémů, který může v případě změny sportovní příslušnosti nastat, a sice zda rozhodnutí sportovce o zvolení jeho sportovní příslušnosti je konečné a neměnné, nebo zda existuje možnost se vrátit ke své původní sportovní příslušnosti. Touto problematikou se zabýval CAS ve svém poradním stanovisku ohledně pravidel **IBA**, o které požádala právě sama baseballová asociace.¹⁸⁴ V tomto případě se jednalo o hráče s dvojí státní příslušností, a sice brazilskou a německou. V roce 1996, kdy mu bylo 15 let, reprezentoval v rámci IBA tournament Brazílii a o dva roky později se snažil o to, aby mohl v následujících mezinárodních soutěžích reprezentovat svou druhou vlast – Německo, kde toho času již žil. Žádná ze zúčastněných stran přitom nebyla výrazně

---

¹⁸³ International Handball Federation, III. Player Eligibility Code 2014. Dostupné z: http://www.ihf.info/files/Uploads/NewsAttachments/0_0_03%20-%20player%20eligibility_GB.pdf

¹⁸⁴ Advisory opinion CAS 98/215 International Baseball Association (IBA), 4 January 1999.

proti, ale samotná IBA shledávala nejasnosti ve svých vlastních pravidlech a jejich souladem s olympijskou chartou, a zda taková změna sportovní příslušnosti tedy byla ve sportovním kontextu možná. Pro lepší ilustraci přikládám část znění tehdejší verze předmětného pravidla:

Článek 57 – IBA Constitution

„Každý hráč, který reprezentuje svůj tým na mezinárodní soutěži pod jurisdikcí IBA, musí mít národnost federace/asociace/organizace toho státu, který ho do soutěže postavil.“

Výše nadepsané samozřejmě musí být v souladu s olympijskou chartou, na kterou odkazuje druhá část tohoto ustanovení, která říká, že v každém případě je právo rozhodovat o státní příslušnosti ať federace, sdružení nebo organizace v rámci IBA, určeno tím, co říká Olympijská charta.

IBA se v tomto případě pak obrátila na CAS s následujícími otázkami¹⁸⁵:

- 1. Zda lze vzhledem k pravidlům IBA a Olympijské chartě změnit v tomto konkrétním případě sportovní příslušnost hráče?*
- 2. Pokud je odpověď na první otázku kladná, v jakém časovém rozpětí bude moci hráč nastoupit za německý národní tým?*

Co se týče první zmíněné otázky, CAS v této oblasti již v minulosti párkrát rozhodoval a ani tentokrát se neodklonil od svého původního stanoviska, kdy znovu podotýká, že v souvislosti se státním občanstvím a sportovní příslušností se jedná o dva oddělené pojmy.¹⁸⁶ Nevidí pak rozdíl mezi tím, kdy sportovec nabyl dvojí občanství při narození, či až později udělením a proto se ve svém stanovisku vyjádřil následovně:

„Hráč může hrát za Německo v rámci IBA tournaments a na Olympijských hrách v případě, kdy od doby kdy oznámil IBA svůj záměr reprezentovat nový stát uplynula doba tři let a pokud stejný časový úsek uplynul od doby, kdy naposledy reprezentoval Brazílii na mezinárodní soutěži.“¹⁸⁷

Zároveň potvrdil možnost zkrácení této lhůty v souladu s Olympijskou chartou. Původní záměr hráče reprezentovat Brazílii tak nepovažoval za nezměnitelný a při splnění nutných podmínek neviděl důvod k tomu, aby se tak nemohlo stát.

6.4 Národní sportovní federace a národní olympijské výbory

V rámci této práce jsem se již zabývala významem MOV a MSF, ale nelze zapomínat ani na vliv a význam ***národních sportovních federací*** (dále jen jako „NSF“) a NOV,

¹⁸⁵ CAS 98/215 IBA (1999), op. cit., body 6–7 rozsudku.

¹⁸⁶ CAS, Arbitrage TAS 92/80 B. / Fédération Internationale de Basketball (FIBA), sentence du 25 mars 1995.

¹⁸⁷ CAS 98/215 IBA, 1999, op. cit., Advisory opinions, s. 10-11 rozsudku.

kteře jsou rovněž nedílnou součástí sportovního řetězce. Co se týče vztahu mezi těmito institucemi, jedná se v rámci olympijského systému o vztah nadřazenosti kdy, aby byla NSF uznána ze strany NOV a byla přijata za jeho člena, musí vykonávat konkrétní, skutečnou a trvalou sportovní činnost, zároveň musí být sdružena v MSF, jež je uznána MOV a její činnost musí být ve všech aspektech řízena a být v souladu s Olympijskou chartou a s pravidly své příslušné MSF.¹⁸⁸ Jejich největší význam v souvislosti s tématem této práce pak spočívá v tom, že jsou to právě ony, kdo sportovce na základě jejich sportovní příslušnosti mezinárodní soutěže přihlašuje.

NOV je pak v rámci Olympijské charty věnována celá kapitola¹⁸⁹. V ní je určena jejich úloha a poslání v rámci sportu, přiznána práva a stanovené povinnosti, ať už se jedná o předepsané složení či formální požadavky jako jejich název a označení. Mimo obecné úkoly NOV jako šíření olympismu, podpora sportu a ochrana olympijského hnutí v rámci domácího území považují za nejdůležitější zmínit, že Olympijská charta dává NOV výlučnou pravomoc zastupovat svou zemi v rámci OH a možnost spolupráce s vládními i nevládními orgány, s nimiž by měly dle Olympijské charty udržovat harmonické vztahy, a veškerá spolupráce musí probíhat v souladu právě v souladu s Olympijskou chartou. Zároveň musí NOV chránit svou autonomii a odolávat všem nátlakům zvenčí ať už by byly povahy politické, ekonomické či náboženské.

Co se týče počtu NOV, v současné době jich existuje dle dostupných zdrojů MOV 206, což je opět vyšší číslo, než je počet členů OSN.¹⁹⁰ Mezi státy, jež se zaslouhují o vyšší číslo ve prospěch MOV, patří například již zmiňovaná Palestina, Taiwan – který se však v rámci OH nazývá „*Chinese Taipei*“, nebo třeba Kosovo, kterému po odtržení od Srbska v roce 2008 bylo námitkami ze strany Ruska a Srbska zabráněno být členem OSN.¹⁹¹

6.5 Shrnutí

Z výše nadepsaných odstavců vyplývá, že úprava napříč MSF v této oblasti rozhodně není něčím, co lze považovat za sjednocené a komplexní. Z mého pohledu by nejlepším řešením byla zlatá střední cesta mezi přístupy jednotlivých MSF, které jsem popsala výše.

---

¹⁸⁸ Olympijská charta, 2018, op. cit., pravidlo 29.

¹⁸⁹ Olympijská charta, 2018, op. cit., Kapitola 4, pravidlo 27–31.

¹⁹⁰ Počet národních olympijských výborů. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/National-Olympic-Committees/List-of-National-Olympic-Committees-in-IOC-Protocol-Order.pdf#_ga=2.217662480.744859412.1559437884-532812127.1559437884

¹⁹¹ CENTANNI, Evan. Parade of Nations: Which Countries Are (and Aren't) in the Olympics? (Pyeongchang 2018). *Political Geography Now* [online]. 2008 [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/parade-nations-which-countries-are-and-arent-olympics-pyeongchang-2018>

Nelze nesouhlasit, že příliš benevolentní úprava vede k tomu, že se z hráčů opravdu stává pouze zboží s nálepkou odkazující na určité státní občanství. To vede dle mého názoru k degradaci tohoto institutu a absolutně se neshoduje s jeho povahou, která je popsána v kapitole 2 této práce, a to jak ve světle práva vnitrostátního, tak mezinárodního. Na druhou stranu prostředky, které používá FIFA, nebo FIBA dle mého názoru nereflktují současný vývoj související například se stále omílanou globalizací a některá jejich pravidla jsou z mého pohledu skutečně diskriminační a s hráči stejného státního občanství, ať už třeba nabytého různým způsobem, jednají výrazně odlišným způsobem. Ztotožňuji se také s názory Jana Exnera, který se dlouhodobě zabývá problematikou sportovního práva v souvislosti s právem evropským, a sice že v určitých případech pravidel změny sportovní příslušnosti, nebo přímo konkrétních nástrojů jako jsou *waiting periods* nebo *kvóty* lze nalézt nedostatek proporcionality a tím pádem případný rozpor s právem EU.¹⁹²

---

¹⁹² EXNER, 2019, op. cit., s. 68–69.

7 Diskriminace na základě státní příslušnosti

Z dosavadního textu mé práce vyplývá, že v souvislosti se státním občanstvím sportovce může docházet k různým formám nerovného zacházení a diskriminaci, a to ať už z pohledu dostupnosti získání státního občanství, nebo následně ze strany MSF prostřednictvím jejich vnitřních pravidel. V této podkapitole bych tak chtěla tuto problematiku více přiblížit a podívat se na ní hlavně z užšího pohledu v rámci komunitárního práva, kde je úprava rozsáhlejší a zároveň pro ČR vzhledem ke členství v EU významnější.

7.1 EU a zákaz diskriminace na základě státního občanství

Zákaz diskriminace na základě státního občanství je celkově jednou z nejzákladnějších zásad EU. V současné době je právní základ tohoto principu obsažen v článku 18 *SFEU*¹⁹³ a zároveň v článku 21 (2) *Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod*. Silný základ má však i v rámci evropské judikatury, kterou zmiňují v následujících odstavcích.¹⁹⁴

V obou výše uvedených ustanoveních je stanoveno, že ***jakákoliv diskriminace na základě státní příslušnosti je zakázána***. Zároveň se obě ustanovení tváří poměrně obecně a může tak být těžké si představit konkrétní míru a rozsah tohoto zákazu. ESD však v rámci svého rozhodování potvrdil jak vertikální, tak v některých případech i horizontální efekt článku 18 SFEU¹⁹⁵, čímž zavázal k respektování tohoto zákazu nejen členské státy, ale zároveň i samotné orgány EU a soukromoprávní subjekty, mezi které řadíme také sportovní organizace. Druhou z důležitých vlastností článku 18 SFEU je, že v souladu s principem subsidiarity zakotveném v SEU má subsidiární účinek vůči ostatním ustanovením upravujícím zákaz diskriminace.¹⁹⁶

Další způsob, jak teorie rozlišuje formy diskriminace, je na ***přímou a nepřímou***. Také v tomto případě je cílem výše uvedených článků oběma těmito formám zabránit. Rozdíl je ten, že u přímé diskriminace dochází ke znevýhodnění už samotnou právní normou, přičemž u diskriminace nepřímé se toto znevýhodnění projeví až v konečném důsledku užití

¹⁹³ C 326/47 Smlouva o fungování Evropské Unie, 2012, Konsolidované znění, čl. 18. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

¹⁹⁴ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod 1950 ve znění Protokolu č. 14 (CETS č. 194), Řím, čl. 21(2). Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

¹⁹⁵ TOMÁŠEK, M. a V. TÝČ. *Právo Evropské Unie*. 2. akt. vyd. Praha:Leges, 2017, s. 63–98.

¹⁹⁶ C 326/13 Smlouva o Evropské Unii, 2012, Konsolidované znění, čl. 5 (1),(3). Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

předmětné právní normy. Jako příklad nepřímé diskriminace v rámci tématu této práce pak lze uvést třeba požadavek trvalého pobytu sportovce.¹⁹⁷

Jelikož se v rámci této podkapitoly pohybujeme ve sféře EU, považujeme za důležité zmínit institut *občanství EU*. V článku 20 SFEU¹⁹⁸ je zakotveno, že každá osoba, jež je občanem členského státu, je zároveň občanem Unie. Tento status získává jako doplněk ke svému státnímu občanství každý občan členského státu EU a vyplývají z něj mimo jiné i práva a povinnosti, kterých se lze dovolávat v rámci zákazu diskriminace. Mezi tato řadíme například volný pohyb pracovníků, volný pohyb služeb, svobodu usazování či práva vyplývající ze soutěžního práva. V následujících odstavcích se na evropské legislativě i rozsudcích ESD pokusím ilustrovat vývoj a zároveň rozsah a důležitost těchto práv a povinností s ohledem na svět sportu.

7.1.1 Walrave and Koch

Zajímavým případem a důležitým vodítkem pro budoucí praxi byl případ *Walrave and Koch*¹⁹⁹. Ten se dostal před Evropský soudní dvůr na konci roku 1974 ve formě předběžné otázky a byl prvním zásahem do sportu ze strany evropského práva a zároveň také příkladem, že komunitární právo může mít na sport velký dopad. Zároveň oficiálně rozdělil přístup k situacím souvisejícím s působením v národním týmu vs. působení v rámci sportu na klubové úrovni. ESD se zde na popud národního soudu v Utrechtu zabýval tím, zda pravidla *Mezinárodní cyklistické federace/Association Union Cycliste Internationale* (dále jen jako „UCI“) nejsou v rozporu právě se zákazem diskriminace na základě státního občanství. Žalobci byli původem z Holandska a původ sporu spočíval v tom, že dle cyklistických pravidel museli být tzv. „pacemakeri“ neboli „vodiči“ závodníků ze stejné země původu, jako samotný závodník.

Hlavním cílem ESD bylo zjistit a následně rozhodnout, zda a případně jak má být právo Společenství aplikováno ve světě sportu. Součástí jeho závěru pak bylo, že s ohledem na cíle Společenství jsou sportovní aktivity předmětem komunitárního práva v tom případě, kdy má taková aktivity povahu **ekonomické aktivity** ve formě výdělečného zaměstnání nebo poskytování služeb za odměnu.²⁰⁰ Tento přístup se shoduje s všeobecným zákazem diskriminace na základě státní příslušnosti. Zároveň však ESD dodal, že tento všeobecný

---

¹⁹⁷ EXNER, 2019, op. cit., s. 31.

¹⁹⁸ Smlouva o fungování Evropské unie, op. cit., čl. 20.

¹⁹⁹ Walrave and Koch v. Association Union Cycliste Internationale. (Rozhodnutí č. 36/74). [1974]. ECR 1405.

²⁰⁰ WALWARE a KOCH, 1974, op. cit., odst. 4.

zákaz se nevztahuje na složení sportovních týmů, především těch **národních**, a to hlavně z toho důvodu, že zde chybí již zmíněný ekonomický prvek a převažuje zájem sportovní.

Zároveň se ESD zabýval otázkou, jestli se zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti vztahuje i na vnitřní pravidla MSF. V této věci došel k názoru, že to nejsou pouze akty veřejných autorit jako například států, ale také pravidla jiného původu, která určitým způsobem regulují poskytování služeb za odměnu či výdělečné zaměstnání a tím pádem rozhodl, že všeobecný zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti se vztahuje i na pravidla MSF.²⁰¹ Soud vzal zároveň v úvahu pravidla, která mají čistě sportovní charakter, jako právě již uvedené sestavování národních týmů. Je sice na místě zvážit, do jaké míry v dnešní době sponzoringu a médií absentuje ekonomický prvek v rámci účasti v národním týmu, ale dle mého názoru ESD postupoval logicky v tom směru, že by opačný přístup otevřel cestu volným přechodům hráčům v rámci národních týmu nehlédě na státní příslušnost.

7.1.2 Donà v. Mantero

Případ *Donà v. Mantero*²⁰² má původ ve fotbalovém prostředí a k ESD dostal opět ve formě předběžné otázky. Jádro sporu spočívalo v pravidlech italské fotbalové federace, dle kterých se profesionální nebo poloprofesionální hráči mohli účastnit utkání pouze v případě, že byli italské národnosti. Zajímavostí tohoto případu je, že spravedlnosti se nesnažil domoci žádný z hráčů, ale agent, který byl pověřen výběru hráčů do jednoho z italských fotbalových týmů. Konkrétně se odkazoval na to, že zmíněné předpisy italské fotbalové federace díky svým pravidlům nepovolovaly nábor zahraničních hráčů. Nejspíš i vzhledem ke krátkému časovému rozestupu od případu Walrave se i zde ESD držel svého předchozího rozhodnutí a potvrdil dřívější závěry, že pravidla sportovních organizací – v tomto případě NSF, která omezují práva hráčů účastnit se soutěžních utkání pouze z důvodu odlišné státní příslušnosti, jsou neslučitelná s právem EU. Znovu pak byla potvrzena výhrada situací, kde převažuje sportovní zájem a chybí ekonomický prvek.

V předchozích dvou případech je dle mého názoru krásná ilustrace toho, jak je důležité rozlišovat v oblasti státního občanství situace v rámci „klubového sportu“ a „národní reprezentace“. Ač je v dnešní době čím dál větší tendence komercializace sportu, účast v národní reprezentaci v rámci OH či jiné mezinárodní sportovní soutěže má stále odlišný charakter než soutěže na poli klubů, jejichž hlavním cílem a motivací je dosáhnout

²⁰¹ WALWARE a KOCH, 1974, op. cit., odst. 17.

²⁰² Donà v. Mantero (Rozhodnutí č. 13/76) [1976] ECR 1333.

jak nejlepších možných výsledků, tak tím pádem i odpovídajícího zisku a tomu přizpůsobují výběr svých hráčů.

7.1.2.1 Případ Bosman

Přístup soudu se nezměnil ani v dalším í z případů, který se dostal před ESD. Tento rozsudek bych se nebála označit jako klíčový, a to právě v otázce klubového sportu a státního občanství. Rozsudek²⁰³ vzbudil velkou pozornost nejen ve fotbalovém světě, ale zároveň určil další směr jak v dalším rozhodování, tak ve tvorbě pravidel, ač jeho soudci byli z počátku podrobeni velké kritice.

Žalobcem zde byl fotbalista belgického původu Jean-Marx Bosman, který primárně z finančních důvodů odmítl podepsat se svým dosavadním klubem novou smlouvu a v důsledku toho byl zařazen na listinu hráčů určených k přestupu, kteří mohou být za odstupné převedeni do jiného klubu. V rámci belgické ligy však o pana Bosmana žádný z klubů neprojevil zájem a on se tak rozhodl poohlídnout se po sportovním angažmá v druhé fotbalové lize v sousední Francii. Aby k tomuto přestupu mohlo dojít, musela být uzavřena smlouva o hostování mezi tímto novým francouzským a původním belgickým klubem. Splatnost této smlouvy byla datována k vydání certifikátu o přestupu belgickým národním fotbalovým svazem. Tento certifikát měl být doručen francouzskému fotbalovému svazu a bez splnění této podmínky nemohlo k přestupu dojít. K tomu však nikdy nedošlo, protože belgický klub pochyboval o solventnosti francouzského klubu a nikdy neprokázal iniciativu k tomu, aby byl předmětný certifikát vydán a doručen. V důsledku výše nadepsaných okolností byl pan Bosman postaven do situace, kdy nemohl v celé sezóně nastoupit za žádný fotbalový klub a obrátil se proto na belgický soud, kde žaloval svůj domácí klub a zároveň belgický národní fotbalový svaz. Po neúspěšných pokusech v rámci národní jurisdikce se dostal až před ESD²⁰⁴.

Ten se v rámci svého rozhodování zabýval celkově organizací a fungování fotbalového odvětví, ale hlavně se soustředil na rozbor cizineckých klauzulí²⁰⁵ přestupů hráčů v rámci klubů²⁰⁶ a související odstupné. Cizinecké kvóty, někdy také zvané jako národnostní klauzule, určovaly omezený počet hráčů, kteří mohli nastoupit do sportovního utkání. V rámci cizineckých klauzulí se národní příslušnost odvozovala od skutečnosti, zda je hráč schopen nastoupit za národní tým příslušného státu – jinými slovy se jednalo o sportovní příslušnost

---

²⁰³ Union Nationale des entraineurs et cadres technique professionnels du football. (Unectef v. Georges Heylens and other). Rozhodnutí č. 222/86, [1987], ECR 40987.

²⁰⁴ BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 36–48.

²⁰⁵ BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 25–27.

²⁰⁶ BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 6–24.

hráče. Dalším důležitým faktorem byl fakt, že v roce 1991 přijala UEFA na základě dohody s Komisí v rámci snahy najít společnou cestu tzv. „*pravidlo 3+2*“. Toto pravidlo umožňovalo každé národní fotbalové asociaci upravit počet zahraničních hráčů v rámci prvoligových utkání a národních soutěžích. Toto ustanovení umožňovalo národním federacím omezit klubům počet zahraničních hráčů, kteří mohli nastoupit do utkání na maximálně tři zahraniční hráče a zároveň další dva, kteří v daném státě působili po dobu pěti let bez přerušování, včetně tří let v rámci juniorské kategorie. Stejná restrikce se uplatňovala i v rámci klubových soutěží pořádaných UEFA.

Soud se mimo jiné musel vypořádat i s námitkami belgické fotbalové federace a UEFA, že předmětné pravidlo a celkově cizinecké klauzule nemají se samotným případem žádnou souvislost a soudu tak chybí pravomoc o věci rozhodovat. ESD se k těmto námitkám vyjádřil v tom smyslu, že je na uvážení národního soudu, které skutečnosti považuje za důležité vzhledem k projednávanému případu a které tak předloží jako předmět předběžné otázky. Zároveň uznal, že i cizinecké kvóty by mohly být jedním z faktorů, jež by mohl ztěžovat působení pana Bosmana v některém ze zahraničních klubů. Další z námitek, se kterou se musel soud popasovat, byl argument absence mezinárodního prvku, který je pro aplikaci evropského práva podstatný a UEFA se domáhala toho, že se jedná o spor vnitrostátní mezi státním občanem Belgie a belgickým fotbalovým klubem. ESD však tuto námitku nepřijal s odůvodněním, že mezinárodní prvek spočíval v účasti francouzského klubu v rámci sporu.²⁰⁷

První otázku, kterou se pak ESD snažil zodpovědět bylo, zda jsou v souladu s právem EU pravidla sportovních asociací, která stanovují, že fotbalový hráč, jenž je státním občanem určitého členského státu, nemůže po uplynutí určitého časového úseku podepsat hráčskou smlouvu s novým klubem v jiném členském státě, aniž by za něj tento klub musel zaplatit odstupné. Toto pravidlo může totiž podstatně ovlivnit kariéru hráče, a pokud je výkon sportovní činnosti jeho jediným zdrojem příjmu, výrazně to zasahuje jeho „*zaměstnanecký*“ život. ESD se v této souvislosti v obecné rovině vyjádřil ve smyslu svých dřívějších rozhodnutí, a sice že pravidla mezinárodních sportovních organizací jako je FIFA, UEFA či národní sportovní asociace, která se týkají výkonu výdělečného zaměstnání či poskytování služby za úplatu, musí být v souladu s právem EU a spadají pod jeho jurisdikci.

Ve všech předchozích případech se však jednalo o přestupy mezi kluby, které spadaly pod různé národní asociace v odlišných členských státech. V tomto případě byla tato pravidla

---

²⁰⁷ BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 141.

prověřována i pro potencionální situace klubových přestupů v rámci jedné národní asociace. I v takovém případě by totiž předmětná pravidla byla schopná ovlivnit svobodu volného pohybu pracovníků. Jedním z faktorů, který tento případ udělal tak zajímavým a vzbudil takový rozruch je možná i fakt, že se ESD poprvé zabýval otázkou překážek „volného pobytu pracovníků“, které nemusí mít původ v at' už přímé či nepřímé diskriminaci na základě státní příslušnosti.²⁰⁸ Zároveň soud uznal, že tato pravidla nejsou absolutní a lze je ospravedlnit legitimními důvody slučitelnými s cílem Smlouvy o založení ES a současné shodě s veřejným zájmem a proporcionalitou nástrojů použitých k dosažení těchto cílů.²⁰⁹ Právě proporcionalita byla tím, co soud v předmětných transferových pravidlech nenalezl. Závěr soudu v rámci první otázky tedy vylučoval aplikaci pravidel sportovních asociací, která by zakazovala profesionálním fotbalistům po skončení platnosti smlouvy u původního klubu přestoupit do klubu sídlícího v jiném členském státě bez zaplacení odstupného.

V rámci druhé otázky položené belgickým národním soudem se ESD zabýval tím, zda je v souladu s komunitárním právem aplikace pravidel sportovních organizací, která určují omezený počet zahraničních hráčů, které lze postavit do hry. Soud došel k závěru, že volný pohyb pracovníků ve smyslu práva EU vyžaduje odstranění jakékoliv formy diskriminace na základě státní příslušnosti. Konkretizace tohoto pravidla byla provedena Nařízením Rady ES 1612/68²¹⁰, dle kterého předpisy, které určují jakékoliv kvóty či jiná omezení počtem nebo procentem zaměstnávání cizích státních příslušníků, nelze aplikovat na státní příslušníky členských států. Skutečnost, že se v tomto případě nejedná o omezení samotného zaměstnání, ale pouze postavení do fotbalového utkání, považoval soud za irelevantní, protože účelem každého hráčské smlouvy mezi sportovcem a klubem je, aby hráč mohl za klub hrát a vykonávat tak zamýšlenou činnost. Fotbalové orgány opět argumentovaly tím, že tyto prostředky jsou nutné k zachování vazeb mezi státem a fotbalovými kluby a že pravidla jimi vytvořená jsou čistě sportovní povahy. Zároveň se odvolávaly na fakt, že „pravidlo 3+2“ bylo uzavřeno v součinnosti s Komisí na základě dosažení společného kompromisu. ESD se s těmito námitkami neztotožnil, třebaže připomněl, že na pravidla, která upravují situace čistě sportovní povahy, jako jsou například zápasy národních mužstev, se ustanovení o volném pohybu pracovníků nevztahují. Co se týče argumentu spolupráce s Komisí, ESD tento neuznal na základě svého výroku, že není v kompetenci Komise, až na výjimky výslovně uvedené, garantovat slučitelnost konkrétních

---

²⁰⁸ CRAIG, Paul and Gráinne De BÚRCA. *EU Law, Texts, Cases and Materials*. Fourth edition. Oxford: Oxford University Press.

²⁰⁹ BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 104.

²¹⁰ Nařízení Rady č. 1612/68 z 15. 10. 1996 O volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, odst. 4.

pravidel se SES a zároveň že Komise nemá právo na schvalování praxe, která by byla v rozporu se Smlouvou. SDE se tak vyjádřil jednoznačně v tom smyslu, že čl. 39 SES²¹¹ vylučuje aplikaci cizineckých klauzulí a pravidla omezující počet zahraničních hráčů v utkání nejsou v souladu s komunitárním právem.²¹²

Jak jsem se zmínila na začátku této podkapitoly, rozsudek ESD v této věci vyvolal ve sportovním světě poměrně rozruch. Fotbalové organizace, ať už na národní či mezinárodní úrovni, se nemohly srovnat se zásahem do své vlastní autonomie a s „*pocitem prohry*“ se musely srovnávat i některé národní vlády, které sportovní organizace v průběhu řízení podporovaly. Německá vláda například neobstála se svým tvrzením, že provozování fotbalové činnosti má blíž spíše ke kultuře než k hospodářské činnosti.

Mezi další rozsudky, které toto rozhodnutí ovlivnilo, patří například případ *Lehtonen*²¹³, který se týkal přestupových pravidel – tentokrát ve světě basketbalu a ESD zde postupoval a rozhodl právě v duchu případu *Bosman*.

7.1.3 Pravidlo FIFA 6+5

Je nesporné, že od vydání rozsudku ve věci *Bosman* se přestupy hráčů v rámci klubového fotbalu staly častějším jevem a celkově došlo k jejich nárůstu. Ač se ESD v rámci cizineckých klauzulí vyjádřil jasně, v minulosti došlo ze strany FIFA ještě jednou ke snaze o regulaci počtu zahraničních hráčů v týmu a to *pravidlem 6+5*, jehož implementace byla odhlasována v roce 2008 na kongresu FIFA v Sydney. Toto pravidlo spočívalo v tom, že v každém týmu by muselo být alespoň šest hráčů, kteří splňují podmínky pro působení v národní reprezentaci, tedy mimo jiné být občanem toho konkrétního státu. Pravidlo naopak neomezovalo počet těch hráčů, kteří tyto podmínky nesplňují. FIFA předložila v rámci schvalování tohoto pravidla několik cílů, kterých by implementací chtěla docílit a sice:²¹⁴

- *zajistit rovnost klubů ve finančních a sportovních otázkách,*
- *zlepšit kvalitu národních fotbalových týmů,*
- *podpora juniorských hráčů,*
- *posílit regionální a národní identifikaci s klubem a tím pádem korespondující spojení s veřejností.*

---

²¹¹ *Současná platná úprava volného pohybu pracovníků je obsažena v čl. 45 SFEU (bývalý čl. 39 SES).*

²¹² BOSMAN, 1987, op. cit., odst. 114.

²¹³ Jyri Lehtonen, Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Fédération Royale Belge des Sociétés de Basketball ASBL. (Rozhodnutí C-176/96). [2000]. ECR I-2681.

²¹⁴ SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 256.

Na soulad tohoto pravidla s pravidly a principy EU se názory napříč oborem různily a například tehdejší člen Komise Vladimír Špidla vyjádřil v tom smyslu, že pravidlo 6+5 je projevem přímé diskriminace a tím pádem není a nemůže být v souladu s komunitárním právem.²¹⁵ Dle mého názoru se pak jednalo pouze o určitou modifikaci Bosman rule a při aplikaci tohoto pravidla by skutečně došlo k diskriminaci a to dokonce i ke znevýhodnění domácích hráčů, kteří by i přes splnění podmínky státního občanství nemuseli plnit ostatní podmínky účasti v národním týmu a z potencionální účasti v klubu by tak mohli být vyloučeni. Toto pravidlo však nakonec implementováno nebylo a selhání tohoto pokusu tkvělo z velké pravděpodobnosti v tom, že by ho stihl stejný konec, jako výše zmíněné pravidlo 3+2.

7.1.4 UEFA „home grown players“ rule

Poslední z pravidel ze světa fotbalu související s diskriminací a státním občanstvím, o kterém bych ráda v rámci této práce hovořila, je pravidlo zavedené v rámci UEFA. Jeho účelem bylo omezit převádění mladých hráčů napříč EU a omezení pro kluby spočívající v minimálním počtu osmi hráčů v týmu, kteří jsou „*vychovaní doma – home grown*“. Pravidlo už ale neuvádí počet takových hráčů, které lze postavit do hry. Co se týče pojmu „*hráč vychovaný doma*“ definuje ho UEFA jako:

„Ti, kteří bez ohledu na své státní občanství byli vychováni svým domovským klubem, či jiným klubem který je členem stejné národní asociace po dobu alespoň 3 let v době mezi 15 a 21 rokem života“.

Z této definice lze vyčíst, že spíše, než o státní občanství se zde jedná o požadavek lokace a státní občanství jako takové zde hraje minoritní roli. V květnu 2008 pak zveřejnila Komise nezávislou studii o tomto pravidle, kdy ho porovnávala právě s výše uvedeným pravidlem 6+5 a došla k tomu závěru, že tento přístup, jež se váže čistě na sportovní spojení s určitou lokací, by neměl být v rozporu s principem volného pohybu pracovníků. Zároveň je toto pravidlo v souladu s článkem 9 jedné z částí Bílé knihy o sportu EU. Ta je jednou z částí akčního plánu „Pierre de Coubertin“, který byl v roce 2007 vydán jako vodítko Komise pro budoucí kroky v oblasti sportu.²¹⁶

---

²¹⁵ SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 263.

²¹⁶ SIEKMANN, 2012, op. cit., s. 264.

7.2 Legitimita a proporcionalita pravidel sportovních organizací

V roce 2008 došlo ze strany několik členských států společně s některými sportovními organizacemi k podnětu v otázce národních mistrovství a účasti cizinců na těchto soutěžích. Mezi hlavní otázky patřilo, zda má vůbec cizinec právo se národního mistrovství účastnit a jestli je odpověď na tento dotaz kladná, tak zda může být za svůj výkon oceněn. Jedním z argumentů proti byl fakt, že výsledky z národních mistrovství bývají často kvalifikačními kritérii pro členství v národním týmu či účast na mezinárodních soutěžích. Jako reakci na tento podnět nechala Komise vypracovat odbornou Studii o dopadech ustanovení Smlouvy na nediskriminaci na základě státní příslušnosti v rámci individuálních sportů²¹⁷. V rámci této studie se posuzovala pravidla mezinárodních asociací 26 olympijských individuálních sportů (např. tenis, alpské lyžování, badminton, cyklistika). Cílem této studie bylo mimo jiné zjistit, zda pravidla spadají pod působnost EU a pokud ano, zda by byla v případě přezkumu ospravedlnitelná.

Součástí výše uvedené studie pak bylo rozdělení sportovních pravidel do čtyř kategorií²¹⁸ a sice:

1. *pravidla čistě sportovní povahy, jež nespádají pod působnost EU,*
2. *pravidla, jež svou povahou nijak neovlivňují volný pohyb osob,*
3. *pravidla, jež ovlivňují volný pohyb osob, ale v případě přezkumu by prošla testem proporcionality,*
4. *pravidla, která nejsou v souladu s právem EU a při přezkumu by neprošla testem proporcionality.*

Jako příklad čtvrté kategorie lze uvést právě pravidlo *Bosman*. V rámci studie Komise došla k závěru²¹⁹, že v rámci zákazu diskriminace na základě státního občanství by mělo být povoleno cizincům zúčastnit se národních mistrovství. Co se týče národních mistrovských titulů, ty by měly dle závěrů Komise zůstat občanům toho státu, jež mistrovství pořádá. Pravidla upravující tento jev pak lze považovat jako pravidla čistě sportovní povahy, tedy mimo působnost EU.

---

²¹⁷ Study on the Equal Treatment of Non-nationals in Individual Sports Competitions. Tender No. EAC/19/2009 [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study_equal_treatment_non_nationals_final_rpt_dec_2010_en.pdf

²¹⁸ Study on the Equal Treatment of Non-nationals in Individual Sports Competitions, op. cit., Executive summary, p. 7.

²¹⁹ Study on the Equal Treatment of Non-nationals in Individual Sports Competitions, op. cit., Recommendations, p. 9.

7.2.1 Princip proporcionality

Při rozdělení sportovních pravidel do čtyř kategorií jsem se zmínila o testu proporcionality. Ten je aplikován nejčastěji ESD či jiným řídicím orgánem EU a jeho význam je velký hlavně z toho důvodu, že výsledek má většinou rozhodující slovo v tom, zda je určité ustanovení v souladu s právem EU.

Samotný test proporcionality lze rozdělit do dvou fází. První krok vede ke zjištění, zda byla použita opatření vhodná k dosažení zamýšlených cílů a druhým krokem je pak ověření proporcionality *stricto sensu*, kdy předmětné pravidlo nesmí jít za hranici nutných prostředků k dosažení zamýšleného cíle. Součástí přezkumu je také otázka, zda neexistuje jiné řešení, jehož použití by bylo v dané situaci vhodnější a méně restriktivní.

Princip proporcionality je tedy v úzkém sepejetí s legitimitou těch pravidel, která odporují principu volnému pohybu pracovníků, ale na základě výjimek stanovených v SFEU²²⁰ jsou ospravedlnitelná. Aby tak byla sportovní pravidla, jež jsou z jakéhokoliv důvodu překážkou volného pohybu pracovníků legitimní, musí být v souladu s legitimním cílem, jež odpovídá veřejnému pořádku a tím pádem je slučitelný se SFEU²²¹ a zároveň použité prostředky musí být adekvátní (proporcionální) k dosažení předmětného cíle.

Tento princip je celkově jedním z nejdůležitějších zásad v rámci této problematiky a zároveň podstatným prvkem v rozhodnutí, kterému se věnuji v následujícím textu.

7.2.2 Meca-Medina v. Commission

V rámci této práce jsem několikrát zmínila rozdíl mezi pravidly s ekonomickým prvkem vs. pravidly čistě sportovní povahy a s tím souvisejícím dopadem této odchylky na jurisdikci ve věci, speciálně v rámci EU. Ač se případ *Meca – Medina v. Commission*²²² netýká problematiky státního občanství a pohybujeme se v rámci dopingu, ráda bych se o něm krátce rozepsala, a to právě z důvodu jeho velkého významu v souvislosti s pravidly čistě sportovní povahy, kam spadají dle teorie i pravidla účasti sportovce v národním týmu. V tomto případě ESD totiž rozšířil skupinu sportovních pravidel, jež spadají do působnosti EU.

Odklonil se totiž od svých závěrů v případech *Walrave* a *Dona* či od další dosavadní judikatury v tom smyslu, že sport je předmětem komunitárního práva pouze v případě,

---

²²⁰ Další z ospravedlnitelných důvodů jsou dle SFEU ochrana zdraví a veřejná bezpečnost, ale ty v rámci sportu nepřipadají v úvahu.

²²¹ Smlouva o fungování Evropské unie, op. cit., článek 45 (3).

²²² Meca-Medina v. Commission. (Rozhodnutí T-313/02). [2004]. ECR II – 3291.

kdy má povahu ekonomické aktivity, a tedy pravidla, jež mají čistě sportovní charakter, stojí mimo dosah práva EU. Místo toho ESD nově seznal, že pouhé konstatování, že má určité pravidlo sportovní povahu, nemůže vést k tomu, aby se na osoby vykonávající činnost podléhající tomuto pravidlu nebo na subjekt, jež toto pravidlo vytvořil, nevztahovala působnost SEU.²²³ Do budoucna pak ESD v rámci tohoto rozhodnutí stanovil, že pravidla upravující sportovní aktivitu, ať už mají ekonomický či čistě sportovní prvek, budou v případě přezkumu podrobena otázce souladu s požadavky Smluv²²⁴ na zajištění volného pohybu pracovníků, hospodářské soutěže, volného pohybu služeb či svobodu usazování. Závěr soudu v této věci je poměrně zvláštní ať už v souvislosti s předchozím opačným přístupem k rozhodování v podobné věci, či vzhledem k faktu, SEU se aplikuje pouze na ekonomické aktivity ve smyslu čl. 2 SES a tento cíl by měl platit jak ve smyslu soutěžního práva, tak ve smyslu volného pohybu pracovníků.

Co se týče dopadu tohoto rozsudku na otázku státního občanství, konkrétně pravidel upravujících účast sportovců v národních týmech, lze je analogicky připodobnit k rozsudku *Rottman*²²⁵ a jím judikované pravidlo, že ačkoliv mají státy výlučné právo určit si způsob jak nabytí, tak pozbytí státního občanství, tato pravidla musí být stále v souladu s právem, jež spadá do rozsahu rozsahu EU.

Osobně se v rámci rozhodnutí Meca-Medina a jeho potencionálního dopadu na soulad pravidel sportovních organizací s právem EU ať už v souvislosti s otázkami týkajícími se státního občanství či jiných pravidel opět shodují s názorem Jana Exnera, který jako cestu k ospravedlnění pravidel sportovních organizací vidí použití čtyř kritérií stanovených v rozhodnutí *Wouters*²²⁶ a sice: *kontext, objektivita, inherence a proporcionalita*. Nejenom nekonzistentní judikatura pak svědčí o potřebě posuzovat každý případ jednotlivě a snažit se propojit zájmy sportovních organizací se zájmy samotných sportovců.

7.3 Diskriminace na základě státní příslušnosti a občané třetích zemí

V předchozích podkapitolách jsem se soustředila na popsání situace v rámci EU a tím pádem sportovce spadající pod její jurisdikci. Svět sportu však samozřejmě není omezen pouze na komunitární prostor a svých práv se v rámci EU mohou domoci i sportovci z třetích zemí a to dvěma různými způsoby. Za prvé lze využít existence princip odvozování práv

---

²²³ Meca-Medina v. Commission, op. cit., p. 27.

²²⁴ Meca-Medina v. Commission, op. cit., p. 248.

²²⁵ ROTTMAN, 2010, op. cit., par. 39.

²²⁶ CASE C-309/99, Wouters and others [2002], EU:C:2002:98.

od rodinného příslušníka²²⁷, který je občanem EU. Druhou možností jsou mezinárodní smlouvy, které s EU uzavírají nečlenské státy za účelem obdržet pro své občany stejné pracovní podmínky a možnost zaměstnání bez pracovního povolení a tak předejít diskriminaci na základě státního občanství. Jako příklad lze uvést Island, Lichtenštejnsko či Norsko, tedy země spadající do Evropského hospodářského prostoru, a tak je pro ně existence těchto dohod poměrně logickým důsledkem. Z judikatury na toto téma lze uvést případ *Simutenkov*²²⁸, kde se ESD zabýval právě diskriminací občanů třetích států, kteří by měli být pod ochranou na základě uzavřené mezinárodní smlouvy. V tomto případě se jednalo o ruského fotbalového hráče, který měl trvalý pobyt ve Španělsku, kde byl i legálně zaměstnaný. Na základě dohody mezi EU a Ruskem se mohl domoci ochrany proti diskriminaci na základě státního občanství. Stejný postoj měl pak ESD i v případech *Kolpak*²²⁹ a *Kahveci*²³⁰.

Ač je nesporné, že i občanům třetích států je v určité míře poskytována ochrana v oblasti diskriminace na základě státního občanství, je třeba říci, že tyto smlouvy nereflektují skutečnost existence rozdílných úprav imigračního práva členských států a zároveň odlišné úpravy mezinárodních a národních asociací, a proto je téměř nemožné docílit ve světě sportu rovnosti co se státního občanství a přístupu k němu týče.

7.4 Shrnutí

V této kapitole jsem se zaměřila na zákaz diskriminace na základě státního občanství, a to hlavně ve světle práva EU. Mimo konstatování zákazu jakékoliv diskriminace na základě státní příslušnosti považuji za důležité poslání této kapitoly také rozdělení na pravidla čistě sportovní povahy, a naopak pravidla s ekonomickým prvkem a související rozdíly mezi nimi. Ač se předchozí judikatura ESD²³¹ v této věci neshoduje s rozhodnutím *Meca–Medina*, kde došlo k rozšíření pravidel spadajících pod jurisdikci ESD, stále ve světě sportu převládají nejasnosti v tom, zda i pravidla čistě sportovní povahy musí být v souladu s kontinentálním právem. Z předchozích kapitol pak víme, že určité prostředky používané MSF jako *waiting periods* či *kvóty zahraničních nebo naturalizovaných sportovců* jsou kolikrát za hranicí testu

---

²²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68, Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011.

²²⁸ Case C-265/03, *Simutenkov*, [2005] EU:C:2005:213; see also Study on the equal treatment of non-nationals in individual sports competitions, (Brussels: European Commission, 2010): 17.

²²⁹ Case C-438/00, *Deutscher Handballbund*, [2003] EU:C:2003:255.

²³⁰ Case C-152/08, *Real Sociedad de Fútbol and Kahveci*, [2008] EU:C:2008:450.

²³¹ V rámci rozhodnutí *Bosman Donà v. Mantero*.

proporcionality, ale protože ať už z toho důvodu, že nespádají dle soudu do jurisdikce EU, nebo doposud nebyly podrobeny soudnímu přezkumu, stále zůstávají součástí pravidel MSF.

Závěr

Jako hlavní cíle této práce jsem si v jejím úvodu stanovila zodpovědět dvě základní otázky, a sice zda není současným stavem v rámci sportovních přestupů mezi státy ohrožen institut státního občanství a za druhé, zda by bylo možné v rámci sportovního světa vytvořit komplexní úpravu podobně jako v případě dopingů, která by možnému ohrožení mohla zabránit a zároveň by přinesla více rovnosti mezi sportovci.

Na základě Všeobecná deklarace základních práv a svobod či navazujících mezinárodních dokumentů a vnitrostátních úprav je nesporné, že každý má právo na státní občanství a zároveň právo své státní občanství změnit. Zároveň bylo prokázáno, že jedním z principů mezinárodního práva je výsostné právo státu si určit, kdo je jeho občanem. V souvislosti s tématem této práce a faktem, že úpravy jednotlivých států jsou rozlišné, však může dle mého názoru někdy dojít ke zneužití tohoto principu a na to navazuje hrozící nebezpečí dehonestace souvisejících občanských práv jako je například diplomatická ochrana, o kterou může být člověk z důvodu absence trvalého vztahu ke státu připraven.

Co se tak týče první otázky, po analýze obsahu a významu státního občanství v první kapitole a následném popisu přístupu některých států k celé problematice musím konstatovat, že osobně vidím v některých situacích určité ohrožení tohoto institutu a to speciálně v případech, kdy je státní občanství opravdu bráno jen jako obchodní komodita. Za příklad jednání, které ohrožuje význam a hodnotu státního občanství může být považován třeba příklad Kataru a jiných bohatých států, které sportovce nakupují cíleně za účelem navýšení vlastní prestiže a prokázání národní síly. Na druhou stranu se musí brát v úvahu i druhá stránka věci, kdy může být nabytí nového občanství pro sportovce jedinou možností, jak v rámci své sportovní kariéry pokračovat. Každý případ by se tak dle mého názoru měl hodnotit individuálně, protože zde figuruje hodně faktorů, které určují povahu celé situace.

V otázce možnosti komplexní úpravy sportovní příslušnosti a následné eliminaci výše nadepsaných rizik jsem došla k závěru, že v tomto případě to není možné, a to z následujících důvodů. Za prvé jsou to již zmíněné odlišné právní úpravy států upravující státního občanství. Za druhé vidím v této souvislosti problém v systému sportovních organizací. Ty se totiž snaží různými prostředky kontrolovat okruh problému souvisejících se sportovní příslušností a její změnou, ale v jejich pravomoci je kontrolovat pouze účinky konkrétních národností v propojení se sportovní příslušností. Tím jsou tak v postavení pojícího článku mezi sportovcem a národní sportovní federací. Zároveň je svět sportu místem střetu odlišných „trhů“ ať už se jedná o Olympijské hry, mistrovství světa, či národní mistrovství a jiné

soutěže a každý z těchto okruhů je řízen odlišnými orgány, které mají jiné složení a nemusí se nutně překrývat. Existence několika sportovních oblastí tak v tomto případě trumfuje myšlenku jednotného regulačního rámce. Proto by například nebylo ani možné, ač má Mezinárodní olympijský výbor ve sportovním světě velký vliv a ve většině případů určuje základní rámec pro stanovení pravidel, aby se tato organizace pokusila o vytvoření komplexních a konkrétních jednotných pravidel, protože za prvé každý sport je unikátní a má svoje vlastní potřeby řízení a za druhé sportovci jsou subjektem jurisdikce MOV pouze v době Olympijských her a podmínky pro harmonizované „přestupy“ tak nemohou být stanoveny právě z důvodu soustředění moci na vícero místech.

Posledním důležitým faktem, o kterém bych se chtěla na závěr zmínit je to, že pravidla MSF jsou sice součástí *lex sportiva*, což je nestátní právo tvořené mimo jiné právě těmito organizacemi, ale stále by mělo být v souladu se základními principy práva. V souvislosti s rozbořem prostředků MSF k úpravě sportovní příslušnosti a diskriminací na základě státní příslušnosti jsem došla k závěru, že některá pravidla mohou být v rozporu s právem EU, v jehož působnosti jsou dle dostupné judikatury ESD právě i některá pravidla stanovená MSF. Jako jediným řešením pro alespoň částečnou stabilizaci nerovností a předejití potencionálním sporům se mi tak jeví, aby se mezinárodní sportovní federace inspirovaly a vzaly v úvahu doporučení a komentáře ESD, které v rámci svého působení doposud vydal. Tato iniciativa by mohla pomoci nejenom větší rovnosti pravidel v rámci sportovní příslušnosti, ale také zamezit potencionálním sporům, které z diskriminačních pravidel mohou časem vyvstat.

Seznam použitých zkratk

CAS	Court of Arbitration for Sport /Mezinárodní sportovní arbitráž
ČR	Česká republika
ČSR	Československo
ESD	Soudní dvůr Evropské unie
EU	Evropská unie
FIBA	International Basketball Federation / Mezinárodní basketbalová federace
FIFA	Fédération Internationale de Football Association/Mezinárodní federace fotbalových asociací
FIVB	Fédération Internationale de volleybal/ Mezinárodní volejbalová federace
IBA	International Baseball Association/ Mezinárodní baseballová federace
IHF	International Handball Federation/Mezinárodní házenkářská federace
IIHF	International Ice Hockey Federation/ Mezinárodní federace ledního hokeje
ITTF	International Table Tennis Federation/Mezinárodní federace stolního tenisu
LZPS	Listina základních práv a svobod
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
MSF	Mezinárodní sportovní federace
NOV	Národní olympijský výbor
NSF	Národní sportovní federace
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development/ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OGH	Der Oberste Gerichtshof / Nejvyšší soudní a kasační dvůr (Rakousko)
OH	Olympijské hry
OSN	Organizace spojených národů
SDMS	Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti

SES	Smlouva o Evropském společenství
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
UCI	Union Cycliste Internationale/ Mezinárodní cyklistická federace
UEFA	The Union of European Football Associations/ Unie evropských fotbalových asociací
ZSO	Zákon o státním občanství

Seznam použitých zdrojů

- BERNARD, B. a R. M. BUSSE. Who Winsh the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. In: *Review of Economics and Statistics*. 2004, 86(1), 413–417.
- CRAIG, Paul a Gráinne De BÚRCA. *EU Law, Texts, Cases and Materials*. Fourth edition. Oxford: Oxford University Press. 760 s. ISBN 978-0-19-927389-8.
- CRUZ, Blanco a DAWALELE. *Sporting nationalitxy Conflicts: Towards Harmonisation?* S. I. 2004–2005, 45 s.
- ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 388. ISBN 8071797289.
- De GROOT, Gerard-Rene. Sporting nationality: remarks on the relationship between the general legal nationality of a person and his ‘sporting nationality’. In: *Int Sports Law*. 2006, (1–2), 3–9.
- De GROOT, Gerard-Rene. Sports and Unfair Competition Via Nationality Law. In: *Libri*. June 2006, 13(2), 161–171.
- EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 136 s. ISBN 978-80-7400-383-7.
- EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016, 216 s. ISBN 978-80-7502-163-2.
- EXNER, Jan. *Sporting Nationality in the Context of European Union Law*. Praha: Springer, 2019. ISBN 978-3-030-10807-6.
- FILIP, Jan a Jan SVATOŇ. *Státověda* 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 400 s.
- FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 330 s. ISBN 978-80-904083-7-1.
- GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK, Jiří a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 520 s. ISBN 978-80-7380-423-7.
- GRASSO, J., MALLON, B. a J. HEIJMANS. *Historical Dictionary of the Olympic Movement*. 5th Edition, Lanham: Rowman & Littlefield, 2015, 906 s. ISBN 9781442248595.

- GUILLAMÉ, Johanna. L'autonomie de la nationalité sportive. In: *Journal du droit international*. Avril-Mai-Juin 2011, (2), 323.
- HAFFNER, Yann. La nationalité sportive et les Jeux Olympiques. In: *Droit et Olympisme: Contribution à l'étude juridique d'un phénomène transnational*. Actes du colloque du 4 septembre 2013, Maisonneuve Mathieu, Aix – en Provence, Presses Universitaires d'Aix – Marseille, 2015, 81 s.
- HAFNER, Yann. Athletes' eligibility in national teams and EU law: What can we learn from two doped swimmers? In: *Mélanges en l'honneur de Denis Oswald*. Basel: Helbing & Lichtenhahn, 2012, 776.
- HAFNER, Yann. Change in Sporting Nationality: the „Next Bosman“? In: *Olympic Capital Quarterly*. October 2008, 3(4), 1–3.
- HAFNER, Yann. La qualification des joueurs en équipe représentative au regard de la réglementation de la FIFA: le cas de la Coupe du Monde 2010.
- HAVRÁNKOVÁ, Hana. *Český olympismus: 100 let*. Praha: Olympia, 1999, 160 s. ISBN 80-7033-579-3.
- HILL, Christopher R. The Cold War and the olympic movement. In: *History Today*. 1999, (49), 19–25.
- HILTON, Christopher. *Hitlerova Olympiáda: Olympijské hry 1936 v Berlíně*. Praha: Práh, 2006, 296 s. ISBN 978-80-7252-212-5.
- IONESCU, Anca-Maria. Athletes citizenship issue in public international law. In: *Challenges of the Knowledge Society, Public Law*. 2011, 467–468.
- KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 244 s. ISBN 978-80-7598-062-5.
- KINDLOVÁ, Miluše a Věra HONUSKOVÁ. Odnímání občanství, nebo jeho alternativy? In: ŠTURMA, Pavel a Alla TIMOFEYVA. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, s. 76–96. ISBN 978-80-87975-66-4.
- KOSTAKOPOULOU, Dorra a Anette SCHRAUWEN. Olympic Citizenship and the (Un) Specialness of the National Vest: Reithinking the Links between Sport and Citizenship Law. In: *International Journal of Law in Context*. June 2014, 10(2), 143–162.

- LATTY, Franck. *La lex sportiva: Recherche sur le droit transnational*. Martinus Nijhoff Publishers, 2007, 849 s. ISBN 9004156976.
- MALHAUSER, Dana. On Your Marks. Set. Go Home! Why Can't Kenyan Stephen Cherono Race for Qatar in the Olympics? In: *LEGAL AFFAIRS*. July-August 2004.
- MCCUTCHEON, J. P. National eligibility rules after Bosman. In: CAIGER, A. (ed.). *Professional Sport in the EU: Regulation and Re-Regulation*. The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press, 2001. ISBN 978-90-6704-126-3.
- MRÁZEK, Josef. Úloha státní příslušnosti a otázky státního občanství v mezinárodním právu. In: ŠTURMA, Pavel a Alla TIMOFEYVA. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, s. 27–44. ISBN 978-80-87975-66-4.
- OSWALD, Denis (ed.) *La nationality dans le sport: Enjeux et probléms. Actes du Congres des 10 et 11 November 2005*. Editions CIES, 2006, 204.
- OSWALD, Denis and Yann HAFNER. Les Limites du pouvoir réglementaire. In: *Sport et Citoyenneté*. 2003, no. 3, 19.
- PAČUT, M. Politika v dějinách olympijských her. In: SLEPIČKOVÁ, I. a P. SLEPIČKA. *Sport a politika*. Praha: Univerzita Karlova, 2010, 170 s. ISBN 978-80-86317-82-3.
- SAMARANCH, A. The Olympic movement. In: *Journal of International Communication*. 2(2), 3–5.
- SEIEKMANN, Soek (eds.). *Lex Sporti va: What is Sports Law?* The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press and Springer, 2012. ISBN 978-90-6704-828-6.
- SHACHAR, Aylet. (2011) Picking Winners: Olympic Citizenship and the Global Race for Talent. In: *Yale Law Journal*. June 2011, 120(8), 2088–2139.
- SIMON, G. Tribunal Arbitral du Sport, Chronique de sentences arbitrales. In: *Journal du Droit International*. 2001, (1), 242.
- TOMÁŠEK, M. a V. TÝČ. *Právo Evropské Unie*. 2. akt. vyd. Praha: Leges, 2017, 496 s. ISBN 978-80-7502-184-7.
- TREIBILCOCK, Michael J. The Law and Economics of Immigration Policy. In: *American Law and Economics Review*. Fall 2003, 5(2), 271–317.

VALÁŠEK, Miloš a Viktor KUČERA. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2006, 287 s. ISBN 80-7201-625-3.

Van den BOGAERT, S. *Practical regulation of the mobility of sportsmen in the EU post Bosman*. The Hague: Kluwer Law International, 2005. ISBN 9789041123275.

Von MÜNCH, Ingo. *Die deutsche Staatsangehörigkeit*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags-GmbH, 2007.

WOLLMANN, A. S. VONK, O. a G. R. De GROOT. Towards a sporting nationality? *Maastricht J Eur Comp Law*. 2015, 22(2), 305–321.

Yearbook of International Law Commission, 2001, vol. II.

Zdroje dostupné online

1976: *African countries boycott Olympics* [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/17/newsid_3555000/3555450.stm

CAPLE, Jim. *Why Becky Hammon isn't a traitor* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <http://www.espn.com/olympics/summer08/columns/story?id=3530332>

CENTANNI, Evan. Parade of Nations: Which Countries Are (and Aren't) in the Olympics? (Pyeongchang 2018). *Political Geography Now* [online]. 2008 [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/parade-nations-which-countries-are-and-arent-olympics-pyeongchang-2018>

CLEMENT, Paul a Neal KATYAL. *On The Meaning of "NATURAL BORN CITIZEN"*. [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné také z HARVARD LAW REVIEW FORUM: http://cdn.harvardlawreview.org/wp-content/uploads/2015/03/vol128_ClementKatyal.pdf

Cooperation with the UN. *Olympic* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/cooperation-with-the-un>

Český olympijský výbor. *Český olympijský výbor* [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/text/24--mezinarodni-olympijsky-vybor>

DAM, TuAnh. Olympians representing a country they weren't born in? It happens more often than you think. *Yahoo! Sports* [online]. 2018 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z:

<https://sports.yahoo.com/olympians-representing-country-werent-born-happens-often-think-060840509.html>

DAVIES, Amanda a Sandy THIN. *Your Country Needs You! What nationality means to the modern-day footballer* [online]. 2018 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/06/04/sport/nationality-football-kompany-zaha-ghoddos-world-cup/index.html>

GIBSON, Owen. Qatar policy of buying handball team earns no favours at Rio 2016. *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/09/qatar-buying-handball-players-france-rio-2016>

Changes in the Hungarian Citizenship Law [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Hungary.pdf>

Max Planck Encyclopedia of Public International Law [MPEPIL], 2012 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e852>

Počet národních olympijských výborů. *National Olympic Committees* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/National-Olympic-Committees/List-of-National-Olympic-Committees-in-IOC-Protocol-Order.pdf#_ga=2.217662480.744859412.1559437884-532812127.1559437884

SIEKMANN, R. C. R. *Introduction to International and European Sports Law: Capita Selecta* [online]. The Hague, The Netherlands: T. M. C. Asser Press, 2012 [cit. 2019-03-14]. ISBN 978-90-6704-852-1.

Study on the Equal Treatment of Non-natnals in Individual Sports Competitions. Tender No. EAC/19/2009 [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study_equal_treatment_non_nationals_final_rpt_dec_2010_en.pdf

ŠAMŠA, Radek. *Šebrle zkritizoval nákupy neevropských atletů, Čechy za výkon na ME chválí* [online]. 2016 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/sport_atletika/sebrle-zkritizoval-nakupy-neeuropejskych-atletu-cechy-za-vykon-na-me-chvali_201607141647_rsamsa

The Belgian Ministry of Foreign Affairs [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://diplomatie.belgium.be/en/services/services_abroad/nationality

The Olympic Boycot 1980. In: *U. S. Department of State Archive* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/qfp/104481.htm>

ZILLER, J. Free Movement of European Union Citizens and Employment in the Public Sector. In: *Online Journal on Free Movement of Workers within European Union* [online]. (2), 6–18 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.ru.nl/law/cmr/research/projects/fmow-1/online-journal-free/>

Seznam použitých právních předpisů

C 326/13 Smlouva o Evropské Unii (2012), Konsolidované znění, čl. 5 (1), (3). [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

C 326/47 Smlouva o fungování Evropské Unie (2012), Konsolidované znění, čl. 18. [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

Code of sports – related Arbitration, R 58. [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code_2019__en_.pdf

COM (2015) 86/F1 – CS Úmluva Rady Evropy o manipulaci se sportovními soutěžemi, pokud jde o otázky, které souvisejí s trestním právem hmotným a justiční spoluprací v trestních věcech [online]. Brusel 2014 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-86-CS-F1-1-ANNEX-1.PDF>

Convention on Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Law (Haagská úmluva) [online]. League of Nations, 1930 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3b00.html>

Čl. 2 písm. a) sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb. m. s., Evropská úmluva o státním občanství [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.sagit.cz/info/ss04076>

European Convention on Nationality ETS no. 166, 1997.

European Convention on Nationality. Council of Europe [online]. Council of Europe, 1997, článek 3 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/166.htm>

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod 1950 ve znění Protokolu č. 14 (CETS č. 194) [online]. Řím, čl. 21(2) [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

Federal Act on Swiss Citizenship on 20 June 2014 (Status as of 15 February 2018), The Federal Assembly Of the Swiss Confederation, Art. 9 b). [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20092990/index.html#a9>

Charta OSN, Organizace spojených národů, článek 1(2). [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Law No. 38 of 2005 on the acquisition of Qatari nationality 38 / 2005. [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/pdfid/542975124.pdf>

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady EU č. 492/2011.

Nařízení Rady č. 1612/68 z 15. 10. 1996 O volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, odst. 4.

Nationality Law of the People's Republic of China, PRC Nationality Law, arts. 3, 9. [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Law/2007-12/13/content_1384056.htm

Netherlands Nationality Act [online]. 2010 (as in force on 13 April 2010). [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20%28consolidated%202010,%20English%29.pdf>

Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68.

Swiss Civil Code of 10 December 1907 [online]. Status as of 1 January 2019. [cit. 2019-05-20] Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/201901010000/210.pdf>

Úmluva o právním postavení uprchlíků [online]. Ženeva 28. 7. 1951 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

Vídeňská úmluva o konzulárních stycích. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. MZV ČR [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_konzularnich_stycich.html

Všeobecná deklarace lidských práv a svobod. Společnost pro lidská práva, 1948.

Zákon č. 185/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

Zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské republiky.

Zákon č. 88/1990 Sb., zákon, kterým se mění a doplňují předpisy o nabytí a pozbytí československého státního občanství.

Seznam použité judikatury

Ostatní judikatura

Austrian OGH, *SpuRt* 1999, p. 22.

Nottebohm (Liechtenstein c. Guatemala). Judgement. International Court of Justice [1955] ICJ Rep 4 (Official Citation). [online]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/docket/files/18/2674.pdf>

Panevezys Saldutiskis Railway case (Estonia v. Lithuania) P. C. I. J. Reports, 1939, Series A/B, No. 76.

Nationality Decrees in Tunis and Morocco, Advisory opinion. [online]. Permanent Court of International Justice, 1923, s. 24. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://www.icj-cij.org/pcij/serie_B/B_04/Decrets_de_nationalite_promulgues_en_Tunisie_et_au_Maroc_Avis_consultatif_1.pdf

United States v. Egypt, 1932, 2 R. I. A. A. 1161.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94.

Nález Ústavního soudu, Pl. ÚS 5/95 ze dne 8. 11. 1995.

Rozsudek německého Spolkového Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009, NJW 2009, 2267, odst. 249.

BGH, 7. 6. 2016 – KZR 6/15, Pechstein v. International Skating Union

Oppenheimer v Cattermole [1976] AC 249. [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <http://uniset.ca/naty/maternity/oppenheimer.html>

Judikatura Soudního dvora Evropské Unie

Case 149/79, Commission v. Belgium (1980) ECLI:EU:C:1982:195

CASE C- 309/99, Wouters and others [2002], EU:C:2002:98

Case C-135/08, Rottman, [2010] EU:C:2010:104, par. 51. [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62008CJ0135&from=EN>

Case C-152/08, *Real Sociedad de Fútbol and Kahveci*, [2008] EU:C:2008:450

Case C-265/03, *Simutenkov*, [2005] EU:C:2005:213; see also Study on the equal treatment of non-nationals in individual sports competitions, (Brussels: European Commission, 2010): 17.

Case C-438/00, *Deutscher Handballbund*, [2003] EU:C:2003:255

Donà v. Mantero (Rozhodnutí č. 13/76) [1976] ECR 1333

Jyri Lehtonen, Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Fédération Royale Belge des Sociétés de Basket-ball ASBL. (Rozhodnutí C-176/96). [2000]. ECR I-2681

Meca-Medina v. Commission. (Rozhodnutí T-313/02). [2004]. ECR II – 3291

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-200/02 ze dne 19. 10. 2004 ve věci Kunqian Catherine Zhu and Man Lavette Chen v. Secretary of State for the Home Department. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62002CJ0200>

Union Nationale des entraîneurs et cadres technique professionnels du football. (Unectef v. Georges Heylens and other). Rozhodnutí č. 222/86, [1987], ECR 40987

Walrave and Koch v. Association Union Cycliste Internationale. (Rozhodnutí č. 36/74). [1974]. ECR 1405

Judikatura CAS

Advisory opinion CAS 98/215 International Baseball Association (IBA), 4 January 1999

Arbitrage TAS 92/80 B. / Fédération Internationale de Basketball (FIBA), sentence du 25 mars 1993, par. 12, s. 1.7 (2)

Arbitration CAS 2001/A/357 Nabokov & Russian Olympic Committee (ROC) & Russian Ice Hockey Federation (RIHF) / International Ice Hockey Federation (IIHF), award of 31 January 2002

Arbitration CAS 2007/A/1377 Melanie Rinaldi v. Fédération Internationale de Natation (FINA), award of 26 November 2007.

CAS 92/80, B v. International Basketball Federation 1993, opt. par. 12, s. 1.7 (2)

CAS, Arbitrage TAS 92/80 B. / Fédération Internationale de Basketball (FIBA), sentence du 25 mars 1995

Case 136/78 Auer [1979], ECR – 00437

Seznam použitých vnitřních pravidel mezinárodních sportovních organizací

FIBA Internal Regulations, Book 3 – Players and Officials (2019). [online]. Dostupné z: <http://www.fiba.basketball/internal-regulations/book3/players-and-officials.pdf>

FIFA Statutes, Regulation Governing the Application of the Statutes, August 2018 Edition, [online]. Dostupné z: https://resources.fifa.com/image/upload/the-fifa-statutes-2018.pdf?cloudid=whh_ncbdzio03cuhmwfxa

FINA General Rules, GR 2.5 to 2.7 INTERNATIONAL RELATIONS. [online]. Dostupné z: https://www.fina.org/sites/default/files/fina_generalrules.pdf

IIHF Statutes and Bylaws (2018-2022). [online]. Dostupné z: <https://www.iihf.com/IIHFMvc/media/Downloads/Statutes/2018-2022-IIHF-Statutes-and-Bylaws.pdf>

International Handball Federation, III. Player Eligibility Code 2014. [online]. Dostupné z: http://www.ihf.info/files/Uploads/NewsAttachments/0_0_03%20-%20player%20eligibility_GB.pdf

Seznam ostatních zdrojů

Draft Articles of Diplomatic Protection with commentaries, 2006, článek 5–7.

Informace o právní úpravě státního občanství v Kuvajtu. [online]. Dostupné z: https://www.multiple citizenship.com/wscl/ws_KUWAIT.html

Informace o právní úpravě státního občanství v Nepálu. [online]. Dostupné z: https://www.multiplecitizenship.com/wscl/ws_NEPAL.html

Palestine Football: Escape to Victory? Bruisedearth, 27 October 2008, retrieved 31 October 2018

Qatar's foreign legion primed for handball date with Germany. DW, 27 January 2015, retrieved 31 October 2018

Tabulka nejúspěšnějších států v rámci OH k roku 2019. [online]. Dostupné z: <https://www.topendsports.com/events/summer/medal-tally/all-time.htm>

United Nations Report of International Arbitral vol. II, s. 1165

Vysvětlující zpráva Rady Evropy k Evropské úmluvě o státním občanství, bod 33. [online]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800ccde7V> Výtažek z e-mailová komunikace s Yannem Hafnerem ze dne 9. 5. 2019

Seznam příloh

Příloha č. 1 Seznam mezinárodních sportovních organizací uznaných MOV	98
Příloha č. 2 Seznam národních olympijských výborů	100

Přílohy

Příloha č. 1 Seznam mezinárodních sportovních organizací uznaných MOV

1. Letní olympijské hry

Mezinárodní boxerská federace (AIBA), Mezinárodní jezdecká federace (FEI), Mezinárodní basketbalová federace (FIBA), Mezinárodní plavecká federace (FINA), Mezinárodní šermířská federace (FIE), Mezinárodní federace fotbalových asociací (FIFA), Mezinárodní gymnastická federace (FIG), Mezinárodní hokejová federace (FIH), Mezinárodní veslařská federace (FISA), Mezinárodní volejbalová federace (FIVB) Mezinárodní asociace atletických federací (IAAF), Mezinárodní federace badmintonu (IBF), Mezinárodní kanoistická federace (ICF), Mezinárodní golfová federace (IGF), Mezinárodní federace házené (IHF), Mezinárodní judistická federace (IJF), Mezinárodní střelecká federace (ISSF), Mezinárodní tenisová federace (ITF), Mezinárodní federace stolního tenisu (ITTF), Mezinárodní triatlonová unie (ITU), Mezinárodní vzpěračská federace (IWF), Mezinárodní cyklistická unie (UCI/ICU), Mezinárodní unie moderního pětiboje (UIPM), Mezinárodní zápasnická federace (UWW), Světová lukostřelecká federace (WA), Světové rugby (WR), Mezinárodní federace taekwonda (WTF),

2. Zimní olympijské hry

Mezinárodní biatlonová unie (IBU), Mezinárodní bobová a skeletonová federace (IBSF), Mezinárodní federace ledního hokeje (IIHF), Mezinárodní bruslařská unie (ISU), Mezinárodní sánkařská federace (FIL), Mezinárodní lyžařská federace (FIS), Mezinárodní Světová curlingová federace (WCF)

3. Asociace MOV uznaných mezinárodních sportovních federací (Association of the IOC Recognised International Sports Federations)

Světová potápěčská federace (CMAS), Světová konfederace koulových sportů (CMSB), Mezinárodní letecká federace (FAI), Mezinárodní automobilová federace (FIA), Mezinárodní federace bandy (FIB), Mezinárodní šachová federace (FIDE), Mezinárodní federace motocyklistů (FIM), Mezinárodní federace pólo (FIP), Mezinárodní federace kolečkových sportů (FIRS), Mezinárodní federace Peloty (FIVP), Mezinárodní kriketová rada (ICC), Mezinárodní federace amerického fotbalu (IFAF), Mezinárodní florbalová federace (IFF), Mezinárodní netbalová federace (IFNA), Mezinárodní federace sportovního lezení (IFSC),

Mezinárodní korfbalová federace (IKF), Mezinárodní záchranářská federace (ILSF), Mezinárodní federace orientačního běhu (IOF), Mezinárodní surfigová asociace (ISA), Mezinárodní federace sumó (ISF), Mezinárodní skialpinistická federace (ISMF), Mezinárodní raketbalová federace (IRF), Mezinárodní federace Wu-šu (IWUF), Mezinárodní federace vodního lyžování a wakeboardingu (IWWF), Mezinárodní horolezecká federace (UIAA), Mezinárodní federace vodního motorismu (UIM), Mezinárodní federace přetahování lanem (TWIF), Světová bowlingová asociace (WB), Světová federace bridže (WBF), Světová baseballová a softballová konfederace (WBSC), Mezinárodní konfederace biliáru (WCBS), Mezinárodní federace tanečního sportu (WDSF), Mezinárodní federace létajícího disku (WFDF), Světová federace karate (WKF), Mezinárodní squashová federace (WSF)²³²

---

²³² V rámci 129. zasedání mezinárodního olympijského výboru v Rio de Janeiru bylo schváleno pět nových olympijských sportů, které budou zařazeny na OH 2020 v Tokiu. Jmenovitě se jedná o následující sporty: baseball/softball, karate, sportovní lezení, surfování a skateboarding. Všechny uvedené sporty však byly schváleny pouze v rámci OH 2020 a je tak možné, že na těch následujících v roce 2024 v Paříži se již neobjeví.

Příloha č. 2 Seznam národních olympijských výborů

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
1	Asie	AFG	Afghanistan	Afghánistán
2	Afrika	RSA	South Africa	Jižní Afrika
3	Evropa	ALB	Albania	Albánie
4	Afrika	ALG	Algeria	Alžírsko
5	Evropa	GER	Germany	Německo
6	Evropa	AND	Andorra	Andorra
7	Afrika	ANG	Angola	Angola
8	Amerika	ANT	Antigua and Barbuda	Antigua a Barbuda
9	Asie	KSA	Saudi Arabia	Saudská Arábie
10	Amerika	ARG	Argentina	Argentina
11	Evropa	ARM	Armenia	Arménie
12	Amerika	ARU	Aruba	Aruba
13	Oceánie	AUS	Australia	Austrálie
14	Evropa	AUT	Austria	Rakousko
15	Evropa	AZE	Azerbaijan	Ázerbájdžán
16	Amerika	BAH	Bahamas	Bahamy (<i>Bahamské společenství</i>)
17	Asie	BRN	Bahrain	Bahrjn
18	Asie	BAN	Bangladesh	Bangladěš
19	Amerika	BAR	Barbados	Barbados
20	Evropa	BLR	Belarus	Bělorusko
21	Evropa	BEL	Belgium	Belgie

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
22	Amerika	BIZ	Belize	Belize
23	Afrika	BEN	Benin	Benin
24	Amerika	BER	Bermuda	Bermudy
25	Asie	BHU	Bhutan	Bhútán
26	Amerika	BOL	Bolivia	Bolívie
27	Evropa	BIH	Bosnia and Herzegovina	Bosna a Hercegovina
28	Afrika	BOT	Botswana	Botswana
29	Amerika	BRA	Brazil	Brazílie
30	Asie	BRU	Brunei Darussalam	Brunej
31	Evropa	BUL	Bulgaria	Bulharsko
32	Afrika	BUR	Burkina Faso	Burkina Faso
33	Afrika	BDI	Burundi	Burundi
34	Amerika	CAY	Cayman Islands	Kajmanské ostrovy
35	Asie	CAM	Cambodia	Kambodža
36	Afrika	CMR	Cameroon	Kamerun
37	Amerika	CAN	Canada	Kanada
38	Afrika	CPV	Cape Verde	Kapverdy
39	Afrika	CAF	Central African Republic	Středoafriická republiky
40	Amerika	CHI	Chile	Chile
41	Asie	CHN	People's Republic of China	Čínská lidová republika
42	Evropa	CYP	Cyprus	Kypr
43	Amerika	COL	Colombia	Kolumbie

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
44	Afrika	COM	Comoros	Komory (<i>Komorský svaz</i>)
45	Afrika	CGO	Congo	Kongo (Konžská republika)
46	Afrika	COD	Democratic Republic of the Congo	Demokratická republika Kongo
47	Oceánie	COK	Cook Islands	Cookovy ostrovy
48	Asie	KOR	Republic of Korea	Jižní Korea (<i>Republic of Korea</i>)
49	Amerika	CRC	Costa Rica	Kostarika
50	Afrika	CIV	Côte d'Ivoire	Pobřeží slonoviny
51	Evropa	CRO	Croatia	Chorvatsko
52	Amerika	CUB	Cuba	Kuba
53	Evropa	DEN	Denmark	Dánsko
54	Afrika	DJI	Djibouti	Džibutsko
55	Amerika	DOM	Dominican Republic	Dominikánská republika
56	Amerika	DMA	Dominica	Dominika (<i>Společenství Dominika</i>)
57	Afrika	EGY	Egypt	Egypt
58	Amerika	ESA	El Salvador	Salvador
59	Asie	UAE	United Arab Emirates	Spojené arabské emiráty
60	Amerika	ECU	Ecuador	Ekvádor
61	Afrika	ERI	Eritrea	Eritrea
62	Evropa	ESP	Spain	Španělsko
63	Evropa	EST	Estonia	Estonsko
64	Afrika	SWZ	Eswatini	Svazijsko

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
65	Amerika	USA	United States of America	Spojené státy americké
66	Afrika	ETH	Ethiopia	Etiopie
67	Oceánie	FIJ	Fiji	Fidži
68	Evropa	FIN	Finland	Finsko
69	Evropa	FRA	France	Francie
70	Afrika	GAB	Gabon	Gabon
71	Afrika	GAM	Gambia	Gambie
72	Evropa	GEO	Georgia	Gruzie
73	Afrika	GHA	Ghana	Ghana
74	Evropa	GBR	Great Britain	Velká Británie
75	Evropa	GRE	Greece	Řecko
76	Amerika	GRN	Grenada	Grenada
77	Oceánie	GUM	Guam	Guam
78	Amerika	GUA	Guatemala	Guatemala
79	Afrika	GUI	Guinea	Guinea
80	Afrika	GBS	Guinea-Bissau	Guinea-Bissau
81	Afrika	GEQ	Equatorial Guinea	Rovníková Guinea
82	Amerika	GUY	Guyana	Guyana
83	Amerika	HAI	Haiti	Haiti
84	Amerika	HON	Honduras	Honduras
85	Asie	HKG	Hong Kong, China	Hong Kong, Čína
86	Evropa	HUN	Hungary	Maďarsko

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
87	Asie	IND	India	Indie
88	Asie	INA	Indonesia	Indonésie
89	Asie	IRI	Islamic Republic of Iran	Íránská islámská republika
90	Asie	IRQ	Iraq	Irák
91	Evropa	IRL	Ireland	Irsko
92	Evropa	ISL	Iceland	Island
93	Evropa	ISR	Israel	Izrael
94	Evropa	ITA	Italy	Itálie
95	Amerika	JAM	Jamaica	Jamajka
96	Asie	JPN	Japan	Japonsko
97	Asie	JOR	Jordan	Jordánsko
98	Asie	KAZ	Kazakhstan	Kazachstán
99	Afrika	KEN	Kenya	Keňa
100	Asie	KGZ	Kyrgyzstan	Kyrgyzstán
101	Oceánie	KIR	Kiribati	Kiribati
102	Evropa	KOS	Kosovo	Kosovo
103	Asie	KUW	Kuwait	Kosovo
104	Asie	LAO	Lao People's Democratic Republic	Laos
105	Afrika	LES	Lesotho	Lesotho
106	Evropa	LAT	Latvia	Lotyšsko
107	Asie	LBN	Lebanon	Libanon
108	Afrika	LBR	Liberia	Libérie

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
109	Afrika	LBA	Libya	Libye
110	Evropa	LIE	Liechtenstein	Lichtenštejnsko
111	Evropa	LTU	Lithuania	Litva
112	Evropa	LUX	Luxembourg	Lucembursko
113	Evropa	MKD	Republic of North Macedonia	Makedonie
114	Afrika	MAD	Madagascar	Madagaskar
115	Asie	MAS	Malaysia	Malajsie
116	Afrika	MAW	Malawi	Malawi
117	Asie	MDV	Maldives	Maledivy
118	Afrika	MLI	Mali	Mali
119	Evropa	MLT	Malta	Malta
120	Afrika	MAR	Morocco	Maroko
121	Oceánie	MHL	Marshall Islands	Maršalovy ostrovy
122	Afrika	MRI	Mauritius	Mauricius
123	Afrika	MTN	Mauritania	Mauritánie
124	Amerika	MEX	Mexico	Mexiko
125	Oceánie	FSM	Federated States of Micronesia	Federativní státy Mikronésie
126	Evropa	MDA	Republic of Moldova	Moldávie
127	Evropa	MON	Monaco	Monako
128	Asie	MGL	Mongolia	Mongolsko
129	Evropa	MNE	Montenegro	Černá Hora
130	Afrika	MOZ	Mozambique	Mosambik

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
131	Asie	MYA	Myanmar	Barma (<i>Myanmar</i>)
132	Afrika	NAM	Namibia	Namibie
133	Oceánie	NRU	Nauru	Nauru
134	Asie	NEP	Nepal	Nepál
135	Amerika	NCA	Nicaragua	Nicaragua
136	Afrika	NIG	Niger	Niger
137	Afrika	NGR	Nigeria	Nigérie
138	Evropa	NOR	Norway	Norsko
139	Oceánie	NZL	New Zealand	Nový Zéland
140	Asie	OMA	Oman	Omán
141	Afrika	UGA	Uganda	Uganda
142	Asie	UZB	Uzbekistan	Uzbekistán
143	Asie	PAK	Pakistan	Pákistán
144	Oceánie	PLW	Palau	Republika Palau
145	Asie	PLE	Palestine	Palestina
146	Amerika	PAN	Panama	Panama
147	Oceánie	PNG	Papua New Guinea	Papua-Nová Guinea
148	Amerika	PAR	Paraguay	Paraguay
149	Evropa	NED	Netherlands	Nizozemsko
150	Amerika	PER	Peru	Peru
151	Asie	PHI	Philippines	Filipíny
152	Evropa	POL	Poland	Polsko

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
153	Amerika	PUR	Puerto Rico	Portoriko
154	Evropa	POR	Portugal	Portugal
155	Asie	QAT	Qatar	Katar
156	Asie	PRK	Democratic People's Republic of Korea	Severní Korea
157	Evropa	ROU	Romania	Rumunsko
158	Evropa	RUS	Russian Federation	Rusko
159	Afrika	RWA	Rwanda	Rwanda
160	Amerika	SKN	Saint Kitts and Nevis	Svatý Kryštof a Nevis
161	Amerika	LCA	Saint Lucia	Svatá Lucie
162	Evropa	SMR	San Marino	Saint-Marin
163	Amerika	VIN	St Vincent and the Grenadines	Saint
164	Oceánie	SOL	Solomon Islands	Šalamounovy ostrovy
165	Oceánie	SAM	Samoa	Samoa
166	Oceánie	ASA	American Samoa	Americká Samoa
167	Afrika	STP	Sao Tome and Principe	Svatý Tomáš a Princův ostrov
168	Afrika	SEN	Senegal	Senegal
169	Evropa	SRB	Serbia	Srbsko
170	Afrika	SEY	Seychelles	Seychely
171	Afrika	SLE	Sierra Leone	Sierra Leone
172	Asie	SGP	Singapore	Singapur
173	Evropa	SVK	Slovakia	Slovensko
174	Evropa	SLO	Slovenia	Slovinsko

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
175	Afrika	SOM	Somalia	Somálsko
176	Afrika	SSD	South Sudan	Súdán
177	Afrika	SUD	Sudan	Jižní Súdán
178	Asie	SRI	Sri Lanka	Srí Lanka
179	Evropa	SWE	Sweden	Švédsko
180	Evropa	SUI	Switzerland	Švýcarsko
181	Amerika	SUR	Suriname	Suriname
182	Asie	SYR	Syrian Arab Republic	Syrská arabská republika
183	Asie	TJK	Tajikistan	Tádžikistán
184	Asie	TPE	Chinese Taipei	Čínská Tajpej
185	Afrika	TAN	United Republic of Tanzania	Tanzanie
186	Afrika	CHA	Chad	Čad
187	Evropa	CZE	Czech Republic	Česká republika
188	Asie	THA	Thailand	Thajsko
189	Asie	TLS	Democratic Republic of Timor-Leste	Východní Timor
190	Afrika	TOG	Togo	Togo
191	Oceánie	TGA	Tonga	Tonga
192	Amerika	TTO	Trinidad and Tobago	Trinidad a Tobago
193	Afrika	TUN	Tunisia	Tunisko
194	Asie	TKM	Turkmenistan	Turkmenistán
195	Evropa	TUR	Turkey	Turecko
196	Oceánie	TUV	Tuvalu	Tuvalu

Pořadové číslo	Kontinent	NOV	English version	Český název
197	Evropa	UKR	Ukraine	Ukrajina
198	Amerika	URU	Uruguay	Uruguay
199	Oceánie	VAN	Vanuatu	Vanuatu
200	Amerika	VEN	Venezuela	Venezuela
201	Amerika	IVB	Virgin Islands, British	Britské Panenské ostrovy
202	Amerika	ISV	Virgin Islands, US	Americké Panenské ostrovy
203	Asie	VIE	Vietnam	Vietnam
204	Asie	YEM	Yemen	Jemen
205	Afrika	ZAM	Zambia	Zambie
206	Afrika	ZIM	Zimbabwe	Zimbabwe
207	N/A	IOA	Independent Olympic Athletes	Nezávislý olympijský atletický tým (<i>Rio 2016</i>)
208	N/A	IOP	Independent Olympic Participants	Neutrální olympijští sportovci (<i>Pchjongčchang 2018</i>)
209	N/A	EOR	IOC Refugee Olympic Team	Olympijský tým uprchlíků

Abstrakt

Státní občanství ve sportu

Hlavním cílem této práce je posouzení významu státního občanství ve světě sportu v současné době s ohledem na stále vzrůstající počet mezinárodních přestupů a navazující možní propojení státního občanství se sportovní příslušností. Zároveň se snažím zodpovědět na otázku, zda je možné v této sféře docílit určité komplexní úpravy v rámci sportovního světa. Práce čerpá jak z mezinárodních smluv, tak z pramenů národních vnitrostátních úprav a práva evropského. Zároveň jelikož velká část této práce je ovlivněna *lex sportiva*, stává se i to nedílnou součástí zpracovaných zdrojů.

V první a druhé kapitole se zabývám pojmy státního občanství a naturalizace, které rozebírám hlavně ve světle mezinárodních smluv, mezinárodních obyčejů a dostupné judikatury. Tyto údaje doplňuji poznatky z vnitrostátních úprav, které mají pro úpravu státního občanství velký význam.

V následujícím textu analyzuji především pomocí judikatury Mezinárodní sportovní arbitráže a odborných článků koncept sportovní příslušnosti, a to hlavně jeho obsah a význam ať už obecně či v rámci této práce. V páté kapitole se dostávám k propojení obou předmětných pojmů a uvádím jejich rozdíly a vzájemné vztahy podložené poznatky, které jsem shromáždila v předchozích kapitolách. V tomto případě mi opět byla oporou judikatura Mezinárodní sportovní arbitráže a zároveň vnitřní pravidla mezinárodních sportovních organizací. K jejich významu v rámci problematiky této práce se dostávám v kapitole následující a jsou to právě jejich vnitřní pravidla, jež byla hlavním pramenem pro porovnání jednotlivých mezinárodních sportovních organizací a dopadu těchto pravidel na předmětnou problematiku.

V neposlední řadě se tato práce zabývá souvisejícím zákazem diskriminace na základě státní příslušnosti, a to hlavně ve světle evropského práva. Byla to tak právě judikatura Evropského soudního dvora, kterou jsem využila jako hlavní pramen pro sedmou a poslední kapitolu této práce.

Ve většině z uvedených kapitol jsem použila metody deskripce a komparace. V první polovině své práce jsem se pak snažila o analytický rozbor věci na základě, kterého jsem následně mohla použít metody syntézy a shrnutí.

Po podrobném rozboru všech výše uvedených otázek jsem došla k závěru, že institut státního občanství může být v některých případech sportovních přestupů skutečně ohrožen a je to způsobeno hlavně praktikami států, které se snaží získat sportovce na svou stranu za účelem svého zviditelnění. Bylo však prokázáno, že právo určit si kdo je státním občanem je výsostným právem každého státu a ač je jejich jurisdikce omezena kogentními normami mezinárodního je státům dána poměrně velká volnost v určování vlastních pravidel.

O určitou formu kontroly se pak snaží mezinárodní federace, které však díky své povaze a zároveň výše uvedenému pravidlu o vnitrostátní úpravě státního občanství nemají pravomoc do tohoto výsostného práva států nijak zasahovat. Diverzita v rámci mezinárodních sportovních organizací pak z mého pohledu nedovoluje dosáhnout komplexní a jednotné úpravy.

Klíčová slova: státní občanství, naturalizace, sportovní příslušnost

Abstract

Nationality in sport environment

The main task of this thesis is to consider the current state of nationality in sport environment with the respect to increasing numbers of international transfers of athletes and the following possible connections of nationality and sport eligibility. At the same time, I am trying to find the answer to question whether it is possible to create complex regulations within international sport law on this issue. The main sources for my research were international treaties, different national laws and also European Union Law. Since much of this work is influenced by *lex sportiva* it became an integral part of this work as well.

Within the first and second chapter I am dealing with the concepts of nationality and naturalization in general, which are analyzed mainly in the light of international treaties, international customs and available case law. I am complementing this data with the findings of national regulations which have had great influence for the field of nationality.

In the following text I am analyzing the concept of sport eligibility, mainly its content and significance in general and within this work. I am doing this with the help of the judgments of the Court of Arbitration for Sport and the doctrinal articles. In Chapter Five I am referring to possible connections of nationality and sports eligibility and the main differences between these two, along with the similarities of their relationship. Within this chapter I am supporting my statements with the data which I have collected in previous chapters and once again the case law of the Court of Arbitration for Sport. This case law and the support from the internal rules of international sports organizations have been my main sources for the conclusions drawn in this case. In following chapter, the importance of international sports organizations and their internal rules have been the most important sources for comparing individual international sports organizations along with their impact on the questions in matter.

Last but not least, this thesis deals with the related prohibition of discrimination on grounds of nationality, mainly in the light of European law. It was principally the case law of the European Court of Justice which I have applied as a main resource for the last chapter.

In most of the chapters listed above I have used methods of description and comparison. Then, in the first half of my work, I have tried to analyze the question in matter and due to the outcomes, I could use the synthesis method and following summarization then.

After the detailed analysis of the questions at hand, I have come to the conclusion that in certain cases the concept of nationality can be in danger and it is caused mainly by the actions of countries that are trying to get the athletes on their side for the purpose of their own greater visibility. However, I have proved that it is the sovereign right of each state to determine who can become a citizen and despite the fact that the states are limited by mandatory standards of international law, they have a lot of freedom in creating their own law on nationality.

The international sports organizations also seek to control the question in matter by their own tools, but because of their nature of private law entities and the abovementioned rule on national regulation of citizenship, they have no power to intervene in this sovereign right of states. In my opinion, the diversity within the system of international sports organizations does not allow for comprehensive and unified regulations.

Keywords: nationality, naturalization, sport eligibility